

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

KÜRESELLEŞMENİN 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS
KİTAPLARINA YANSIMALARI

Semih KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Osman Kubilay GÜL

SİVAS-2024

KÜRESELLEŞMENİN 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINA YANSIMALARI

Semih KILIÇ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim ve Sınav Yönetmeliğinin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana
Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Osman Kubilay GÜL

Sivas
Temmuz 2024

KABUL VE ONAY

Semih KILIÇ'ın hazırlamış olduğu “ Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımaları” başlıklı bu çalışma 13.06.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, “Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı”nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erkan YEŞİLTAS, (Başkan)

Prof. Dr. Osman Kubilay GL, (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül YILMAZER (ye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım...../...../...

Prof. Dr. Murat BURSAL

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

09/07/2024

Semih KILIÇ

ÖZET

KILIÇ, Semih, Küreselleşmenin 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2024.

Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, vatandaşlık, sosyoloji, ekonomi gibi alanlarla ilgili konuların yer aldığı kapsamlı bir yapıya sahiptir. Bu kadar geniş kapsamlı olması sosyal bilgilerin Dünya’da meydana gelen küresel gelişmelerden daha fazla etkilenmesine neden olmaktadır.

Araştırmada 1976, 2000, 2006 ve 2023 yılları arasında devlet okullarında okutulan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin içerik, görsel tasarım ve ölçme değerlendirme alanında nasıl bir etkiye sahip olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Ders kitaplarından veri elde etmek için kullanılan kontrol listesi, araştırmacı tarafından gerekli izinler alınarak kullanılmıştır.

Küreselleşmenin; eğitim, siyasi, sosyokültürel, ekonomik, bilim ve teknoloji boyutlarının ders kitaplarına yansımaları incelendiğinde; 1976’da kullanılan 6. sosyal bilgiler ders kitabında daha çok küreselleşmenin ekonomik boyutundaki yansıması yer almıştır. Bu durumun nedenleri arasında o dönem yatırım ve kalkınmaya ağırlık verilmesi, uluslararası ticaretin artmaya başlaması gösterilebilir. 2000, 2006 ve 2023 yıllarında kullanılan ders kitaplarında küreselleşmenin sosyokültürel yansıması daha çok görülmüştür. Burada ise kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle iletişimin artması toplumların birbirlerini etkilemeleri önemli bir etken olabilir. Geçmişten günümüze doğru 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki görsellerde küreselleşmenin etkisini artırdığı tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarının 1976 ve 2000 de kullanılan ders kitaplarında yakın olduğu, yapılandırmacı eğitim felsefesine geçilmesiyle birlikte küreselleşmenin etkisinin günümüze doğru arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Küreselleşmenin, farklı branşlarda kullanılan ders kitaplarına yansımasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, ders kitapları, küreselleşme

ABSTRACT

KILIÇ, Semih, Reflections of Globalization on 6th Grade Social Studies Textbooks, Master's Thesis, Sivas, 2024.

Social Studies has a comprehensive structure that includes subjects related to fields such as history, geography, citizenship, sociology and economics. The fact that it is so comprehensive causes social studies to be more affected by global developments in the world.

In this study, it is aimed to examine how globalization has an impact on the content, visual design and assessment and evaluation sections of 6th grade social studies textbooks taught in public schools between 1976, 2000, 2006 and 2023. 6th grade social studies textbooks were analyzed using document analysis, one of the qualitative research methods. The checklist used to obtain data from the textbooks was used by the researcher after obtaining the necessary permissions.

When the reflections of the educational, political, sociocultural, economic, science and technology dimensions of globalization on textbooks are examined, the 6th social studies textbook used in 1976 mostly included the reflection of globalization in the economic dimension. Among the reasons for this situation, the emphasis on investment and development at that time and the increase in international trade can be shown. In the textbooks used in 2000, 2006 and 2023, the sociocultural reflection of globalization was more common. Here, the increase in communication with the development of mass media and the influence of societies on each other may be an important factor. It has been determined that globalization has increased the impact of globalization in the visuals in 6th grade social studies textbooks from past to present. It was concluded that the reflections of globalization in the measurement and evaluation section of the textbooks were close in the textbooks used in 1976 and 2000, and that the effect of globalization has increased with the transition to constructivist education. Studies on the reflection of globalization on textbooks used in different branches can be carried out.

Keywords: Social sciences, textbooks, globalization

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim sürecinde yardımlarını esirgemedi bütün bilgi ve birikimleriyle bana destek olan ders hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışma süresince bana her türlü desteği sağlayan ve bana rehber olan danışmanım Prof. Dr. Osman Kubilay GÜL'e ayrıca teşekkür ederim.

Meslek hayatımda ve yüksek lisans eğitimimde benden dostluklarını esirgemeyen meslektaşlarım Ömer GÖKPUNAR ve Erhan KUTLUCAN'a bana vermiş oldukları destekten ötürü teşekkür ederim.

Bana her daim destek olan, her zaman olduğu gibi bu araştırmada da desteğini esirgemeyen annem, ablam, değerli eşim Leyla KILIÇ'a ve varlıkları ile bütün sıkıntıları unutturan kızım Zeynep İkra KILIÇ ve oğlum Muharrem Göktuğ KILIÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

Semih KILIÇ

Sivas, 2024

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZÜ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xv
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.1. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Sosyal Bilgiler Kavramı	6
2.2. Sosyal Bilgilerin Tarihçesi	6
2.2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler	6
2.2.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler	8
2.3. Sosyal Bilgilerin Önemi	9
2.4. Küreselleşme Kavramı	10
2.5. Küreselleşmenin Farklı Boyutları	11
2.5.1. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu	11
2.5.2. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu	13
2.5.3. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	13
2.5.4. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	14
2.6. Küreselleşme ve Eğitim	14
2.7. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler	15

2.8. İlgili Araştırmalar	17
BÖLÜM III.....	20
3. YÖNTEM	20
3.1. Araştırma Modeli	20
3.2. Verilerin Toplanması	21
3.3. Verilerin Analizi.....	23
BÖLÜM IV	24
4. BULGULAR VE YORUMLAR	24
4.1. KÜRESELLEŞMENİN 1976 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	24
4.1.1. Küreselleşmenin Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	24
4.1.2. Türkiye'nin Neresindeyiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	29
4.1.3. Dünyamıza Toplu Bakış Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	32
4.1.4. Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	34
4.1.5. Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	38
4.2. KÜRESELLEŞMENİN 2000 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	43
4.2.1. Küreselleşmenin Demokratik Hayat Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	43
4.2.2. Coğrafyamız ve Dünya'mız Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	46
4.2.3. Küreselleşmenin Türkiye Tarihi Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	49
4.2.4. Küreselleşmenin Moğollar ve Diğer Türk Devletleri Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	51
4.2.5. Küreselleşmenin Türkiye'miz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	53

4.2.6. Küreselleşmenin Türkiye Tarihi Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	55
4.3. KÜRESELLEŞMENİN 2006 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMAYA YÖNELİK BULGULAR.....	58
4.3.1. Küreselleşmenin Sosyal Bilgiler Öğreniyorum Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	58
4.3.2. Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	61
4.3.3. İpek Yolu'nda Türkler Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	64
4.3.4. Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	67
4.3.5. Ülkemiz Ve Dünya Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	69
4.3.6. Demokrasi Serüveni Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	72
4.3.7. Elektronik Yüzyıl Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	75
4.4. KÜRESELLEŞMENİN 2023 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMAYA YÖNELİK BULGULAR.....	78
4.4.1. Küreselleşmenin Biz ve Değerlerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	79
4.4.2. Tarihe Yolculuk Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	81
4.4.3. Küreselleşmenin Yeryüzündeki Yaşam Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	85
4.4.4. Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	88
4.4.5. Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	91
4.4.6. Yönetime Katılıyorum Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular.....	94
4.4.7. Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular	97

BÖLÜM V	100
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	100
5.1. Öneriler	105
KAYNAKÇA.....	106

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı	17
Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı	17
Tablo 3. Küreselleşmenin Ders Kitaplarındaki Simgeler (Literatür Taramasından Faydalanılarak Gökpunar (2019) Tarafından Oluşturulmuştur).	22
Tablo 4. Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	25
Tablo 5. Türkiye'nin Neresindeyiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	29
Tablo 6. Dünyamıza Toplu Bakış Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	32
Tablo 7. Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	34
Tablo 8. Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	38
Tablo 9. Demokratik Hayat Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	43
Tablo 10. Coğrafya ve Dünya'mız Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	46
Tablo 11. Türkiye Tarihi Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	49
Tablo 12. Moğollar ve Diğer Türk Devletleri Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	51
Tablo 13. Türkiye'miz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	53
Tablo 14. Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	55
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	58
Tablo 16. Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	61

Tablo 17. İpek Yolu'nda Türkler Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	64
Tablo 18. Ülkemizin Kaynakları Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	67
Tablo 19. Ülkemiz ve Dünya Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	69
Tablo 20. Demokrasi Serüveni Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	72
Tablo 21. Demokrasi Serüveni Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	75
Tablo 22. Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	79
Tablo 23. Tarihe Yolculuk Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	81
Tablo 24. Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	85
Tablo 25. Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	88
Tablo 26. Üretiyorum, Tüketiyorum ve Bilinçliyim Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı	91
Tablo 27. Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	94
Tablo 28. Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı.....	97

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	27
Şekil 2. Küreselleşmenin Bilim ve Teknolojik Boyutu.....	28
Şekil 3. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	31
Şekil 4. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu.....	31
Şekil 5. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	33
Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	36
Şekil 7. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	37
Şekil 8. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	37
Şekil 9. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	40
Şekil 10. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	41
Şekil 11. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	41
Şekil 12. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	45
Şekil 13. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu	45
Şekil 14. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	47
Şekil 15. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	48
Şekil 16. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	48
Şekil 17. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	50
Şekil 18. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	52
Şekil 19. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	52
Şekil 20. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	54
Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	55
Şekil 22. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	56
Şekil 23. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	57
Şekil 24. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	60
Şekil 25. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	60
Şekil 26. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	63
Şekil 27. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	63
Şekil 28. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	66
Şekil 29. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	66
Şekil 30. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	68
Şekil 31. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	69
Şekil 32. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	71

Şekil 33. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	71
Şekil 34. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu	74
Şekil 35. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	74
Şekil 36. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	75
Şekil 37. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu	77
Şekil 39. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	80
Şekil 40. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	81
Şekil 41. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu.....	84
Şekil 42. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	84
Şekil 43. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	85
Şekil 44. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu.....	87
Şekil 45. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	87
Şekil 46. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	90
Şekil 47. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	90
Şekil 48. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu.....	91
Şekil 49. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	93
Şekil 50. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu	94
Şekil 51. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu.....	96
Şekil 52. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	97
Şekil 53. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu	98

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHK	: Avrupa İnsan Hakları Konseyi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	: Avrupa Konseyi
APEC	: Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği
BM	: Birleşmiş Milletler
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EFTA	: Avrupa Serbest Ticaret Topluluğu
FATİH Projesi	: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
G20	: 20 Grubu
ILO	: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMF	: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
KEİK	: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Konseyi
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NAFTA	: Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Antlaşması Teşkilatı)
NCSS	: National Council for the Social Studies (Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi)
OECD	: Organization for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı)
OPEC	: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü
s.	: Sayfa
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	: Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim-Bilim ve Kültür Örgütü
WTO	: World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Gelişen teknoloji ve iletişim araçları sayesinde dünya giderek küçülmekte ve toplumlar arası etkileşimde buna bağlı olarak hızlanmaktadır. Bu durum küreselleşme etkisinin hızla dünyada yayılmasına ve toplumların birçok alanda gelişmesine imkân sağlamaktadır.

Bilim, teknoloji, eğitim, kültür, sanat gibi alanlardaki gelişmeler toplumların gelişimi için önemli birer faktördür. Bu alanlardaki ilerlemeler toplumların kendilerini yenileme ve geliştirme çabalarını desteklemektedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde üretim süreçleri daha verimli hale gelirken, haberleşme ve ulaştırma imkânları da buna paralel olarak gelişmiştir. Bu durum ticaretin artmasına, bilgi alışverişinin hızlanmasına ve farklı toplumlar arasında daha fazla etkileşimin olmasına olanak sağlamaktadır.

Toplumlar arası etkileşim, kültürel açıdan farklı toplumların birbirlerinden etkileneceklerine ve insanların farklı kültürleri tanımalarına imkân sağlamıştır. Ancak bu süreçte herkesin aynı imkânlara sahip olmadığı unutulmamalıdır. Bazı ülkeler veya bölgeler diğerlerine göre daha avantajlı konuma geçebilirken bazı ülkeler ise geride kalabilir. Bu nedenle geride kalan toplumların çağın gereklerine uyum sağlayacak çalışmalar yapmaları gerekmektedir. Bu işin başında ise eğitim gelmektedir, çünkü eğitim bu sürecin ayrılmaz dinamiklerinden birini oluşturmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte eğitim öğretim faaliyetleri de hızlı bir değişime girmiştir. Televizyon, bilgisayar, tablet, akıllı cep telefonları ve birçok internet ağına sahip teknolojik aletlere ulaşma imkânlarının kolaylaşması toplumun öğrenme alanını genişletmiştir. Bu durum teknolojinin de eğitim alanında daha yaygın kullanım zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır (Eser, 2014).

Bilimin getirdiği yeniliklerin takip edilmesi, teknolojik altyapının güncellenmesi, eğitime önem verilmesi gibi adımların atılmasıyla toplumların çağın şartlarına ayak uydurması mümkündür. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak eğitim sistemleri gelecekteki toplumsal ihtiyaçları karşılamaya yönelik stratejiler üretmeli ve sürekli olarak revize edilmelidir (Toprak, 2022).

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim programları revize edilmekte ve çağın gereklerine uygun öğretim programları hazırlanmaktadır. Hazırlanan öğretim programları ile ders müfredatları güncellenmektedir. Bu değişikliklerden etkilenen derslerden biride sosyal bilgiler dersi olmaktadır. Çünkü sosyal bilgiler küreselleşmenin ortaya çıkardığı değişimlerin anlatılabileceği en uygun derslerden biri olarak görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi tarih, coğrafya, vatandaşlık, hukuk gibi birçok alanla ilgili konuları içerisinde barındıran aynı zamanda yaşadığı çağın sorunlarına duyarlı, problem çözme becerisine sahip, hak ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirmeyi amaçlayan derstir (Turan, 2019). Sosyal Bilgiler öğretim programında küreselleşmenin getirdiği yeniliklere paralel olarak küresel bağlantılar öğrenme alanı yer almaktadır. Küresel bağlantılar öğrenme alanı; günümüzde artık bilgi, sermaye, bilgi teknolojileri, kültürler, inançlar sınırları aşarak küresel boyutta hareket etmektedir. Böyle bir dönemde öğrencilerin devletlerarası ilişkileri iyi analiz edip olayları kavrayabilmeleri, karşılaşılabilecek sorunları çözebilen nesiller yetiştirilmesi planlanmaktadır (MEB, 2023). Öğretim programında yer alan bu ifadeler küreselleşmenin eğitime yansımalarının bir örneğini göstermektedir.

Küreselleşme çağımızda artık birçok alanda etkisini fazlasıyla hissettirmeye başlamıştır. Bu dönemde eğitimde, bilimde, teknolojiye, ekonomide ve siyasette değişime ve gelişime açık olan toplumların ileride başarıyı yakalamada daha avantajlı konuma geçeceği ön görülmektedir. Bir yandan da birçok bilimsel araştırmaya konu olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı 1976-2023 yılları arasında ülkemizde uygulanan sosyal bilgiler programına uygun şekilde hazırlanarak devlet okullarında okutulan sosyal bilgiler 6. Sınıf ders kitaplarında küreselleşmenin içerik ve kullanılan görseller üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “1976-2023 yılları arasında MEB 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan küreselleşme olgusunun etkisi nelerdir?”

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri ise aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır.

- 1976-2023 yılları arasında okutulan MEB sosyal bilgiler ders kitaplarındaki görsellerde küreselleşme olgusu nasıl ele alınmaktadır?
- 1976-2023 yılları arasında okutulan MEB sosyal bilgiler ders kitaplarındaki içeriklerde küreselleşme olgusu nasıl ele alınmaktadır?
- 1976-2023 yılları arasında okutulan MEB sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin eğitim, siyasi, sosyokültürel, ekonomik, teknolojik ve bilimsel boyutundaki yansımaları nelerdir?
- 1976-2023 yılları arasında okutulan MEB sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme bölümündeki yansımaları nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 1976-2023 yılları arasında ülkemizde devlet okullarında okutulan sosyal bilgiler 6. Sınıf ders kitaplarında küreselleşme olgusunun ne şekilde yansıdığını araştırmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin son yıllarda geldiği konum, dünyanın bir noktasında yaşanan gelişmenin seri bir şekilde yayılmasına, ulaşım teknolojilerinin gelişmesi ürün ve hizmetlerin çok hızlı yer değiştirmesine, tüm bunlar ise küresel bir değişim ve dönüşümüne neden olmaktadır. Harvey(1997) küreselleşmeyi bu bağlamda dünyanın bir minyatür haline geldiğini artık dünya devletleri arasındaki bağın giderek güçlendiğini ifade etmiştir. Dolayısıyla devletlerin sadece kendi istek ve çıkarlarına göre politikalar belirlemesi güçleşmekte, dünyada olup bitenleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Ilgaz ve Şimşek (2007)'e göre küreselleşme eğitimden, kültüre, bilimden teknolojiye kadar birçok alanda pozitif veya negatif toplumları değişime sürükler.

Tüm bu değişim ve dönüşümden birçok alan etkilendiği gibi eğitim de nasibini almıştır. Ülkelerin kendi istek ve doğrularının yanında bir de küresel doğrular ve istekler ortaya çıkmıştır. Devletler kendi eğitim politikalarını ve programlarını belirlerken sadece kendi toplumunun ihtiyaçlarına göre değil, bir de küresel güçlerin beklentilerini ve ihtiyaçlarını dikkate almak zorunda kalacaktır. İş gücü taleplerinin değişmesiyle birlikte teknoloji alanında yetenekli bireylere olan ihtiyacın artması, bu tür yetenekleri

destekleyici eğitim programı hazırlanmasını zorunlu kılmıştır (Korkmaz, 2017). Devletler, bu değişime bilinçli bir şekilde uyum sağlayarak, hem ulusal çıkarlarını korumayı hem de küresel sorumluluklarını yerine getirmeyi başarmalıdır.

Sosyal Bilgiler dersi ve ders kitapları da küreselleşmenin meydana getirdiği değişimden etkilenmekte ve dünyada olup bitenler ders kitap içeriğine ve görsel tasarımına etki etmektedir. Bu çalışma ile küreselleşmenin 1976'dan günümüze kadar sosyal bilgiler ders kitaplarının içeriğine ve görseller üzerinde etkisini belirlemektir. Bu alanda Gökpunar (2019) 5. Sınıf ders kitapları üzerinde küreselleşme olgusunun yansımalarına dair çalışma yaparken 6. Sınıf ders kitaplarında küreselleşme olgusunun yansımalarına dair detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma ile alandaki bu eksikliğin giderileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 1976, 2000, 2006 ve 2023 yıllarında Talim ve Terbiye Kurulu tarafından okutulması uygun görülen 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları ile sınırlıdır. Bu kitaplar içerisinde incelenmiş olan ders kitapları şunlardır:

- Sosyal Bilgiler Ortaokul 1. Sınıf, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1976
- Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000
- Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı Tuna Matbacılık,2010.
- Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabı Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü,2023.

Araştırma, süreç boyunca ölçme aracı olarak kullanılan kontrol listesi ile sınırlıdır.

Yine bu araştırma, incelenmiş olan 3 ders kitabındaki kitaplardaki hedef, olgu ve olguların analizi ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Ders kitapları, eğitim-öğretim sürecinin temel taşlarından biridir ve öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve tutumları geliştirmede önemli rol oynarlar. Bu nedenle, ders kitaplarının içeriğinin, öğrenme hedeflerine uygun ve doğru bilgiler içermesi, öğrenme stillerine hitap etmesi ve güncel olması büyük önem taşımaktadır.

Ders kitaplarının içeriğinin öğrenme hedeflerine uygun, doğru bilgiler içeren, güncel, öğrenme stillerine hitap eden, motive edici ve ilgi çekici olması önemlidir. Aksi takdirde, amaca uygun hazırlanmamış ders kitapları eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkileyebilir ve öğrencilerin öğrenmelerini engelleyebilir.

Çalışmamızda; sosyal bilgiler ders kitaplarının yürürlükte olduğu dönemin hedeflerine uygun şekilde hazırlandığı varsayılmaktadır.

Veri toplama araçlarının araştırmanın amacına ve konusuna uygun şekilde geliştirilerek bu araştırmada ölçülmek istenilen asıl amaca hizmet edecek doğrultuda kullanıldığı varsayılmaktadır.

Araştırmada başvurulmuş uzman kanılarının yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: Kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 2014).

Küreselleşme: Küreselleşme günümüz dünyasında yeni ortaya çıkan veya şimdilerde daha da belirgin hale gelen çeşitli faktörlerin etkisi sonucunda, insani varoluşun sosyal, kültürel ve iktisadi yönleri bakımından coğrafi sınırların önemini yitirmeye başlaması ile birlikte toplumların da gitgide bunun bilincine varmaları sürecini ifade eden bir kavramdır (DPT, 2000).

Sosyal Bilgiler: Etkin ve üretken bireyler yetiştirmek, öğrencilerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmek amacıyla sosyal bilimleri kaynaştıran bir ilköğretim dersidir. (MEB, 2015)

Ders Kitabı: Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulması uygun görülen, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğretim amacı ile kullanılan yazılı eserlerdir (MEB, 2017).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temellerine ilişkin yazın taraması yer almaktadır. Bu bağlamda bölüm içerisinde sosyal bilgiler kavramı, sosyal bilgilerin tarihçesi, sosyal bilgilerin amaçları ve önemi, sosyal bilgiler öğretiminin genel durumundan başlayarak Tarih öğretimi, Tarih öğretimin genel amaçları, yaklaşımları ve sosyal bilgiler öğretiminde Tarih disiplininin bahsedilmiştir. Ayrıca bu bölümde araştırma ile ilgili yurt içi ve yurt dışı çalışmalarından seçilen örneklerle de yer verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgiler Kavramı

Sosyal bilgiler, doğrudan insanla ilgilenen bir bilim dalıdır. 19. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmış olup çeşitli tanımları yapılmıştır. Bu ders, insanların birleşmesi ve gelişmesiyle ilgili olarak toplumları inceleyerek insana odaklanmaktadır. Sosyal bilgiler, tarih, coğrafya, ekonomi ve siyaset bilimi gibi farklı alanlarla ilgili bilgiler içerir, kültürler arası etkileşimler ve toplumsal değişimler üzerinde etkilerini inceler (Keskin, 2019). Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerle insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir (MEB, 2023).

2.2. Sosyal Bilgilerin Tarihçesi

Dünya’da ve Türkiye’de sosyal bilgilerin tarihçesini farklı bölümlerde incelemek sosyal bilgilerin tarih içerisindeki gelişimini daha anlaşılır hale getireceği düşünülerek ayrı ayrı incelenmiştir.

2.2.1. Dünyada Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgilerin Dünya’da ilk ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir. Bu dersin içeriği genellikle Antik Yunan, Roma, Mısır, Anadolu ve Mezopotamya gibi medeniyetlerin toplumsal yaşantıları ve kültürel yaşantıları hakkında bilgi vermeyi amaçlamaları sayesinde ortaya çıktığı düşünülmektedir (Özmen, 2015). Ancak Thomas Jese Jones, 1907 yılında "Southern Workmen" adlı dergide ilk kez "Sosyal Bilgiler" teriminden bahseden kişi olarak kabul edilir. Bu terim, 1916 yılında

ABD'de ilk kez kullanılmıştır (Yolaçan, 2024). Sosyal Bilgilerin bir ders adı olarak öğretim programlarında ve müfredatta yer alması da yine ABD'de ortaya çıkmıştır (Kan, 2010).

On sekizinci yüzyılda sanayileşmenin artmaya başlamasıyla birlikte şehirlerin nüfusu artmaya başlamış, iş imkânlarının fazla olması nedeniyle ABD'ye farklı bölgelerden göçmenlerin gelmesi, Amerika'da önemli problemlere yol açacağı kaçınılmaz hale gelmişti. Bu problemin çözümü için gerekli en önemli faktörün eğitim olduğu düşünülmeye başlandı. Yeni eğitim programları hazırlanarak göç eden insanlara Amerikan kültürü benimsetilmesi amaçlandı(Doğanay, 2009). Bu durum sosyal bilgilerin başlangıcı kabul edilebilir.

ABD'de ortaya çıktığı düşünülen sosyal bilgiler, ders içeriğine bakıldığı zaman tarih, coğrafya, insan hakları ve demokrasi, vatandaşlık gibi birçok alanla ilgi bilgileri bünyesinde barından bir ders görünümüne kavuşmuştur.

Sosyal bilgiler dersi dünyadaki gelişmeler bağlamında içerik olarak güncellenmektedir. İkinci Dünya Savaşı döneminde, ders içeriğinde daha çok savaş konuları ve savaşın ortaya çıkardığı dönemler aktif olarak anlatılmaya başlanmıştır.

1960'lı yıllarda kentleşmenin artması ve şehir hayatının getirdiği sorunlar ele alınmaya başlanmıştır. Şehirleşmenin artması ile ortaya çıkan çarpık kentleşme, alt yapı eksiklikleri, çevre sorunları ve toplumsal sorunlar sosyal bilgiler ders içeriğinde yer almıştır (Kan, 2010). 1960 ve 1970 seneleri arasında mevcut sosyal bilgiler öğretim programına karşı eğitim camiasında eleştirilere neden olmuştur. Özellikle Bruner'in ortaya koymuş olduğu buluş yoluyla öğrenme stratejisinin eğitim alanında önem kazanması sosyal bilgiler programlarında değişikliklere neden olmuştur. Önceden ağırlıklı olarak tarih ve coğrafya konuları yer alırken, artık ekonomi, siyaset, sosyoloji, psikoloji gibi alanlara eskisinden daha fazla ağırlık verilmeye başlamıştır (Kan, 2010).

1980'ler boyunca geleneksel yaklaşımlar yeniden güçlenmiştir. 1994'te Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS), sosyal bilgiler programı için yeni tematik standartlar ortaya koymuştur. Bu standartlar, Yeni sosyal bilgiler reformunun temel ilkelerini göz önünde bulundurarak, daha güncel ve ihtiyaçlara cevap veren bir çerçeve sunmayı amaçlamıştır (Dönmez, 2015).

Sonuç olarak ABD’de başlayan sosyal bilgiler programı, Dünya’da çeşitli milletler tarafından eğitim kurumları müfredatında yer almaktadır. Ülkemizde bunlardan birisidir.

2.2.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler

Osmanlı devletinde, Sosyal bilimler ders olarak Tarih ve Coğrafya adı altında eğitim sisteminde ilk kez Tanzimat Döneminde okullarda müfredata eklenmiştir (Akyüz, 2014). 1869’da yürürlüğe giren Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, Türk eğitim tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu nizamname ile merkez ve taşra eğitim teşkilatlarının işleyişleri ve içerikleri ilk defa sistematik bir şekilde belirlenmiştir. Darül Muallimin “Erkek Öğretmen Okulu” açılmış bunun yanında Sıbyan, Rüştîye ve İdadi şubeleri kurulmuştur. Rüştîye ve İdadilerde okutulacak derslere Tarih ve Coğrafya dersleri eklenmiştir. İdadiler de ise Coğrafyayı Umumi, Muhtasar Tarihi Umumi dersleri okutulacaktı (Akyüz, 2014). Osmanlı Devletinin son dönemlerine doğru II. Abdülhamid zamanında eğitim alanında çok ciddi değişimler yaşanmıştır. Abdülhamid bu dönemki eğitim programlarında tarih öğretimine ayrı bir önem vermiştir. Rüştîyelerdeki ders programlarında 2. sınıftan 6. sınıfa kadar 2’şer saat, son sınıf kademelerinde ise 1 saat tarih dersi eklenmiştir (Çapa, 2012).

1904 yılında yayınlanan bu programda sadece Muhtasar Tarih-i Osmani dersi bulunmaktaydı. Yayınlanan bu program ise dönemin tüm okullarını kapsamaktaydı. 1913 tarihinde yayınlanan kanunla tarih ve coğrafya derslerine ek olarak Malumat-ı Medeniye ve Ahlakiye dersi ilköğretim programlarına eklenmiştir (Safran, 2008, aktaran: Kılıçoğlu, 2021).

Mustafa Kemal tarafından Kütahya- Eskişehir Savaşı sırasında Maarif Kongresi toplanmış eğitime dair önemli kararlar alınmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise ülkemizde sosyal bilgilerin içeriğini oluşturan; tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri 1924, 1926, 1930, 1932, 1936 ve 1948 programlarında ayrı dersler olarak okutulmuştur (Tay, 2011). Sosyal Bilgiler adı ve programı ilk kez 1968’de uygulanmaya konulmuştur. 1968 yılı Türkiye’de sosyal bilgiler dersinin ve müfredatının önemli bir dönüm noktasıdır. Bu yıldan önce, sosyal bilgiler dersleri tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi gibi ayrı ayrı dersler halinde verilmekteydi. 1968 yılında ise bu dersler “ Sosyal Bilgiler” adı altında tek bir ders olarak birleştirildi. Bu değişiklik sosyal bilgiler dersinin daha kapsamlı ve bütüncül hale gelmesini sağlamıştır(Kan, 2010). 1980 askeri darbesinde

sonra meydana gelen değişimler sonucu 1985 yılında öğretim programında değişikliğe gidilerek; sosyal bilgiler dersinin milli tarih, milli coğrafya, vatandaşlık bilgisi ve T.C İnkılap Tarihi olmak üzere üç farklı ders olarak okutulması kararlaştırılmıştır (Alaca, 2017). 1997’den itibaren sosyal bilgiler dersi 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda tekrar disiplinler arası anlayış ile okutulmaya başlanmıştır. Zamanla meydana gelen değişmeler yeni öğretim programlarının hazırlanmasını sağlamıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde 2005 yılında yeni öğretim programı hazırlanmıştır. 2005’te hazırlanan programda bu dersler sosyal bilgiler dersi altında tekrar birleştirilerek, yapılandırmacı eğitim yaklaşımına uygun hale getirildi. Yapılandırmacı yaklaşımla sosyal bilgiler dersi öğrenci merkezli ve disiplinler arası yaklaşımla ders müfredatlarında yer almaktadır. Günümüzde Türkiye’de sosyal bilgiler dersi, ilkokuldan liseye kadar tüm eğitim kademelerinde okutulmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin amacı, öğrencilere Türkiye Cumhuriyeti’nin tarihi, coğrafyası, kültürü ve siyasi sistemi hakkında bilgi vermektir. Ayrıca, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve iletişim kurma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak da dersin amaçları arasındadır.

2.3. Sosyal Bilgilerin Önemi

Sosyal bilgiler derslerinin amacı, öğrencilere toplumun işleyişini ve insanların bir arada yaşama biçimlerini anlama, değerlendirme ve bu değerleri benimseme becerileri kazandırmaktır. Bu amaç doğrultusunda sosyal bilgiler dersleri, öğrencilere çeşitli konularla ilgili bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda eleştirel düşünme, empati yapma, problem çözme gibi becerilerin geliştirilmesine de katkıda bulunur (Temel, 2023).

Sosyal bilgilerin bireylere sağladığı katkılardan biri de özgüven aşılmasıdır. Tarih, coğrafya, felsefe gibi farklı alanlardan bilgiler vererek bireyin kendisini ve içinde bulunduğu dünyayı daha iyi anlamasına yardımcı olur. Bu sayede birey kendine has kimliğini ve değerlerini oluştururken, çevresiyle olan ilişkilerini de geliştirebilir.

Sosyal bilgiler aynı zamanda vatandaşlık eğitimi ile bireyin toplumda aktif ve sorumluluğunu bilen kişiler olmalarına katkı sağlar. Vatandaşlık eğitimi ile bireyin kültürü benimsemesini, yaşatmasını, hak ve sorumluluklarının bilincinde olarak demokratik yaşamın gereklerini yerine getirmesini sağlar (Şimşek, 2012).

Sonuç olarak sosyal bilgiler, iyi insan ve vatandaş yetiştirmenin yanı sıra bireylere birçok önemli katkıda bulunur. Bu katkılar, sosyal bilgilerin önemini ve değerini açıkça ortaya koymaktadır.

2.4. Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme kavramı, son yıllarda oldukça popüler olan, dünya genelinde ekonomik, sosyal ve siyasi ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi anlamına gelen oldukça kapsamlı bir kavramdır.

İngilizce’de Globalization, Türkçe’ de “küreselleşme” olarak geçmektedir. ABD’de ortaya çıkan bu kavram dünya literatüründeki yerini almıştır. Küreselleşme kavramının ne zaman ortaya çıktığına dair tarihsel sürece bakıldığında zaman Kanadalı sosyoloji profesörü Marshall McLuhan tarafından kullanıldığına dair yaygın bir görüş vardır. McLuhan iletişim araçlarının gelişmesinin ülkeler arasındaki sınırları kaldırdığını dünyanın küçülterek “Küresel Köy” haline geldiğini ifade etmektedir (Elçin, 2012).

Yapılan literatür araştırmasında küreselleşmeye ait bir çok farklı tanıma rastlanılmıştır. Küreselleşmeye dair ortak bir tanım olmamasının nedeni ise küreselleşmenin oldukça geniş kapsamlı olmasıdır. Küreselleşmeyi tek bir alana odaklamak doğru değildir.

Dünya’da meydana gelen bir gelişme; haberleşme, ulaşım, bilgi teknolojileri gibi alanlarda yaşanan gelişmeler sayesinde dünya da çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Bu durum toplumları birçok farklı alanda etkilemektedir. Özellikle uluslararası taşımacılığın gelişmesi, ticaretin artmasına ve kültürel etkileşimin hızlanmasını sağlamıştır.

Küreselleşme, sermaye hareketliliğinin artmasını sağlamıştır. Artan teknoloji sayesinde ülkeler arasında ticaret kolaylaştığından, sermaye yatırımlarının daha hareketli hale gelmesini, dünya pazarının büyümesini sağlar. Tüm bu gelişmeler yanında farklı kültürlerin birbirini daha iyi tanımasına farklı alanlarda da etkileşimin artmasına yol açan bir süreci ortaya çıkarır (DPT, 1995).

Robertson (1999), küreselleşmeyi dünyanın küçülmesi aynı zamanda da dünya bilincinin bir bütün olarak güçlenmesi şeklinde ifade etmektedir.

Yurdabakan (2002)’a göre, günümüz dünyasında tartışmalı bir konu olan küreselleşme eğitimden, ekonomiye, kültürden siyasete kadar birçok alanı kapsayan ve değişimi ifade eden sihirli bir sözcük olarak ifade etmiştir.

Mahiroğulları (2010)’na göre küreselleşme devletlerarası sınırların kalktığı, uluslararası ticaretin artması sonucu ekonomik boyutlu bir kavram olarak dünyada ortaya çıktığı, daha sonra farklı boyutları etkileyen bir kavramdır.

Kıvılcım (2013)'a göre küreselleşme, bölgesel olarak alınan kararların ya da stratejilerin, uluslararası sınırları aşarak başka milletlere ulaşarak onları etkilemesi olarak ifade etmektedir.

Baygül (2020) küreselleşmeyi; dünya genelinde bilgilerin sınır tanımayarak yayılması olarak tanımlamıştır.

Küreselleşmeye dair yapılan tanımlardan yola çıkarak küreselleşmenin insanlığın en başından beri var olduğunu, günümüzde ise etkilerini daha çok hissettiğimiz bir süreç olarak ifade edebiliriz. Toplumlar var oldukları andan itibaren savaş, göç, ticaret ve kültürel alışverişler aracılığıyla birbirleriyle etkileşim halinde olmuşlardır. Bu etkileşimler, zamanla farklı coğrafyaları birbirine bağlayan ve ortak bir dünya algısının oluşmasına katkıda bulunan bir ağ örgüsü oluşturmuştur.

Günümüzde küreselleşmenin etkilerini daha yoğun hissediyor olmamızın temel sebebi, hızlı yaşanan teknolojik gelişmeler ve kitle iletişim araçlarının yaygın kullanımıdır. Bu gelişmeler sayesinde dünya adeta küçülmüş, coğrafi mesafeler anlamını yitirmiştir. İletişim ve bilgi aktarımı anlık hale gelmiş, farklı coğrafyalardaki insanlar birbiriyle kolayca bağlantı kurabilme imkânına kavuşmuştur.

2.5. Küreselleşmenin Farklı Boyutları

Küreselleşme kavramı dünya üzerinde her ne kadar ekonomik ağırlıklı ortaya çıksa da, küreselleşmenin etki alanı bilgi ve teknolojik gelişmelerinde etkisiyle eğitim, bilim, teknoloji, sosyokültürel ve siyasi alanlarda da etkisini çok yoğun bir şekilde hissettirmektedir.

2.5.1. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Ekonomik küreselleşme, küreselleşmenin en belirgin ve tartışılan boyutlarından biridir. Bu boyut, ulusal ekonomilerin sınır ötesi etkileşiminin ve entegrasyonunun artması olarak tanımlanabilir. Bu entegrasyon, malların, hizmetlerin, sermayenin, işgücünün ve bilginin uluslararası akışının artması ile gerçekleşir (Sarıtaş, 2017).

Ekonomik küreselleşmeye yön veren kurumlar, dünya ticaretinde ve ekonomik politikalarda önemli bir rol oynamaktadır. Bu kurumlar, uluslararası ticaretin artmasını,

yatırımların teşvik edilmesini ve ekonomik kalkınmanın sağlanmasını amaçlamaktadır (Toprak, 2022).

Ekonomik küreselleşmeye yön veren uluslararası kurum ve kuruluşlardan bazıları şunlardır:

Birleşmiş Milletler (BM):

- Küresel ekonomik kalkınma ve işbirliğini teşvik eder.
- Sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun azaltılması için çalışır.
- Uluslararası ticaret ve finansal sistemlerin düzenlenmesine yardımcı olur.

Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC):

- Asya-Pasifik bölgesindeki ülkeler arasında ekonomik işbirliğini teşvik eder.
- Bölgesel ticaretin ve yatırımın artması için çalışır.
- Serbest ticaret ve ekonomik entegrasyon için çaba gösterir.

Avrupa Birliği (AB):

- Üye ülkeler arasında gümrük vergilerini kaldırarak tek bir pazar oluşturmuştur.
- Ortak bir para birimi (euro) kullanmaktadır.
- Üye ülkeler arasında serbest dolaşım ve işbirliğini teşvik eder.

Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA):

- ABD, Kanada ve Meksika arasında gümrük vergilerini kaldırarak serbest ticaret bölgesi oluşturmuştur.
- Bölgesel ticaretin ve yatırımın artmasına katkıda bulunmuştur.
- Üye ülkeler arasında ekonomik işbirliğini teşvik eder.

Bu kurumların yanı sıra, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlar da ekonomik küreselleşmede önemli bir rol oynamaktadır.

Ekonomik küreselleşmenin artmasıyla birlikte, bu kurumların rolü ve önemi de artmaktadır. Bu kurumlar, küresel ekonomik sistemin daha adil ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmak için çalışmaktadır.

2.5.2. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Küreselleşme birçok alanda olduğu gibi siyasi alanda da birçok değişime yol açmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve iki kutuplu dünyanın dağılmasıyla birlikte, ulus-devlet eksenli geleneksel düzenin zayıfladığı ve yeni bir dünya düzeninin şekillendiği uluslararası alanda yeni güç aktörlerini ortaya çıktığı bir döneme girilmiştir (Gökpınar, 2019).

Siyasal küreselleşme, ulus devletlerin egemenlik ve otoritesini etkileyen, uluslararası alanda yeni aktörlerin ve kurumların ortaya çıkmasına ve güçlenmesine yol açan bir süreçtir. Bu süreç, ulus devletlerin siyasi ve ekonomik alanlarda daha fazla işbirliği yapmasını ve uluslararası kuruluşlara yetki devretmesini zorunlu hale getirmiştir (Göngen, 2013). Uluslararası kuruluşlar ulus devletlerin eskiden sahip olduğu mutlak egemenlik ve otoritenin zayıflamasına neden olmuşlardır. Artık ulus devletler, birçok konuda uluslararası kuruluşlara ve diğer devletlere bağımlı hale gelmiştir.

2.5.3. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Teknolojik küreselleşme, ulaşım ve haberleşme araçları başta olmak üzere çeşitli teknolojik araçlarla farklı ülkeleri ve bireyleri ekonomik, sosyal, politik vb. birçok açıdan birbirine bağlayan ve yeni teknolojilerin üretiminde öncü olan ülke ya da ülkelerin, geleceğin dünyasını birçok açıdan şekillendirmesine olanak tanıyan teknolojinin gelişmesi sürecidir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki (BİT) yenilikler ve bu yeniliklerin her alanda kullanımının yaygınlaşması, dünyada mekân ve mesafe kavramlarının anlamını ortadan kaldırmıştır. Artık insanlar, dünyanın herhangi bir yerindeki biriyle anında iletişim kurabilir, bilgi alışverişi ve iş birliği yapabilir. Bu durum, birçok alanda önemli değişimlere yol açmıştır (Çelik, 2015).

Teknolojinin gelişmesi ekonomik anlamda küresel ticaret ve yatırımların artmasını, ekonomik refahın yükselmesini sağlamıştır. Sosyal alanda ise iletişim teknolojisinin gelişmesi farklı yaşam şekillerinin ve değerlerin dünyada yayılmasını sağlamıştır. Teknolojinin gelişmesi yine siyasi anlamda uluslararası işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasını kolaylaştırmıştır (Sarıtış, 2017).

2.5.4. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Kültür, bir milletin hayat tarzını ve değerlerini tanımlayan, kuşaktan kuşağa aktarılan inançlar, gelenekler, sanat ve edebiyat gibi unsurları kapsayan geniş bir kavramdır. Küreselleşme ise, dünyanın farklı coğrafyalarındaki insanların ve toplumların ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açıdan birbirine bağlanması ve etkileşime girmesi olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla kültür ve küreselleşme, birbirini karşılıklı olarak etkileyen iki önemli kavramdır. Küreselleşme, büyük dönüşüm ve değişimlerle kültürü etkilemiştir. Aynı zamanda kültür de bizzat bu dönüşümleri meydana getirmede etkili olabilmektedir (Talas ve Kaya, 2007).

Teknolojinin ve sosyal medya araçlarının gelişmesi, dünya çapında toplumlar ve bireyler arasındaki etkileşimi önemli ölçüde artırmıştır. Bu sayede farklı algılanan yaşam tarzları ve kültürler bir araya gelerek küresel bir kültür ve bilgi birikimi oluşmuştur. Geçmişte bir ülkenin kültürünü öğrenmek için o ülkeyi ziyaret etmek gerekirken, günümüzde internet ve sosyal medya aracılığıyla dünyanın her köşesinden bilgiye anında ulaşmak mümkündür (Kan ve Kanmaz, 2022). Tüm bu gelişmeler farklı kültürlerin birbirlerinden etkilenmelerine ve yeni küresel kültürün ortaya çıkmaya başlamasına neden olmuştur.

2.6. Küreselleşme ve Eğitim

Küreselleşme her alanda olduğu gibi ülkelerin gelişmesinde etkili bir faktör olan eğitimi de değişim girdabının içerisine almış, eğitim öğretim faaliyetlerini değişime zorlamıştır. Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmenin yolu eğitim politikalarının güncellenmesini ve değişmesini zorunlu kılmıştır.

Çınar (2009)'a göre eğitim, insanoğlunun kültürlenerek insanlaştırma sürecidir. Bu süreçte birey, toplumun bir üyesi olmayı, dilini konuşmayı, değerlerini benimsemeyi ve belli becerilere sahip olmayı öğrenir.

Eğitimin temel amacının tüm bireylerin kapsayıcı ve nitelikli bir eğitime erişim sağlayarak düşünme, algılama ve problem çözme yeteneklerini geliştirmektir. Ayrıca özgüven ve sorumluluk duygusu ile girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, demokratik değerleri ve milli kültürü benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Paylaşma ve iletişime açık, sanat ve estetik duyguları güçlü olan, teknoloji kullanımına yatkın, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi amaçlanmaktadır (DPT, 2019).

Küreselleşme ile başlayan dönüşüm eğitim ve öğretim sürecinde birçok yenilik ve fırsat ortaya çıkarmıştır. Televizyon, internet ve bilgisayar gibi teknolojilerin kullanımıyla öğrenciler artık bilgiye daha hızlı ve kolay erişebilmektedirler. Özellikle teknolojik araçlar sayesinde öğrenme materyalleri interaktif hale gelmiş, öğrencilere daha etkileşimli bir eğitim imkânı sağlamıştır (Eser, 2014). Tüm bu gelişmeler çağımızda geleneksel öğretmen anlayışının da değişmesine neden olmuştur. Artık günümüzde bilgiyi üretmenin ve ona sahip olmanın bir güç haline geldiği dönemde öğretmenin görevi hazır kalıp bilgileri aktarmaktan ziyade, hızla gelişen ve değişen bilgiye öğrencilerin ulaşmasına rehberlik etmektir (Karaman, 2010). Bilgiyi takip eden, geliştiren ve ihtiyaç duyulan alanlarda kullanan milletler gelecekte daha avantajlı konuma gelmesi muhtemeldir. Bu amaçla eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, öğretim programlarının çağın ihtiyaçlarına uygun hazırlanması gerekmektedir.

Eğitim kalitesini yükseltmek ve bölgeler ile okul türleri arasındaki başarı düzeyi farklarını azaltmak, her ülkenin öncelikli hedeflerinden biridir. Bu hedefe ulaşmak için, eşitlik ve hakkaniyet çerçevesinde öğrenme ortamlarını geliştirmek, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemlerini yeniden yapılandırmak ve daha birçok alanda çalışmalar yapılması gerekmektedir (Akça vd., 2017).

Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi, önümüzdeki yıllarda da artarak devam edecektir. Eğitim sistemlerinin bu değişime ayak uydurması ve tüm öğrencilere fayda sağlayacak şekilde dönüşmesi önemlidir.

2.7. Küreselleşme ve Sosyal Bilgiler

Dünyayı etkisi altına alan küreselleşme olgusu, Türkiye'yi de birçok alanda değişim ve gelişmeye sürüklemektedir. Bu kapsamda, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) katılım çabaları da küreselleşme ekseninde değerlendirilebilir. 1960'lardan itibaren devam eden bu süreç, 2004 yılında "Eğitim ve Kültür" faslının açılmasıyla birlikte eğitim sistemi üzerinde de önemli değişikliklere yol açmıştır (Sağlam vd., 2011).

Sosyal bilgiler kavramı bir eğitim programı olarak ilk kez ABD'de ortaya çıkmıştır. 19. yüzyıl ABD toplum liderleri, yeni Amerikan toplumu oluşturmak için eğitimi bir araç olarak görmüşlerdir. 1982 yılında Ulusal Eğitim Konseyi tarafından sosyal bilgiler dersi programı hazırlanmıştır.

1916 yılında resmen kabul edilen "Sosyal Bilgiler" terimi günümüzde de kullanılmaktadır. Bu terim altında çeşitli disiplinlere ait bilgi ve becerilere odaklanan bir ders programının olduğunu belirtmektedir (Bilgili, 2018).

Sosyal bilgiler öğrenme alanlarına bakıldığı zaman; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerle insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmesi sosyal bilgiler dersinin içerik ve kapsamının ne kadar zengin olduğunu göstermektedir (MEB, 2023).

Ülkemizde sosyal bilgiler dersi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda 4. 5. 6. ve 7. sınıflarda okutulmaktadır. Ülkemizin küreselleşen dünyadaki konumunu en etkili şekilde aktaran derslerin başında gelmektedir (Gülbüz, 2015). Sosyal bilgiler ders müfredatı, küreselleşmenin yarattığı dönüşümleri göz önünde bulundurarak güncellenmekte ve bu kapsamda sadece ekonomik boyutuna değil, küreselleşmenin dünyayı bir bütün olarak algılamamızı sağlayan sosyokültürel, siyasi, bilim ve teknoloji boyutlarına da yer verilmektedir. Bu sayede, öğrenciler küreselleşmenin karmaşık yapısını ve toplumun tüm alanlarını nasıl etkilediğini daha iyi kavrayabilmektedirler.

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile dünya küçülmüş, dünya küresel bir köy haline gelmiş, toplumlar arası kültürel etkileşimler artmış ve bu sürecin sonunda küresel vatandaşlık kavramı ortaya çıkmıştır. MEB tarafından öğretim programları küreselleşmenin etkisiyle güncellenmiş ve müfredata küresel bağlantılar öğrenme alanı eklenmiştir.

Küresel bağlantılar öğrenme alanı “Günümüzde inançlar, fikirler, insanlar, sermaye, bilgi, teknoloji, kültürel ve siyasi sınırları aşarak küresel boyutta hareket hâlinindedir. Böyle bir dönemde devletler de kendisi dışındakilerle bir yandan iş birliği yaparken diğer taraftan rekabet etmektedirler. Öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Küresel bağlantılar öğrenme alanı ile gelişen dünyanın gündemini takip eden, karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmek amaçlanmaktadır.” (MEB, 2023).

Sosyal Bilgiler öğretim programına bakıldığı zaman 2005 ve 2018 öğretim programlarında küresel bağlantılar öğrenme alanı aşağıda verilen tablodaki gibidir.

Tablo 1. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati	Ders Saati %
4	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11
5	Küresel Bağlantılar	3	9	8,33
6	Küresel Bağlantılar	4	12	11,11
7	Küresel Bağlantılar	3	12	11,11

Kaynak: M.E.B. (2005). Sosyal bilgiler öğretim programı

Tablo 2. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım Sayısı	Öngörülen Ders Saati	Ders Saati %
4	Küresel Bağlantılar	4	14	13
5	Küresel Bağlantılar	4	14	13
6	Küresel Bağlantılar	4	14	13
7	Küresel Bağlantılar	4	12	11,1

Kaynak: M.E.B. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2023428142532575-2023_sosyal_bilgiler.pdf (Erişim Tarih: 16.04.2024)

2005 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan Küresel Bağlantılar öğrenme alanında 4-5-6 ve 7. sınıflarda toplam 13 kazanım için 45 ders saati ayrılmışken 2018 yılında hazırlanan öğretim programında 4-5-6 ve 7. sınıflarda toplam 16 kazanım için 53 ders saati ayrılmıştır. Bu durum küreselleşmenin sosyal bilgiler dersi üzerinde etkisinin arttığını göstermekte, gelecekte daha da etkisini artıracığı düşünülmektedir.

2.8. İlgili Araştırmalar

Depeci (2023)'nin yaptığı “Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitaplarında Küreselleşmenin Yer Alma Durumu” başlıklı araştırmasında 2021-2022 eğitim- öğretim yılında 9., 10., 11. ve 12. sınıflarında okutulan coğrafya ders kitaplarındaki içerik ve görsellerde küreselleşmenin yansımaları bilim, teknoloji, çevre, eğitim, ekonomi ve siyasi boyutlarının yansımaları incelenmiştir. Coğrafya ders kitaplarındaki içeriklerde küreselleşmenin ekonomi, sosyokültürel ve bilim ve teknoloji boyutlarına daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşmıştır.

Toprak (2022)'in yaptığı “2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi” başlıklı araştırmasında 2018 öğretim programında ve ders kitaplarında küreselleşme olgusunun yansımalarını siyasi, ekonomik, teknoloji, hukuki ve sosyokültürel alanda incelemiştir. Yaptığı araştırma sonucuna göre küreselleşmenin en fazla 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında olduğuna ve küreselleşmenin en fazla sosyokültürel boyutunun yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Karakuş ve Akpınar (2021)'ın yaptığı “ Türkiye’deki 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi” isimli çalışmalarında 2019 yılında MEB tarafından okutulan 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küresel, küreselleşme ve evrensel kelimelerinin hangi sıklıkla yer aldığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda 240 görsel ve 643 içerikte küreselleşmenin ele alındığını ve küreselleşmenin en fazla sosyokültürel alanda ortaya çıktığı en az ise ekonomik boyutunun olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dere ve Uçar (2020)'ın “ Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yansımalarının İncelenmesi” başlıklı çalışmasında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan küresel bağlantılar öğrenme alanının sosyal bilgiler ders kitaplarında yansımalarını incelemiştir. Araştırmada küresel bağlantılar konusunun daha çok Türkiye eksenli konular içerdiği sonucuna ulaşılmıştır.

İşeri (2020)'nin “Küresel Beceriler ve Ders Kitaplarına Yansıması” adlı çalışmasında Türkiye’de ortaöğretim kademesinde, sosyal bilimler (coğrafya), dil bilimleri, fen bilimleri ve din bilimleri alanlarındaki ders kitaplarında küresel becerilerden eleştirel ve yaratıcı düşünme, problem çözme, iletişim becerilerinin yansımalarını incelemiştir. Araştırma sonucunda en fazla eleştirel düşünme becerilerinin olduğu, en az ise yaratıcı düşünme becerisiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Körükçü ve Şahingöz (2020) “ 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan Küresel Bağlantılar öğrenme alanına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmelerini yapmıştır.

Gökpunar (2019)'ın “Küreselleşmenin 5. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına Yansıması” adlı çalışmasında Küreselleşmenin 1978, 1990, 2001 ve 2017 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından devlet okullarında okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin görsel ve içerik alanındaki yansımalarını siyasi, eğitim, ekonomi, sosyokültürel, bilim ve teknoloji boyundaki yansımalarını inceleyerek, küreselleşmenin etkisini farklı dönemler arasında göstermeye çalışmıştır.

Demirhan (2018)'nin yaptığı “ Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye’ye İlişkin Algıları” adlı çalışmasında öğretmenlerin çeşitli değişkenler temel alınarak küresel bağlantılar öğrenme alanına yönelik algıları incelenmiştir.

Uygun ve Ulu (2018)'nin yaptığı “6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi” adlı çalışmalarında öğretim programı ve ders kitaplarında küreselleşme olgusunun hangi ünitelerde yer aldığı ve küreselleşme kavramının hangi kazanımlar ile ilişkili olduğu saptanarak incelenmiştir. Yapılan araştırmada öğretim programında ve ders kitaplarında küreselleşmenin çok olağan karşılanmadığı ve küresel değerler öğrenme alanında eksiklikler olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aslan (2016)'ın “Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri” adlı çalışmasında 21. Yüzyıldan itibaren etkisini birçok alanda gösteren küreselleşmenin eğitim alanında da önemli etkiler ortaya çıkardığını, küreselleşmenin etkisiyle 2005-2006 öğretim programlarında ilk ciddi adımın atıldığı ve değişimin eğitim alanındaki etkisini incelemiştir. Sosyal bilgiler eğitimin amacının küresel değerler ve bilgi çağına uyum sağlayacak küresel vatandaşlar yetiştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Sağlam, Vural ve Akdeniz (2011)'in yaptığı “Küreselleşmenin Türkiye’deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları” isimli çalışmalarında 1998-2004 yılları arasında uygulanan Sosyal Bilgiler öğretim programı ile 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni Sosyal Bilgiler öğretim programını “küreselleşme” bağlamında karşılaştırılması incelenmiştir. 2004 öğretim programında 1998 yılına göre küreselleşmenin daha fazla yer aldığı ve küreselleşmeyle ilgili bağımsız üniteler yer aldığı sonucuna ulaşmıştır.

Çakar (2008)'in yaptığı “ Küreselleşmenin İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Konu Ve Kavramlar Üzerindeki Etkisi” isimli çalışmasında; küreselleşmenin tanımları, küreselleşmenin aşamalarını ve küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yanları incelenmiştir.

Fırıncı (2006)'nın yaptığı “ Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)” isimli çalışmasında küreselleşmenin etkisiyle gelişen yeni eğitim felsefeleri ve yaklaşımlarının küresel değerlerin, öğretim programlarında hangi sıklıkla yer aldığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda küreselleşme ile ilgili kavramların 4. sınıfta daha detaylı anlatıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 6. sınıflarda 1976, 2006 ve 2023 yıllarında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitaplarında süreç içerisinde küreselleşmenin yansımalarının neler olduğunu belirleyebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme ile yapılmıştır.

“Nitel araştırma, dünyadaki gözlemcilerin yerini temsil eden konumlandırılmış bir aktivitedir. Nitel araştırma, dünyayı görünür hale getiren bir dizi yorumlayıcı, materyal uygulamalarından oluşur. Bu uygulamalar dünyayı; alan notları, mülakatlar, konuşmalar, fotoğraflar, kayıtlar ve araştırmacı günlüklerini içeren bir temsiller serisine dönüştürür. Bu düzeyde, nitel araştırmanın dünyaya dair yorumlayıcı ve doğal bir yaklaşımı vardır. Bu, nitel araştırmacıların kendi doğal ortamlarındaki şeyleri insanların olaylara verdiği anlamlar açısından anlamlandırmaya çalışması veya yorumlaması anlamına gelir” (Denzin ve Lincoln, 2011; akt John W. Creswell, 2018).

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (2020) "belge" kelimesi, bir şey hakkında bilgi veren veya bir şeyin kanıtı veya delili olarak kullanılabilen resmi bir kâğıt, kitap veya elektronik dosya olarak tanımlanırken, Oxford Sözlüğünde (2020) ise benzer bir şekilde "bir şey hakkında bilgi veren veya bir şeyin kanıtı olarak kullanılabilen resmi bir kâğıt, kitap veya elektronik dosya" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, "doküman" ve "belge" kelimeleri büyük ölçüde eş anlamlıdır. "Doküman analizi" ve "belge incelemesi" terimleri de büyük ölçüde aynı anlama gelmektedir. Her iki terim de araştırma bağlamında, araştırma konusuyla ilgili bilgi ve bulgular elde etmek için metin tabanlı kaynakların sistematik olarak incelenmesi sürecini ifade eder. Ancak, "doküman analizi" terimi akademik ve bilimsel yazında daha yaygın olarak kullanılırken, "belge incelemesi" terimi daha genel bir kullanımdadır (Kıral, 2020).

Doküman analizi, araştırmacının incelenen konuyla ilgili yazılı belgeleri tarayarak ayrıntılı bilgi toplamasını ve bu bilgilerden yeni bir bütünlük oluşturmalarını ifade eder. Bu süreç, araştırma alanıyla ilgili literatür taramasını da içerir. Araştırmacının yaptığı gözlem ve görüşme kayıtları ile diğer belgeler de sistematik bir şekilde analiz edilerek veriler elde edilir. Doküman analizi, araştırma sürecinde kullanılan önemli bir yöntemdir çünkü mevcut bilgilere dayanarak yeni bulgular elde etmeyi sağlar (Creswell, 2002; akt Baltacı, 2019). Yıldırım ve Şimşek'e (2016), göre doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen

olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi başlı başına bir kaynak elde etme yöntemi olarak kullanılabilir. Eğitim alanında yapılacak araştırmalarda birçok yazılı argüman kaynak olarak kullanılabilir. Bunlar öğretim programları, öğrenci ders kitapları, okul toplantı tutanakları, rehberlik servisi dosyaları, öğrenci sınav kağıtları, öğretmen dosyaları, resmi yazı ve yazışmalar birer veri kaynağı olarak kullanılabilir (Bogdan ve Biklen 1992; Goetz ve LeCompte, 1984; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.2. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının değişiminde küreselleşmenin yansımalarını görebilmek için; Ferruh Sanır, Tarık Asal ve Niyazi Akşit tarafından hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 23/V/1975 tarih ve 353 sayılı kararı ile ortaokul 1. sınıf ders kitabı olarak kabul edilen Milli Eğitim Basımevi tarafından 1976'da basılan Sosyal Bilgiler ders kitabı; Güner Şenünver, Dr. Ezdihar Karabulut, H. Samim Kesim, Rıfat Turgut, Nesime Ercan, Mustafa Küçükbaycan, Hasan Uslu ve Aliye Akay tarafından hazırlanan, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 24.07.1998 gün ve 158 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilen Milli Eğitim Basımevi tarafından 2000'de basılan Sosyal Bilgiler ders kitabı; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Adnan Altun, Yasin Doğan ve Efkan Uzun tarafından hazırlanan, Talim ve Terbiye Kurulunun 28/06/2006 tarih ve 294 sayılı kararı ile kabul edilen Tuna Matbaacılık tarafından basılan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ile Cengiz Yıldırım, Fatih Kaplan, Hayriye Kuru ve Mukaddes Yılmaz tarafından hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 18/04/2019 gün ve 8 sayılı kararı ile 5 yıl geçerli olacak şekilde, Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü tarafından basılan 6. sınıf Sosyal Bilgiler Ders kitaplarından faydalanılacaktır.

Bu araştırmada verileri elde edebilmek için kullanılan kontrol listesi Gökpınar (2019) tarafından geliştirilmiştir. Kontrol listesinin geliştirilmesi sürecinde; öncelikle küreselleşme ilgili literatür taraması yaptığını belirtmiştir. Literatür taraması sonucu ilgili kaynaklardan küreselleşmeyi ifade eden kavramlardan bir havuz oluşturduğunu ve elde edilen kavramların sınıflandırmasını yaptığını ifade etmiştir. Kontrol listesi, küreselleşmenin geniş kapsamlı olmasından dolayı Keyman, (1999), Karabağ, (2006) ve Çelebi (2016)'nin küreselleşme alanında yazdıkları eserler temel alınarak küreselleşmeyi; eğitim, siyasi, bilim ve teknoloji, sosyokültürel ve ekonomi başlıkları ile

sınırlandırılmıştır. Kontrol listesinin amaca hizmet edebilmesi, kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanabilmesi için Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Anabilim Dalından iki uzman görüşüne başvurulduğunu, uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler sağlanarak kontrol listesine son şekli verildiğini ifade etmiştir (Gökpınar, 2019). Küreselleşmenin ders kitaplarındaki simgelerini gösteren kontrol listesi aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Küreselleşmenin Ders Kitaplarındaki Simgeler (Literatür Taramasından Faydalanılarak Gökpınar (2019) Tarafından Oluşturulmuştur).

KÜRESELLEŞMENİN DERS KİTAPLARINDAKİ SİMGELERİ				
EĞİTİM	SİYASİ	BİLİM VE TEKNOLOJİ	SOSYOKÜLTÜREL	EKONOMİ
Dünya İnsanlarından Haberdar Bireyler	Yönetim Biçimi/ Demokrasi/ Ulusal Egemenliğin Etkisinin Azalması	Bilgi Teknolojileri Bilgisayar/ Video	Gelenek Göreneklerdeki Benzerlikler	Uluslararası Ticaret/ Küresel Piyasa
Olaylara Karşı Duyarlı Bireyler	Küresel Vatandaşlık ya da Farklı Milletler	İnternet	Kendi Öz Değerlerinin Yok Olması	İhracat/ İthalat
Farklı Kültürlere Saygılı Bireyler	Terörizm (Terörizmi Desteklemek ya da Terörizme Karşı Ortak Hareket Etmek)	e-Öğrenme	Hukuk (İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi) İnsan Hakları ve Demokrasi	Hammadde
Evrensel Düşünebilen Bireyler	Uluslararası Antlaşmalar	Fabrikalaşma (Seri Üretim)	Küresel ve Ortak Değerler/ Evrensel Değerler	Uluslararası Sermaye
Kılavuzluk Yapan Öğretmen	Uluslararası Yardımlar	Y.T.S. (Mikro İşlemci, Bilgisayarlı Tasarım, Telekomünikasyon, Gen Mühendisliği ve Biyo Tarım, Laserler ve Holografi)	Küresel Boyuttaki Göç, Savaş, Çevre Sorunları	Uluslararası Şirketler
Yaşam Boyu Öğrenme/ Öğrenmeyi Öğrenme	Milliyetçilik Vurgusu (Küreselleşmenin Etkisi Az)	Haberleşme	Çok Kültürlülük (Farklılıklara Saygı)	Ulaşım
	Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar		Tek Dil (İngilizce)	Turizm
	Hakimiyet Kurma		Buluşlar/ Keşifler	Sömürge
	Bölgeselleşme ya da Yerelleşme		Din	
	Fetihler ya da Sömürge			

3.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan doküman inceleme tekniği ile veriler toplanmıştır. Doküman incelemesi, nitel araştırma yöntemlerinde yaygın olarak kullanılan bir veri toplama tekniğidir. Bu teknikte, araştırmacılar, araştırma konusuyla ilgili bilgi edinmek için çeşitli yazılı kaynakları incelerler. Bu kaynaklar arasında kitaplar, makaleler, raporlar, mektuplar, e-postalar, web siteleri, görseller ve diğer yazılı veya görsel materyaller yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmada doküman inceleme şu sıralama ile yapılmıştır: Araştırmanın problem cümlesi doğrultusunda incelenecek 1976, 2000, 2006 ve 2023 yıllarında MEB tarafından devlet okullarında okutulan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları temin edilmiştir. Temin edilen Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitaplarının orijinal olduklarından emin olunmuştur. 1976'da ders kitabı olarak kullanılan dokümandan başlanarak sırasıyla 2000, 2006 ve 2023 yıllarında MEB okullarında okutulan sosyal bilgiler ders kitapları baştan sona okunmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda dokümanlarda küreselleşmeyi ifade eden kavram ve görsellerin ne şekilde nerede yer aldığı tespit edilmiş ayrıca kategoriler oluşturularak veriler analiz edilmiştir. Oluşturulan tablolar doğrultusunda her dokümanda yer alan küreselleşme ifadeleri ve görseller karşılaştırılmıştır. Yapılan çalışmanın güvenilirliğini tespit etmek için Miles ve Huberman (1994)'a ait güvenilirlik formülünden faydalanılmıştır. Güvenirlik= Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) Güvenirlik hesaplamalarının % 70 ve üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Formülün kullanılması ile birlikte bu araştırmanın güvenilirliği % 91 olarak hesaplanmıştır. Burada elde edilen sonuç, araştırmanın güvenilirliği için yeterli sayılmıştır.

Bu çalışmada doküman analizinde ders kitapları doküman olarak kabul edilmiştir. İncelenen ders kitaplarındaki metinler veri olarak kabul edilerek veri analizi yapılmıştır. Oluşturulan ölçeğe göre küreselleşme ile ilgili veri sayılabilecek metinler doğrudan alıntı yapılarak sunulmuştur.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Dördüncü bölümde, araştırmada ele alınan ana amaç ve alt amaçlar doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemiyle analiz edilen 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. KÜRESELLEŞMENİN 1976 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde “Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz” , “Türkiye’nin Neresindeyiz”, “Dünyamıza Toplu Bakış”, “Yurdumuzda Önceleri Kimler, Nasıl Yaşamışlardı” , “Orta (iç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri” şeklinde altı üniteden oluşan 1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait içerik ve görsel tasarım öğelerine yönelik bulgular üniteler şeklinde verilmiştir.

4.1.1. Küreselleşmenin Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 4. Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

1. Ünite Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
	<i>Sınıf Toplumu İçinde</i>	4	1	—	2	1	1
	<i>Okul Topluluğu İçinde</i>	1	—	—	2	—	—
	<i>Çizgi ve Resimlerin Diliyle Okulumuz ve Çevremiz</i>	—	—	—	—	—	0
	<i>Aile Topluluğu İçinde</i>	—	—	3	1	1	1
	<i>Köy Toplumu, Mahalle ve Semt</i>	—	5	—	—	—	—
	<i>Köy, Kasaba veya Şehir Topluluğu İçinde</i>	—	—	3	5	1	3
	<i>Yerel ve Genel Yönetim Kuruluşları</i>	—	11	—	—	—	—
	<i>Yardımcı Kuruluşlar</i>	—	3	—	—	1	1
	<i>Besinlerimizi Nereden ve Nasıl Sağlıyoruz</i>	—	—	2	—	8	1
	<i>Gıyacaklerimizi Nerelerden ve Nasıl Sağlıyoruz</i>	—	—	—	—	5	1
	<i>Barınaklarımız (Evlerimiz)</i>	—	—	—	—	1	—
	<i>Yolların Tehlikeleri (Trafik Sorunları)</i>	—	—	—	1	4	2
	<i>Çevremizde Turizm</i>	—	—	—	—	5	4
	Genel Toplam	5	20	8	11	27	14
							85

Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz ünitesinde, Sınıf Topluluğu İçinde, Okul Topluluğu İçinde, Çizgi ve Resimlerin Diliyle Okulumuz ve Çevremiz, Aile Topluluğu İçinde, Köy Toplumu, Mahalle, Semt, Köy, Kasaba veya Şehir Topluluğu İçinde, Yerel ve Genel Yönetim Kuruluşları, Yardımcı Kuruluşlar, Besinlerimizi Nerelerden ve Nasıl Sağlıyoruz, Gıyacaklerimizi Nerelerden ve Nasıl Sağlıyoruz, Barınaklarımız (Evlerimiz), Yolların Tehlikeleri (Trafik Sorunları), Çevremizde Turizm konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 85 tane

küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 4). Bu boyutlara yönelik örnekler aşağıda verilmiştir.

Sınıf toplumu içerisinde konusunda “*Sıraların masaların ve sandalyelerin temizliği önemlidir. Bunlar eskimişse veya boyaları bozulmuşsa, tatil günlerinde, iş dersleri öğretmenlerimizin veya bir ustanın öğütlerine göre zımparalanıp, boyanabilir*” şeklindeki ifade küreselleşmenin eğitim yansımalarına örnek gösterilebilir.

Okul topluluğu içinde konusundaki “*Hepimiz radyo, televizyon, otomobile kadar pek çok şeyimizin olmasını isteriz*” şeklindeki cümle küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutuna ve ekonomik yansımalarına, “*Ana babasından yoksun kalmış çocuklarda vardır. Bunların bakımı, büyümesi, eğitim ve öğretimi devletin görevidir. Böylece çocuklar 18 yaşına kadar çocuk esirgeme kurumuna alınır.*” cümlesi ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek teşkil etmektedir.

Köy toplumu ve semt konu başlığı altındaki “*Şehir ve kasabalarda, her mahalle bir muhtarla ihtiyar heyetinin yönetim ve gözetimine verilir. Mahalle muhtarları ve ihtiyar heyetleri dört yılda bir yapılan seçimlerle görev alır.*”, şeklindeki ifadeler yine küreselleşmenin siyasi yansımalarını vurgulamaktadır.

Köy, kasaba ve şehir topluluğu içinde yaşayış konu başlığı altındaki “*Türlü iş yerlerinde ara sıra yapılan grevlerde, bir ülkenin ne gibi zorluklara ve sıkıntılara uğradığını gazetelerde okuyor, radyolardan dinliyoruz*” şeklindeki ifadeler yine küreselleşmenin sosyokültürel ve bilim ve teknoloji yansımalarını vurgulamaktadır.

Yerel ve genel yönetim kuruluşları konu başlığı altındaki “*Belediye başkanı o yerde bulunan seçmenlerin oylarıyla 4 yılda bir seçilir.*” Yine “*Türkiye yönetimi kolaylaştırmak için 67 ile bölünmüştür*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımalarını vurgulamaktadır.

Yardımcı kuruluşlar konu başlığı altındaki “*Derneğin amaçları, savaşta ve barış zamanlarında, Türkiye içinde veya dışında yaralananlara ya da başka türlü zarara uğrayanlara yardım etmek, gezici hastaneleri hazır tutmak, ordu ile işbirliği yapmak, bulaşıcı hastalıklarla savaşa katılmak, tutsaklarla göçmenlere yardımcı olmak, hemşire ve hasta bakıcı yetiştirmektir*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel yansımalarını vurgulamaktadır.

Besinlerimizi nelerden ve nasıl sağlıyoruz konu başlığı altındaki “*Sebzeleri ve meyveleri, uzak yerlere bozulmadan gönderebilmek için, hızlı taşıtlardan (küçük kamyon*

ve yük uçakları)yararlanılır.” , “Fındık, çekirdeksiz üzüm, kuru incir, yabancı ülkelere satılan meyvelerdir” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarıdır.

Giyeceklerimizi nerelerden ve nasıl sağlıyoruz konu başlığı altındaki “Üretilen pamuk, fabrikaların isteklerini karşılamakta, önemli bir bölümü ve pamuklu dokumalar yabancı ülkelere satılmaktadır” , “Dünya pazarına yalnız biz tiftik veriyorduk” ve “ Bu yüzden Amerika kıtasından ham deri satın alırsınız” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarıdır.

Çevremizde turizm konu başlığı altında “Gelişmiş varlıklı ülkelerde, dinlenme gezileri yapmak eski bir gelenek ve gelenektir. Onların çoğu, vatanlarını henüz gençken, çok kez gezip gördükleri için ileri yaşa erişenler, tatillerini yabancı ülkelerde geçirirler” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarıdır.

Hangi toplulukların üyesiyiz? Bu topluluklar içinde yaşayış, haklarımız ve görevlerimiz ünitesinde küreselleşmenin içeriğe yansımaları; ekonomi, siyasi ve sosyokültürel boyutta ağırlıklı olarak görülmektedir. Aynı ünitenin görsel boyutunu incelediğimizde toplam 86 görsel olduğunu bu görsellerden ise 15 görselin küreselleşmenin ders kitaplarındaki görsel yansımalarına örnek teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

Şekil 1. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 1’de görüldüğü gibi turistler için Marmaris deniz kıyısında yapılmış bir otel ülkemizin turizm alanında yatırımlar yaptığını göstermektedir. Bu yönüyle küreselleşmenin ekonomik boyutuna örnektir.

Şekil 2. Küreselleşmenin Bilim ve Teknolojik Boyutu

Şekil 2 ise bir iplik fabrikasında seri iplik üretimine yapılması küreselleşmenin bilim ve teknolojik yansımasına örnektir.

Küreselleşmenin Hangi Toplulukların üyesiyiz? Bu topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 9 küreselleşme yansımasına ulaşılmıştır. 4 adet küreselleşmenin ekonomik boyundaki yansımasına, 3 adet sosyokültürel yansımasına, 2 adette siyasi boyuttaki yansımasına ait bulguya ulaşılmıştır.

4.1.2. Türkiye'nin Neresindeyiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 5. Türkiye'nin Neresindeyiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
II. Ünite Türkiye'nin Neresindeyiz	Yaşadığımız Bölge	—	1	—	—	—	1
	İç Anadolu Bölgesinde Yaşayış	—	—	1	—	—	2
	Ege Bölgesinde Yaşayış	—	2	1	1	4	1
	İç Batı Anadolu'da Yaşayış	—	—	3	1	2	0
	Marmara Bölgesinde Yaşayış	—	—	1	1	3	2
	Karadeniz Bölgesinin Batı Bölümünde Yaşayış	—	—	—	—	4	2
	Karadeniz Bölgesinin Orta Bölümünde Yaşayış	—	—	—	1	1	—
	Karadeniz Bölgesinin Doğu Bölümünde Yaşayış	—	—	1	—	1	2
	Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayış	—	—	—	1	3	2
	Güney Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayış	—	1	—	—	3	4
	Akdeniz Bölgesinde Yaşayış	—	1	1	—	3	—
Genel Toplam		0	5	8	5	24	16
							58

Türkiye'nin Neresindeyiz ünitesinde; Yaşadığımız Bölge, İç Anadolu Bölgesinde Yaşayış, Ege Bölgesinde Yaşayış, İç Batı Anadolu'da Yaşayış, Marmara Bölgesinde Yaşayış, Karadeniz Bölgesinin Batı Bölümünde Yaşayış, Karadeniz Bölgesinin Orta Bölümünde Yaşayış, Karadeniz Bölgesinin Doğu Bölümünde Yaşayış, Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayış, Güney Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayış, Akdeniz Bölgesinde Yaşayış konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 58 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 5). Bu örneklerden bazılarını bakacak olursak:

Yaşadığımız Bölge konusunda yer alan “Türkiye 7 bölgeye ayrılmıştır”, şeklindeki ifade bölgeselleşme anlayışıyla küreselleşmenin siyasi boyuttaki yansımalarına örnektir.

Ege Bölgesinde Yaşayış konusunda yer alan “ Öte yandan, özellikle Cumhuriyet döneminde eski küçük sanat atölyeleri yeni araç ve makinelerle donatılmış bir takım

fabrikalar kurulmuştur. Bunların en önemlileri dokuma (yünlü, pamuklu ve halı), iplik basma, çimento, bitkisel yağ, sabun, kâğıt, deri, yapma gübre, türlü kimyasal maddeler yapan fabrikalar” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknolojik boyuttaki yansımalarına örnektir. “ Ege denizine serpili yüzlerce ada yine Avrupa devletlerinin desteğiyle Yunanistan’a bırakılmıştı” yine Avrupa devletlerinin desteğiyle Yunanistan’a bırakılmıştı” şeklindeki ifade küreselleşmenin siyasi boyuttaki yansımalarına örnektir.

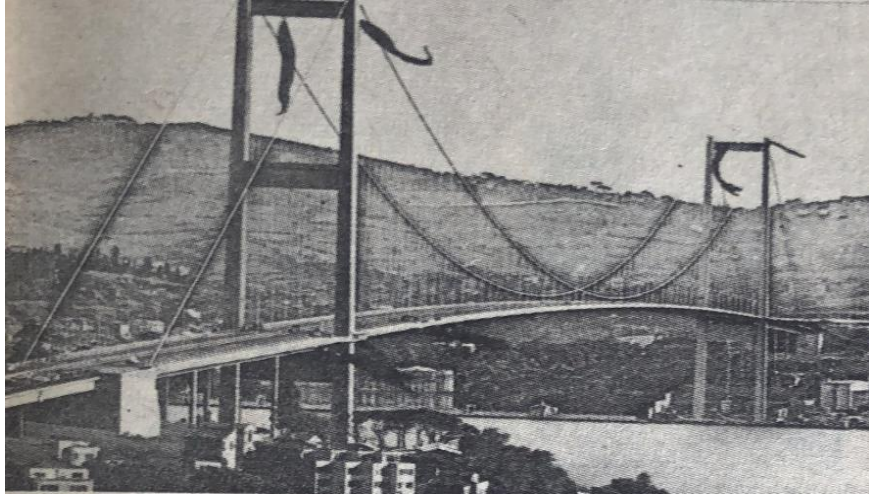
Marmara Bölgesinde Yaşayış konusunda yer alan *“Şimdi bu yollar Boğaz köprüsü üzerinden Avrupa yollarına bağlanmıştır. Her iki doğrultudan gelen yolcular, ticaret eşyası, kamyon, otobüs, otomobil ve vagonlar bir kıyıda öbür kıyıya su taşıtlarıyla da aktarılır” , “İstanbul, kara, deniz ve hava yollarının kavşağındadır”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ulaşım yönünden ekonomik yansımalarına örnektir.

Karadeniz Bölgesinin Doğu Kesiminde Yaşayış konusunda ise *“Dünya pazarlarına fındık veren üç ülkeden biri Türkiye, öbürleri İspanya ve İtalya’dır. İhracat karşılığında aldığımız dövizin %12.5’i fındık karşılığıydı”* ifadesi ihracat yönünden küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek teşkil etmektedir.

Güney Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayış konusunda *“ Petrol, demir ve kömür en önemli yer altı varlıklarıdır”* ifadesi ham madde yönünden ekonomiye iken *“ Bütün dünyada ortalama olarak her dakikada 3500 ton petrol elde edilmekte ve hemen hepsi tüketilmektedir. Bununla kalmamakla istek günden güne artmaktadır. Onun için bütün devletler, petrolü kendi topraklarında ya da başka ülkelerdeki petroleri işleme çabasındadır”* ifadesi ise sömürge yönünden küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir.

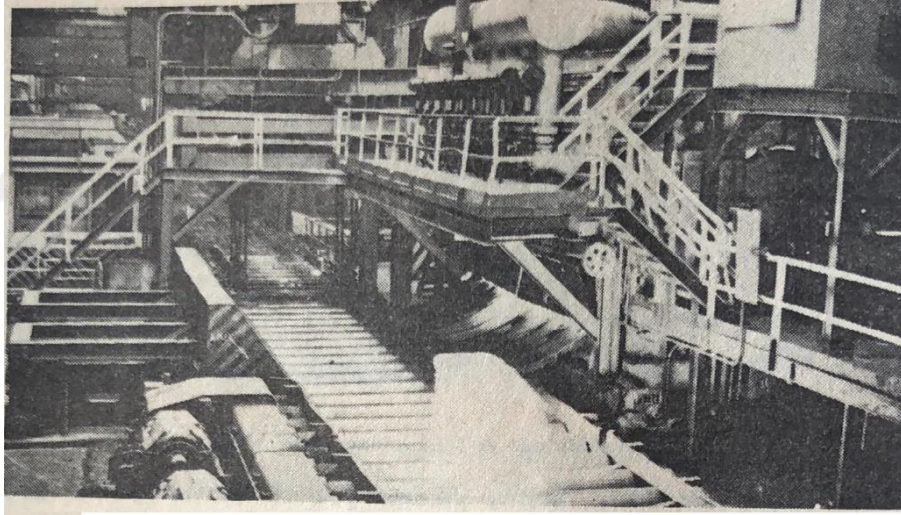
Akdeniz Bölgesinde Yaşam konusunda ise *“Cumhuriyet döneminde özellikle Sümerbank eliyle ilk büyük pamuk ipliği ve pamuklu dokuma fabrika kurulmasına girişildi. Bu arada özel fabrikalarında sayısı da gittikçe arttı”* ifadesi fabrikalaşma yönünden küreselleşmenin bilim ve teknolojik yansımalarına örnek gösterilebilir.

Türkiye’nin Neresindeyiz ünitesinde toplamda 58 küreselleşme yansıma örneğinden, içeriğe en fazla ekonomik boyutta yansımanın ön plana çıkarken yine aynı ünitenin görsel boyutunda ise toplamda 108 görselin olduğunu bu görsellerden 16’sı küreselleşmeyi yansıtmaktadır. Bu üniteye görsel küreselleşme örneklerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

Şekil 3. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 3'te yer alan Boğaziçi köprüsü Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan, uluslararası kara ticaretinde önemli rol oynaması sebebiyle küreselleşmenin ulaşım yönünden ekonomik yansımasına ait görsele örnek gösterilebilir.

Şekil 4. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 4'te yer alan Karadeniz Ereğli Demir Çelik Fabrikası demirin işlenerek küçük parça ve külçelere ayrıldığı bölümü göstermektedir. Ülkemizde fabrikalaşma ve seri üretime geçilmesi küreselleşmenin bilim ve teknolojik boyutuna ait görsel yansıma örneği gösterilebilir.

Türkiye'nin Neresindeyiz ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarında toplam 18 küreselleşme yansımasına ulaşılmıştır. En fazla 11 adet küreselleşmenin ekonomik boyutunda olduğu, 5 adet bilim ve teknoloji boyutunda, 2 adette sosyokültürel boyuttaki yansıma ait bulgulara ulaşılmıştır.

4.1.3. Dünyamıza Toplu Bakış Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 6. Dünyamıza Toplu Bakış Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

III. Ünite Dünyamıza Toplu Bakış	Konular	İçerik						Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	
	<i>Dünyamız ve Uzay Yolculuğu</i>	—	—	—	1	1	2	4
	<i>Yeryüzünde Konum Nasıl Belirtilir?</i>	—	—	—	—	—	—	0
	<i>Kıtalar ve Denizler</i>	—	—	—	—	—	—	0
	<i>Gece, Gündüz, Yaz, Kış ve Baharlar</i>	—	—	—	—	—	—	0
	<i>Zaman Nasıl Ölçülür</i>	—	—	2	—	—	—	2
	<i>Türkiye Dünya'nın Nasıl Bir Yerindedir?</i>	—	7	—	—	4	—	11
	Genel Toplam	—	7	2	1	5	2	17

Bu ünite de Dünyamız ve Uzay Yolculuğu, Yeryüzünde Konum Nasıl Belirtilir, Kıtalar ve Denizler, Gece, Gündüz, Yaz, Kış ve Baharlar, Zaman Nasıl Ölçülür, Türkiye Dünyanın Nasıl Bir Yerindedir konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna dair toplam 10 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik veri bulunmuştur (Tablo 6). Bu boyutlara yönelik veri örneklerinin birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

Dünyamız ve Uzay Yolculuğu konusunda “Raketler daha yüksek bir hızla, yerçekiminin etki alanından çıkan araçlardır. Bunların arkasından, yakıttan meydana gelen bir ışık demeti çıkar. Onun büyük bir güçle fışkırması, roketi ileri doğru iter” ifadesi ekonomik, “Aya gidiş, uzay yolculuğunda, çok önemli bir ilerlemedir. Şimdi başka bir uzay gemisi, daha uzak bir gezegene doğru yol almaktadır, fakat içinde kimse yoktur” ifadesi ise küreselleşmenin keşif yönünden sosyokültürel yansımalarına örnektir.

Türkiye, Dünyanın Nasıl Bir Yerindedir konusunda ise “Türkiye’den önemli deniz, kara ve hava yolları geçer. Karadeniz’de kıyısı olan devletlerin gemileri, Akdeniz’e çıkarken ve kendi limanlarına dönerken Marmara denizi ile boğazlardan geçer. Öbür milletlerin Karadeniz limanlarına gidecek olan vapurları için de başka bir yol yoktur” ifadesi ulaşım yönünden küreselleşmenin ekonomik yansımalarına “Yabancı ticaret ve savaş gemilerinin boğazlarla Marmara’dan nasıl geçebileceği, uluslararası Montreux

(Möntro) Anlaşması ile belli kurallara bağlanmıştır” cümleleri küreselleşmenin ekonomik ve siyasi yansımasıdır. “ Türkiye, zengin petrol ülkelerine komşudur. Bu ülkeler, İran ve Irak’tır. Ayrıca Arap yarımadası da bunlara eklenmektedir” ifadesi ise küreselleşmenin ekonomik yansımasına örnektir. “Avrupa, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, ikiye bölünmüştür: Doğu Birliği, Batı Birliği. Türkiye, bu iki birliğin arasındadır” ifadesi küresel savaş yönünden sosyokültürel, dünyanın hâkimiyet bölgelerine ayrılması ise küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Dünyaya toplu bakış ünitesindeki toplam 15 görsel içerisinde 2 tanesinde ise küreselleşme yansıması görülmüştür. Bu üniteye küreselleşmenin görsellere yansımasına dair bazı örnekler şu şekildedir:

Şekil 5. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 5 Dünyamız ve Uzay Yolculuğu konusundaki vapurların deniz fenerine yaklaşırken görüntüsü küreselleşmenin ekonomik yansımasıdır.

Dünyamıza Toplu Bakış ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirmeye yansımalarına ait sadece 1 adet siyasi boyuttaki yansıma olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.1.4. Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 7. Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
IV. Ünite Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı	Anadolu'da İlk İnsanlar (Eski Taş Çağında Anadolu)	—	—	—	3	—	—
	İlk Tarım, El Sanatları ve İlk Köy ve Kentler (Yeni Taş Çağında Anadolu)	—	—	—	1	1	—
	Tunç Yapımı Yeni Bir Çağ Açtı (Tunç Çağı)	—	—	—	1	1	—
	Türkiye'nin Tarih Çağına Girişi	—	—	—	—	3	—
	Tunç Çağında Anadolu'da Bir İmparatorluk Kuruldu (Hititler)	—	1	—	—	7	—
	Eski Mezopotamyalıların Armağanları (Çağdaş Uygarlığın Kökleri)	—	—	—	6	2	1
	Ege Uygarlığı	—	1	—	—	—	—
	Hititlerden sonra Anadolu (Frigler, Urartular ve Lidler)	—	1	—	—	1	2
	Anadolu'ya Yeni Saldırıları (Persler, Makedonlar, Romalılar) Bergama Krallığı ve Bizans İmparatorluğu	—	3	—	2	1	2
	Genel Toplam	0	6	0	13	16	5
		0	6	0	13	16	5

Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlar ünitesinde; Anadolu'da İlk İnsanlar, İlk Tarım, El Sanatları ve İlk Köy ve Kentler, Tunç Yapımı Yeni Bir Çağ Açtı, Türkiye'nin Tarih Çağına Girişi, Tunç Çağında Anadolu'da Bir İmparatorluk Kuruldu, Eski Mezopotamyalıların Armağanları, Ege Uygarlığı, Hititlerden Sonra Anadolu, Anadolu'ya Yeni Saldırıları konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 40 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur(Tablo 7). Bu boyutlarla ilgili bulunan örneklerden bazılarını bakacak olursak:

Anadolu’da İlk İnsanlar konusunda “Yurdumuzda zaman zaman yıkıcı depremler olduğunu, şehirlerin ve köylerin yıkıldığını, anne ve babalarınızdan dinlemişsinizdir” , “Bir köy veya şehir, deprem veya savaşlarda yanıp yıkılırsa, sağ kalanlar başka yerlere göçerdi” ifadeleri küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

İlk tarım ve el sanatları, ilk köyler ve kentler konusunda “Kendisi için gerekli olanları, yaptığı araç ve gereçlerle değişerek sağladı. Böylece alışveriş (ticaret) ve toplumsal işbölümü doğdu” , “Her ülkede bulunan yenilikler, başka ülkelere de geçiyordu. Yeni buluşlarla, sepet ve hasır örmeciliği, dokumacılık, dericilik, ağaç işçiliği, su taşıtları yapımı ve denizcilik gelişmeye başladı” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir. “Çatalhöyük’te tapınaklar vardı. En büyük güç Anatanrıça’nındı. O birçok heykelcikleri ve kabartma resimleriyle tanıtılırdı. Bolluğun ve verimliliğin sembolü olarak bilinirdi. Kişiye can veren, doyuran, yaşatan, öldüren hep o idi” şeklindeki ifadeler din alanından küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Tunç çağında Anadolu’da bir imparatorluk kuruldu konusunda ; “Bozkırlarda havalar serinlemiş, buharlaşma azalmış, yağışlar da artmıştı; bu yüzden kuzeyden göç edenlerde eklenerek, güney ülkeler kalabalıklaşıyordu” , “Kuraklaşan bölgelerin insanları, bu arada İç Asya halkı dört yöne doğru göç etmeye başlamıştı” , “Kalabalık insan grupları, yaşamaya daha elverişli ülkelere doğru, zaman zaman sel gibi akmışlardır” , “İç Asya’dan batıya uzanan göç yolları, Hazar gölünün doğusunda ikiye ayrılır. Bu kol, bu gölün ve Karadeniz’in kuzeyinden geçerek Balkan yarımadasına ve Orta Avrupa’ya, öbür kol, güneyden geçerek Anadolu’ya, Mezopotamya’ya ve Mısır’a gider. İç Asyalıların büyük bir bölümü, bu yolları izleyerek, batıya doğru giderken, daha önce batı ülkelerine gelip yerleşmiş alanları da yerlerinden yurtlarından çıkarmışlar, onları daha batıya çekilmeye zorlamışlardır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına, insanların bulunduğu yerlere hâkimiyet kurma ise küreselleşmenin siyasi yansımalarına örnek gösterilebilir. Yine “ Hititler Suriye’ye egemen olmak için, Mısırlılarla da savaşmışlar (İ. Ö. 1296). Fakat kesin bir sonuç alamadılar. Aralarında Kadeş Antlaşması yapıldı. Tarihte bilinen en eski antlaşma budur.” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımalarına örnek gösterilebilir.

Eski Mezopotamyalıların insanlığa armağanları konusunda “ Sümerlere göre toprak da ondan alınan üründe Tanrı’nındı. Ekim, dikim ve üretimi, Tanrı adına kral (aynı zamanda başrahip) ve rahipler yönetir ve düzenlerdi” şeklindeki ifadeler

küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir. “Sümerler çivi yazısını bulmuşlar ve geliştirmişlerdir. Asurlular da bu yazıyı Sümerlerden almışlardır” , “ “ilk ağırlık ve hacim ölçülerini buldular ve kullandılar” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir. “ Mezopotamyalılar ticarete çok önem vermişlerdir. Ticaret kervanları, Mısır’a ve Anadolu’ya kadar gidip geliyordu” , “ Mezopotamyalılar, önceleri mal değişerek alışveriş (ticaret) yaparlardı” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir.

Yurdumuzda Önceleri Kimler Nasıl Yaşamışlardı ünitesindeki 42 görsel içerisinden 5 tanesinde küreselleşme yansıması görülmüştür. Bu ünite küreselleşmenin görsellere yansımasına dair elde edilen veriler şunlardır:

Şekil 6. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 6 Anadolu’ya Yeni Saldırıları konusundaki Bergama Krallığı tarafından yaptırılmış Tanrı Zeus Tapınağı küreselleşmenin sosyokültürel yansımasıdır.

Şekil 7. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Eski Mezopotamyalıların İnsanlığa Armağanları konusunda yer alan Babil hükümdarı Hammurabi'nin Güneş Tanrısı'ndan aldığı kanunların yer aldığı görsel küreselleşmenin sosyokültürel yansımasıdır.

Şekil 8. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 8'de yer alan Hora kilisesi görseli küreselleşmenin din alanından sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Yurdumuzda Önceleri Kimler Yaşardı ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme boyutundaki yansımalarına ait toplam 4 küreselleşme yansımasına ulaşılmıştır. 2 adet ekonomik boyuttaki yansımaya 2 adet ise sosyokültürel boyuttaki yansımaya ait bulguya ulaşılmıştır.

4.1.5. Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 8. Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
V. Ünite Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri	<i>Türklerin İlk Anavatanı Orta (İç) Asya'nın Yeri ve Doğal Koşulları</i>	—	—	—	1	3	—
	<i>İç Asya'dan Göçler, Nedenleri, Sonuçları ve Türk Uygarlığının Eskililiği</i>	—	—	—	3	—	1
	<i>Göçlerden Sonra İç Asya'da Kurulan Türk Devletleri</i>	—	9	—	10	—	4
	<i>İç Asya Türk Uygarlıkları</i>	—	—	—	6	—	—
	<i>Türklerin Kuzey Yoluyla Batıya Göçleri</i>	1	1	—	8	—	1
	<i>İslamlığın Doğuşu ve Yayılışı</i>	1	—	—	4	1	1
	<i>Türk-Arap İlişkileri ve Türklerin Müslüman Oluşları</i>	—	—	—	1	—	—
	<i>Karahanlılar ve Gazneliler</i>	—	1	—	—	—	2
	<i>Büyük Selçuklu İmparatorluğu</i>	—	1	—	3	—	1
	Genel Toplam	2	12	0	36	4	10
		2	12	0	36	4	10
		64					

Orta (iç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri ünitesinde: Türklerin İlk Anavatanı Orta (iç) Asya'nın Yeri ve Doğal Koşulları, İç Asya'dan Göçler, Nedenleri, Sonuçları ve Türk Uygarlığının Eskililiği, Göçlerden Sonra İç Asya'da Kurulan Türk Devletleri, İç Asya Türk Uygarlıkları, Türklerin Kuzey Yoluyla Batıya Göçleri, İslamlığın Doğuşu ve Yayılışı, Türk- Arap İlişkileri ve Türklerin Müslüman Oluşları, Karahanlılar ve Gazneliler, Büyük Selçuklu İmparatorluğu konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 64 tane küreselleşmenin Sosyal Bilgiler ders kitabına yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 8). Bu boyutlara yönelik verilebilecek örneklerden bazıları şöyledir:

Türklerin İlk Anavatanı (İç) Orta konusu içerisinde geçen “*Bu sıra dağların aralıklarından, Kuzey Asya'ya ve batıya giden yollar geçer. Böyle yerler, İç Asya'nın dışarıya açılan kapıları gibidir*”, “*Eski çağın İpekyolu Çin kıyılarından başlar, Nanchan ve Altın dağlarının kuzey etekleri boyunca, Kaşgar üzerinden Semerkant'a erişir, oradan İran'ı ve Anadolu'yu geçerek Akdeniz ve Ege denizi kıyılarına kadar uzanır*”, “*Doğu*

Asya'yı batıya bağlayan önemli yollardan biri buradan geçer” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir.

Göçlerden Sonra İç Asya’da Kurulan Türk Devletleri konusunda *“O yıllarda atlı Hun orduları, aralıksız olarak Çin’e akınlar yapıyorlardı”, “İç Asya’daki bütün Türk ve Moğol boyları, hanlıklar, şehirler imparatorluğun egemenliği altına alındı”, “Soylulardan oluşan kurultay, hükümdar başkanlığında toplanır, devlet işleri görüşülür karara bağlanır”, “Bumin Kağan kısa sürede İç Asya’yı İran sınırına ve Hazar kıyılarına kadar uzanan ülkeleri egemenlik altına aldı”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımalarına örnek gösterilebilir. *“ Hunlar tanrılarının gökte, yeryüzünde ve yeraltında bulunduklarına inanırlardı. Göklerin en büyük tanrısı güneşti. Ay ya da gök tanrılarının biriydi”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

İç Asya Türk Uygarlıkları konusunda *“Türkler bir tanrıya inanırlardı. Onun yarattığı dünya 24 katlı idi. Üstte 17 kat aydınlık, alttaki 7 kat karanlıktı. Yeryüzü bunların arasında bulunuyordu ve insanların yaşama yeri idi. Tanrı’nın yeri göğün en üst katında idi. İyi insanların ruhu aydınlık katlara, kötü insanların ruhu karanlığa giderdi”, “ Türkler, tanrılarına ve ataların ruhlarına kurbanlar keserlerdi. Ölenler, özel törenlerden sonra, eşyası ve atının külü ile birlikte gömülür, mezarının üzerine öldürdüğü düşman sayısında heykelcik dikilirdi”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin din yönünden sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Türklerin Kuzey Yoluyla Batı’ya Göçleri konusunda *“ Doğu ve Orta Avrupa kavimleri, Hunlara karşı koyamadılar, batıya doğru göç ettiler. Bu yüzden daha batıdakiler de yerlerini bırakarak aynı doğrultuda çekilmeye başladılar. Bu olaya tarihte Kavimler Göçü denir”* ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel yansıması iken *“Batı Hun İmparatorluğu’nun ülkesi, Ural dağlarından Tuna boylarına ve Karadeniz kıyılarından Baltık denizine kadar genişledi” , “ Hunlar 5. yüzyılda, Batı Roma İmparatorluğu ile dostça geçindiler. Fakat Doğu Roma İmparatorluğu’na karşı akınlar yaptılar ve onları vergi ödemek zorunda bıraktılar”* ifadesi küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

İslamlığın Doğuşu ve Yayılışı konusunda *“Hazreti Muhammed, bütün insanları İslam olmaya çağırdı” , “ Kâbe İslamlık doğmadan önce, kutsal bilinen bir yerd”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

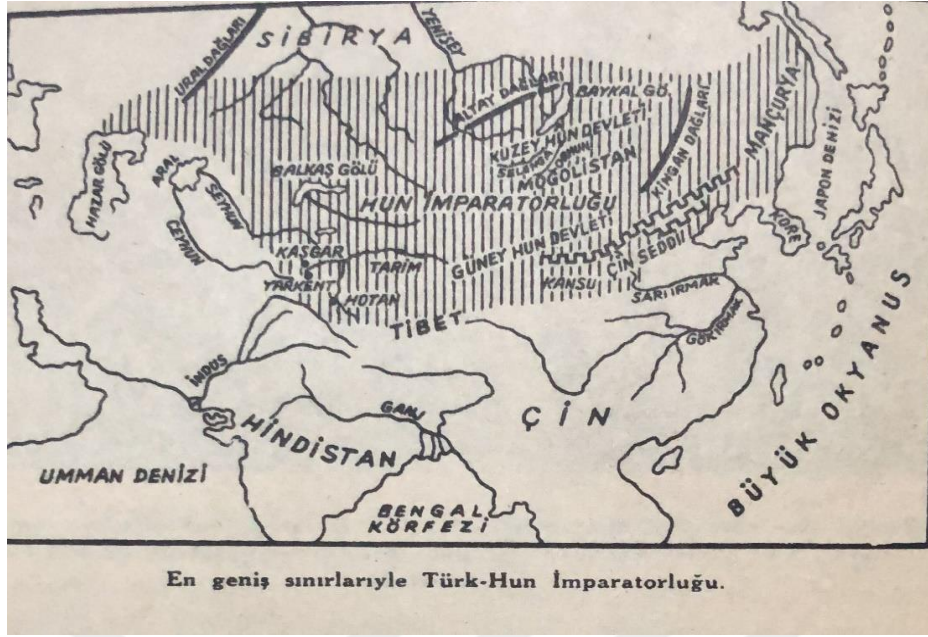
Büyük Selçuklu İmparatorluğu konusunda “ *Gazneliler büyük bir ordu ile bu yeni Türk devletine saldırdılar. Selçuklular gerileyerek, Gaznelileri çöle çektiler. Yorgunluktan ve susuzluktan bitkin duruma düşen Gazneli ordusu, Dandanakan’da büyük bir bozguna uğradı (1040). Bu zaferle büyük bir imparatorluğun temeli atıldı*”, “ *Malazgirt Zaferi ile Anadolu yolları, Türklere açılmıştı. Bundan sonra, on yıl gibi kısa bir süre içinde, Anadolu, bir Türk vatanı haline geldi. Alparslan “Size öyle bir ülke aldım ki, burası sonsuza kadar Türk’ün vatanı olacaktır” demişti.*” Şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel ve siyasi yansımalarına örnek gösterilebilir.

Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri ünitesindeki 21 görsel içerisinde 10 tanesinde küreselleşme vurgusu bulunmaktadır. Bu ünite küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 9. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

İç Asya'dan Göçler, Nedenleri, Sonuçları ve Türk Uygarlığının Eskiliği konusun da yer alan Şekil 9, Türklerin Orta Asya coğrafyasından dünyanın çeşitli bölgelerine doğru yapmış olduğu göç hareketleri küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek oluşturmaktadır.

Şekil 10. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Göçlerden Sonra İç Asya'da kurulan Türk Devletleri konusunda yer alan Hun devletine ait en geniş sınırların gösterildiği Şekil 10 küreselleşmenin siyasi yansımasına örnektir.

Şekil 11. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Büyük Selçuklu İmparatorluğu konusunda yer alan devletin en geniş sınırlarına ulaştığı döneme ait Şekil 11'teki harita küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek teşkil etmektedir.

Orta (İç) Asya Türkleri ve Türk Göçleri ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme alanındaki yansımaları incelendiğinde toplam 9 küreselleşme yansımasına

ulaşılmıştır. 7 adet sosyokültürel boyutta, 2 adet ise siyasi boyutta küreselleşme yansıması olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde beş ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en azına (17 adet) Dünyamıza Toplu Bakış (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en fazla (85 adet) bulguya ise Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz (I. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Toplamda ise 264 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulgu elde edilmiştir. 1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların çoğunluğunu ekonomik (76 adet) ve sosyokültürel (66 adet) küreselleşme yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (7 adet) alanında kendini göstermektedir.

1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplamda 272 adet görsel kullanılmış ve bu görseller içerisinde 47 tanesinde küreselleşmeye yönelik bulguya ulaşılmıştır. Görsel bulgular içerisinde küreselleşmenin simgelerine yönelik yansımalarına en fazla (16 adet) Türkiye'nin Neresindeyiz (II. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Görsel bulgular içerisinde en az ise Dünyamıza Toplu Bakış (III. Ünite) ünitesinde küreselleşmenin simgelerine yönelik 2 görsel yansıma ulaşılmıştır.

Küreselleşmenin siyasi ve sosyokültürel yansımalarının çoğunlukta olmasının en önemli nedenleri 1. Ve 2. Ünitelerde yer alan ülkemizin bölgeleri, bölümleri konularının ağırlıklı olması ve Türk Tarihi ile ilgili konuların kapsamlı bir şekilde yer alması düşünülmektedir.

1976 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 41 adet bulguya ulaşılmıştır. Küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarından en fazla 17 adet ile ekonomik alanda olduğu, 2. sırada 14 adet ile sosyokültürel boyuttaki yansımasının olduğu, küreselleşmenin eğitim boyutunda ise herhangi bir küreselleşme yansıması olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2. KÜRESELLEŞMENİN 2000 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde “Demokratik Hayat”, “Coğrafya ve Dünyamız”, “Türkiye Tarihi”, “Moğollar ve Diğer Türk Devletleri”, “Türkiye’imiz” ve “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu” şeklinde altı üniteden oluşan 2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait içerik ve görsel tasarım öğelerine yönelik bulgular üniteler şeklinde verilmiştir.

4.2.1. Küreselleşmenin Demokratik Hayat Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 9. Demokratik Hayat Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
	Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji	Sosyokültürel f	Ekonomi f		
<i>Demokrasi ve Demokrasinin Türk Toplumuna İçin Önemi</i>	—	8	—	1	—	1	10
<i>Demokrasinin Temel İlkeleri</i>	—	1	—	2	—	4	5
<i>Demokrasinin Korunmasında Bireylere Düşen Görevler</i>	—	4	—	—	—	—	4
<i>Demokraside Kamuoyu ve Basının Önemi</i>	1	—	5	1	1	4	12
<i>Eğitim ve Demokrasi İlişkisi</i>	3	1	—	—	—	—	4
<i>Meslek ve Meslek Seçimi</i>	—	—	—	—	—	—	0
<i>Devlet ve Vatandaş İlişkisi</i>	—	6	—	5	—	1	12
<i>Toplumda Yardımlaşma</i>	—	—	—	1	—	—	1
<i>Çocuk Hakları ve Çocukların Korunması</i>	—	—	—	2	—	—	2
<i>Gençliğin Korunması</i>	—	—	—	—	—	—	0
<i>Akraba Evliliklerinin Sakıncaları</i>	—	—	1	—	—	—	1
Genel Toplam	4	20	6	12	1	10	53

Bu üniteye Demokrasi ve Demokrasinin Türk Toplumuna İçin Önemi, Demokrasinin Temel İlkeleri, Demokrasinin Korunmasında Bireylere Düşen Görevler, Demokraside Kamuoyu ve Basının Önemi, Eğitim ve Demokrasi İlişkisi, Meslek ve Meslek Seçimi, Devlet ve Vatandaş İlişkisi, Toplumda Yardımlaşma, Çocuk Hakları ve Çocukların Korunması, Gençliğin Korunması ve Akraba Evlilikleri Sakıncaları konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel

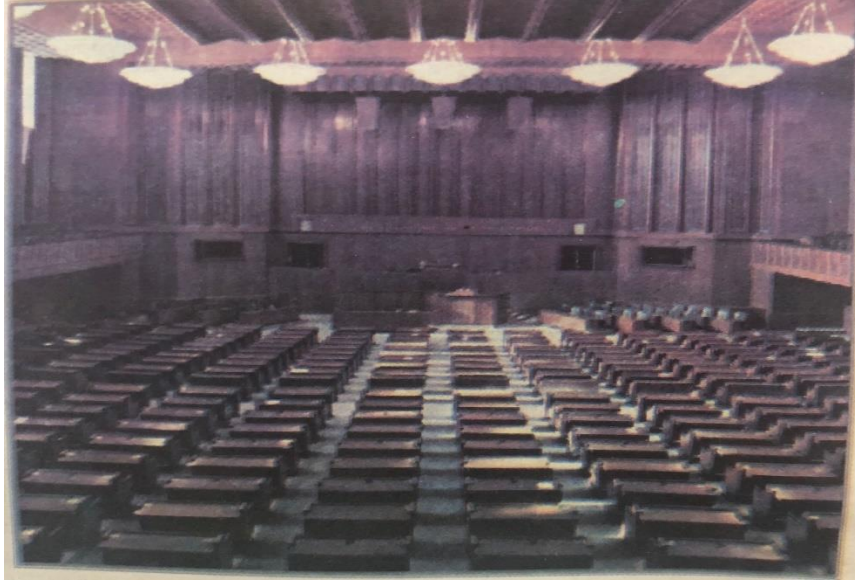
boyutta toplam 53 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 9). Bu boyutlara yönelik örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Demokrasi ve demokrasinin Türk toplumu açısından önemi konusunda: “ *Demokrasi yüzyılımızın en yaygın yönetim şeklidir. Birçok ülke gibi Türkiye’de demokrasi ile yönetilir*”, “ *Serbest seçim ve bunun sonucunda millet meclisinin oluşması da demokrasinin temel esaslarındandır.*” ifadeleri küreselleşmenin siyasi boyutundaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Demokraside kamuoyu ve basının önemi konusunda “ *Radyo, televizyon, telefon, telefaks sayesinde insanlar, gelişen olayları kısa bir zaman içinde öğrenme imkânına sahiptirler*” ifadesi küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımalarına örnek gösterilirken; “ *Diyelim ki yurdumuzda okuma yazma oranının düşük olduğu tespit ediliyor. Bu amaçla kamuoyu oluşturularak okuma yazma seferberliği başlatılır. Yurdumuzun her köşesinde okuma yazma kursları açılır. Böylece vatandaşlarımızın okuma yazma öğrenmesi sağlanır*”, “ *Eğitim öğrencilere, demokrasiyi yaşayarak öğrenmeleri için ortam hazırlar. Böylece başkalarının haklarına saygılı olabilme ve hoşgörülü davranabilme alışkanlığı kazandırmayı amaçlar*” ifadeleri ise küreselleşmenin eğitim boyutundaki yansımalarına örnek gösterilir.

Devlet vatandaş el ele konusunda “ *Demokrasinin temel esaslarından biri de seçimlerdir. Seçimlerle bizleri en iyi şekilde yönetecekleri iş başına getiririz*” ifadesi ise küreselleşmenin siyasi boyutundaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Demokratik Hayat ünitesindeki 28 görsel içerisinden 10 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu üniteye küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 12. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 12’de yer alan TBMM toplantı salonu küreselleşmenin siyasi boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 13. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu

Şekil 13’de yer alan görsel eğitime karşı duyarlı insanların olması küreselleşmenin eğitim boyutundaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Demokratik Hayat ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme alanındaki yansımaları incelendiğinde toplam 8 küreselleşme yansımasına ulaşılmıştır. 4 adet siyasi boyutta, 3 adet ise sosyokültürel boyutta ve 1 adet bilim ve teknoloji boyutunda küreselleşme yansıması olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2.2. Coğrafyamız ve Dünya'mız Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 10. Coğrafya ve Dünya'mız Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik						Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	
2. Ünite Coğrafyamız ve Dünya'mız	Coğrafya	—	1	—	—	—	—	1
	Dünya'mız	—	—	—	—	3	1	4
	İnsanlığı Tehdit Eden Bazı Önemli Olaylar	1	1	—	10	2	2	16
	20.yy'da Bilim ve Teknolojide Meydana Gelen Bazı Gelişmeler ve Önemli Olaylar	—	1	6	5	8	8	28
	Genel Toplam	1	3	6	15	13	11	49

Bu ünite Coğrafya, Coğrafya ve Dünya'mız, Türkiye Tarihi, Moğollar ve Diğer Türk Devletleri konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 49 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 10). Bu boyutlara yönelik örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Coğrafya konu başlığı altında “Yurdumuz coğrafi özellikleri bakımından birbirinden farklı 7 bölgeye ayrılmıştır” ifadesi küreselleşmenin siyasi boyutu ile ilgilidir.

Coğrafya ve Dünyamız konu başlığı altında “Boğazlarımız uluslararası bir öneme sahiptir. Karadeniz’e kıyısı olan ülkelerin diğer denizlere ve okyanuslara açılması ancak bu yolla mümkündür” ifadesi küreselleşmenin ekonomik boyundaki yansımalarına örnek gösterilebilir. “Özellikle kitle imha silahlarından olan nükleer (atom bombası), biyolojik ve kimyasal silahların savaşlarda kullanılması halinde çok büyük çapta ölümlerin, acıların yaşanacağı bir gerçektir. Nitekim İkinci Dünya Savaşında Japonya’nın Nagazaki ve Hiroşima kentlerine atılan atom bombaları çok sayıda insanın ölmesine, sakat kalmasına ve hastalanmasına neden olmuştur.” ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansımalarına, “Devletimizin bu hizmeti yalnızca okul çağında olan

çocuklarına değil, ayrıca yetişkinlere de götürmeye çalışmaktadır. Bu hizmetiyle okuma yazma bilmeyenler için açtığı kurslara vatandaşlarını okuryazar duruma getirdiği gibi onlara beceri kursları ile meslekte kazandırmaktadır.” ifadesi ise küreselleşmenin eğitim boyundaki yansımalarına, “Türkiye’de iletişim çağına ayak uyduran, iletişim teknolojilerini kullanan bir ülkedir. Ülkemiz dünyanın pek çok ülkesiyle haberleşmeyi sağlayan uydu yer istasyonlarına sahiptir” ifadesi ise küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımalarına, “İş seyahatlerinde özellikle uluslararası turizmin hava yollarında büyük payı vardır.” ifadesi ise küreselleşmenin ekonomik boyutundaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Coğrafya ve Dünya’mız ünitesindeki 37 görsel içerisinden 11 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite de küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

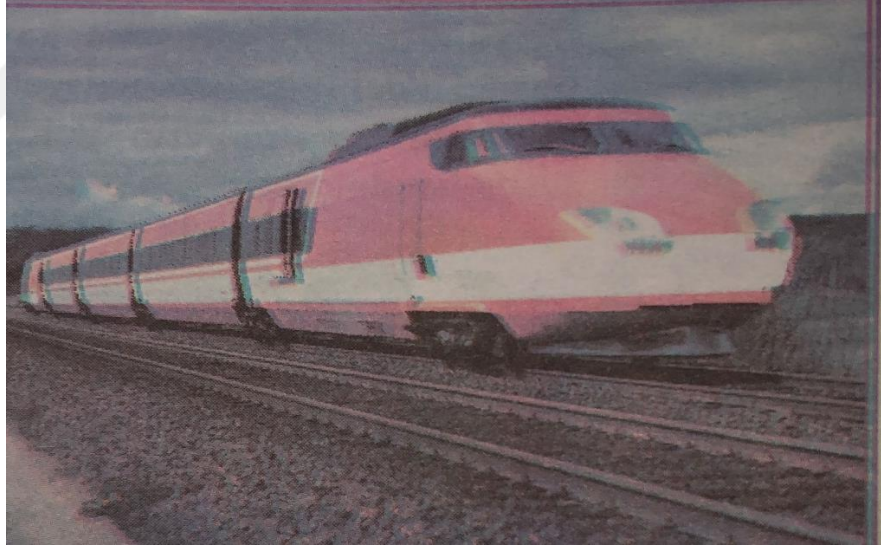
Şekil 14. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 14’te yer alan görselde insanların çevreyi, suları kirletmeleri sonucu ortaya çıkan su kirliliği ve çevre sorunları küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun görsel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Şekil 15. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 15'te yer alan görsel dünyada iletişim ve haberleşmenin artmasını sağlayan televizyon ve cep telefonuna ait görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki görsel yansımaya örnek gösterilebilir.

Şekil 16. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 16'da yer alan demir yolu ulaşım ağına ait görsel küreselleşmenin ekonomik boyutundaki görsel yansımaya örnek gösterilebilir.

Coğrafya ve Dünya'mız ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 3 adet sosyokültürel boyuttaki yansımasına 1 adet ise bilim ve teknoloji boyuttaki yansımasına ait toplam 4 adet bulguya ulaşılmıştır.

4.2.3. Küreselleşmenin Türkiye Tarihi Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 11. Türkiye Tarihi Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

Konular				İçerik						
				Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	Toplam f
3. Ünite Türkiye Tarihi	Türklerin Anadolu'yu Ana Yurt Edinmeleri	—	5	—	4	2	—	11		
	Anadolu Selçuklu Devleti	—	5	—	5	—	1	11		
	Anadolu Türk Beylikleri	—	1	—	—	—	1	2		
	Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Türk Denizciliği	—	—	—	—	1	—	1		
	Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Kültür ve Uygarlık	—	1	—	1	5	—	7		
	Genel Toplam	0	12	0	10	8	2	32		

Bu ünite de Türklerin Anadolu'yu Ana Yurt Edinmeleri, Anadolu Selçuklu Devleti, Anadolu Türk Beylikleri, Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Türk Denizciliği, Anadolu Selçuklu Devleti ve Beylikleri Döneminde Kültür ve Uygarlık konu başlıkları altında; Siyasi; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 32 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 11). Bu boyutlara yönelik örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Türklerin Anadolu'yu yurt edinmeleri konusunda; “*Türkler bu zaferle, Anadolu'yu yurt edinmeye başladılar. Bu zaferden sonra Türkler, kısa zamanda Anadolu'yu fethederek burasını bir Türk yurdu yaptılar.*” ve Anadolu Selçuklu Devleti konusunda; “*Seferlerin sonunda derebeylik yönetimi zayıfladı. Kralların siyasi gücü arttı.*” ifadeleri küreselleşmenin siyasi boyutundaki yansımalarına, “*Cenova, Marsilya*

gibi Akdeniz limanları gelişti. Doğu- batı ticareti canlandı.” ifadesi ise küreselleşmenin ekonomik boyutundaki yansımaya örnek gösterilebilir.

Anadolu Selçuklu Devleti ve beylikler döneminde kültür ve uygarlık konusunda; *“Ayrıca burada başka dinlere inanan insanlarda vardı ve Türklerle yan yana yaşıyorlardı. Onlara hoşgörü gösteriliyor, inanç özgürlüğü tanınıyordu.”* ifadesi ise küreselleşmenin sosyokültürel boyundaki yansımaya örnek gösterilebilir.

Türkiye Tarihi ünitesindeki 20 görsel içerisinden 2 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite de küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 17. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 17 Anadolu Selçuklu Devletinin hâkimiyet alanına ait görsel küreselleşmenin siyasi boyutunun görsel yansımasına örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye Tarihi ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 8 adet sosyokültürel boyuttaki yansımasına 2 adet ise siyasi boyuttaki yansımasına ait toplam 10 adet bulguya ulaşılmıştır.

4.2.4. Küreselleşmenin Moğollar ve Diğer Türk Devletleri Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 12. Moğollar ve Diğer Türk Devletleri Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
4. Ünite Moğollar ve Diğer Türk Devletleri	Moğollar	—	—	—	—	—	1
	Altın- Orda Devleti	—	—	—	—	—	0
	Timur Devleti	—	1	—	1	—	1
	Babür Devleti	—	—	—	—	—	1
	Akkoyunlular	—	—	—	1	—	1
	Karakoyunlular	—	—	—	—	—	0
	Kültür ve Uygarlık	—	3	—	5	—	1
	Genel Toplam	0	4	0	7	0	4

Bu ünite Moğollar, Altın-Orda Devleti, Timur Devleti, Babür Devleti, Akkoyunlular, Karakoyunlular, Kültür ve Uygarlık konu başlıkları altında; Siyasi; Sosyokültürel ve Görsel boyutta toplam 15 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 12). Bu boyutlara yönelik örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Moğollar konu başlığı altında; “*Moğol devletinin başında bir hükümdar bulunurdu. Hükümdarın çok geniş yetkileri vardı. Hükümdarlık babadan oğula geçerdi.*” ifadesi küreselleşmenin siyasi boyutundaki yansımalarına, “*Şamanizm inancında iyi ruhların desteğini sağlamak, kötü ruhlardan korunmak esastır.*” ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansımalarına, “*Türkistan ile Çin arasındaki ticaret sırasında kağıt para kullanıldı.*” , “*Bu dönemde başlı başına bir zenginlik kaynağı olan Hindistan’da canlı bir ticaret hayatı oluştu. Ayrıca kara ve deniz yoluyla yapılan dış ticaret oldukça gelişmişti.*” ifadeleri ise küreselleşmenin ekonomik boyundaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Moğollar ve diğer Türk devletleri ünitesindeki 13 görsel içerisinde 4 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 18. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 18 Moğolların hâkimiyet altına aldığı sınırları gösteren harita küreselleşmenin siyasi boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 19.Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 19 Cengizhan ve devletin ileri gelenlerinin devlet işlerini görüştüğü kurultay, küreselleşmenin siyasi boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Moğollar ve Diğer Türk Devletleri ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 2 adet sosyokültürel boyuttaki yansımasına 2 adet ise siyasi boyuttaki yansımasına ait toplam 4 adet bulguya ulaşılmıştır.

4.2.5. Küreselleşmenin Türkiye’imiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 13. Türkiye’imiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
5. Ünite Türkiye’imiz	<i>Yurdumuzda Nüfus ve Yerleşme</i>	—	1	—	4	1	1
	<i>Yurdumuzda Ekonomik Hayat</i>	—	—	7	—	19	5
	<i>Yurdumuzda Eğitim, Sanat ve Spor</i>	1	—	—	—	—	—
	Genel Toplam	1	1	7	4	20	6
		Toplam f					
		39					

Bu ünite de Yurdumuzda Nüfus ve Yerleşme, Yurdumuzda Ekonomik Hayat, Yurdumuzda Eğitim, Sanat ve Spor konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 39 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 13). Bu boyutlara yönelik örneklerle aşağıda yer verilmiştir.

Yurdumuzda nüfus ve yerleşme konu başlığı altında “*Daha çok ekonomik nedenlerle gerçekleşen dış göçler de nispeten yurdumuzdaki nüfus kaybına neden olmaktadır.*”, “*Günümüzde giderek artan sanayileşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan çevre kirliliği de büyük kentlerimizin önemli sorunları arasına katılmıştır.*” ifadeleri küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Yurdumuzda ekonomik hayat konu başlığı altında; “*Üretilen meyvelerin çoğu yaş olarak yurt içinde tüketilir. Bir kısmı ise yaş veya kuru olarak ihraç edilir. Fındık, üzüm, incir, Antep fıstığı gibi*”, “*Madenler, yer altında bulunan zenginlik kaynaklarıdır. Yurdumuz çok çeşitli ve işletmeye elverişli zengin maden yataklarına sahiptir.*”, “*En*

işlek kara yolu, Edirne- İstanbul, Ankara, Adana, Hatay arasında uzanır. Bu yol Avrupa ile Orta Doğu ilkelerini birbirine bağlar.” ifadeleri küreselleşmenin ekonomik boyutundaki yansımaya örnek olarak gösterilebilir. “Kitle iletişiminde gazete, dergi gibi yazılı basın araçları ile radyo ve televizyon gibi sözlü ve görüntülü araçlar önemli rol oynamaktadır. Bu sayede vatandaşlarımız, yakın ve uzak çevrelerden haber almaktadır.”, “Bu kurum (TRT) yurt içi ve yurt dışında birçok dilde radyo ve televizyon yayını yapmaktadır.” ifadeleri küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımaya örnek gösterilebilir.

Yurdumuzda eğitim, sanat ve spor konu başlığı altında *“Eğitim sadece okulda olmaz. Ailede başlar, okulda devam eder. Hayatımızın her döneminde eğitimle iç içeyiz.”* *“Eğitim sadece okulda olmaz. Ailede başlar, okulda devam eder. Hayatımızın her döneminde eğitimle iç içeyiz.”* şeklindeki ifade küreselleşmenin eğitim boyutundaki yansımaya örnek gösterilebilir.

Türkiye’imiz ünitesindeki 48 görsel içerisinden 6 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 20. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 20’de yer alan Türkiye’deki otomobil fabrikasına ait görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 21. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 21’de yer alan Türkiye’deki karayolu ağı haritası ulaşım yönüyle küreselleşmenin ekonomik boyutundaki görsel yansımaya örnek gösterilebilir.

Türkiye’imiz ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 1 adet sosyokültürel boyuttaki yansımasına 1 adet ise ekonomi boyuttaki yansımasına ve 1 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına ait toplam 3 adet bulguya ulaşılmıştır.

4.2.6. Küreselleşmenin Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 14. Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
6. Ünite Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	Osmanlı Devleti Kurulduğu Sırada Anadolu ve Balkanların Siyasal Durumu	—	—	—	—	1	—
	Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu	—	4	—	7	—	5
	Genel Toplam	0	4	0	7	1	5

Bu ünite de Osmanlı Devleti Kurulduğu Sırada Anadolu ve Balkanların Siyasal Durumu ve Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu konu başlıkları altında Siyasi; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 17 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 14). Bu boyutlara yönelik örneklere aşağıda yer verilmiştir.

Osmanlı Devleti kurulduğu sırada Anadolu ve Balkanların siyasal durumu konu başlı altında *“Bütün iç ve dış ticaret Ceneviz ve Venediklilerin eline geçmişti. Bizans istediği gibi ticaret yapamadığından ekonomik sıkıntıya düşmüştür.”* ifadesi küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Osmanlı devletinin kuruluşu konu başlığı altında *“Malazgirt Zaferinden sonra Türkler, Anadolu'ya yerleşerek burada Anadolu Selçuklu devletini kurdu”, “Bu zafer ile Türklerin balkanlara kesin olarak yerleşmesi sağlandı. Artık Avrupa devletlerinin, Türkleri Balkanlardan çıkarma umudu kalmadı”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi, *“Ankara Savaşı'nda Osmanlı ordusu yenildi. Yıldırım Beyazıt büyük bir cesaretle savaştı. Ancak sayıca üstün olan Timur'un askerlerine esir düştü.”* ifadesi ise küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu ünitesindeki 15 görsel içerisinde 5 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite de küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 22.Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 22' de yer alan Varna Savaşı'na ait görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 23.Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 23'te yer alan kuruluş dönemi Osmanlı siyasi hâkimiyet bölgesine ait harita küreselleşmenin siyasi boyutunun görsel yansımasına aittir.

Osmanlı Devletinin Kuruluşu ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 4 adet sosyokültürel boyuttaki yansımasına 2 adet ise siyasi boyuttaki yansımasına ait toplam 6 adet bulguya ulaşılmıştır.

2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde 6 ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (53 adet) Demokratik Hayat (I. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (15 adet) ise Moğollar ve Diğer Türk Devletleri (IV. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 181 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulguya ulaşılmıştır. 2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların genelini küreselleşmenin sosyokültürel (57 adet) ve ekonomi (49 adet) yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (6 adet) alanıdır.

2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplamda 161 adet görsel kullanılmış ve bu görseller içerisinde 38 tanesinde küreselleşmenin yansımalarına yönelik bulgu elde edilmiştir. Görsel bulgular içerisinde küreselleşmenin simgelerine yönelik yansımalar en fazla (11 adet) Coğrafyamız ve Dünya'mız (II. Ünite) ünitesinde yer almıştır. Türkiye Tarihi (III. Ünite) ünitesinde ise küreselleşmenin simgelerine yönelik sadece 2 görsel yansıma ulaşılmıştır.

2000 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 35 adet küreselleşme yansımasına

ulaşılmıştır. Küreselleşmenin en fazla 23 adet yansıma ile sosyokültürel alanda olduğu, ikinci sırada 10 adet siyasi alanda olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Eğitim boyutundaki ise küreselleşmenin ölçme değerlendirme alanında hiçbir yansımasına ulaşılamamıştır.

4.3. KÜRESELLEŞMENİN 2006 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde “Sosyal Bilgiler Öğreniyorum”, “Yeryüzünde Yaşam”, “İpek Yolu’nda Türkler”, “Ülkemizin Kaynakları “Ülkemiz ve Dünya”, “Demokrasi Serüveni”, “Elektronik Yüzyıl” şeklinde yedi üniteden oluşan 2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait içerik ve görsel tasarım öğelerine yönelik küreselleşme bulguları üniteler şeklinde verilmiştir.

4.3.1. Küreselleşmenin Sosyal Bilgiler Öğreniyorum Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji	Sosyokültürel f	Ekonomi f		
1. Ünite Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	Yeni Okulum	—	—	—	—	—	1	1
	Tartışma Var!	—	—	1	1	—	2	4
	Çevre Kirliliği Salgın Hastalıklara Sebep Olur	—	—	—	6	—	3	9
	Şehrimizle İlgili Olayları Araştırıyoruz	1	—	—	1	—	2	4
	Afacan Hasan	—	—	—	—	—	—	0
	Sosyal Bilgiler Sayesinde	3	1	1	1	1	4	11
	Atatürk’ün Eserleri: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu	—	—	—	—	—	—	0
	Genel Toplam	4	1	2	8	1	12	29

Bu nitede Yeni Okulum, Tartışma Var, Çevre Kirliliği Salgın Hastalıklara Sebep Olur, Şehrimizle İlgili Olayları Araştırıyoruz, Afacan Hasan, Sosyal Bilgiler Sayesinde, Atatürk’ün Eserleri: Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 29 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 15). Bu boyutlara yönelik örneklere aşağıda yer verilmiştir.

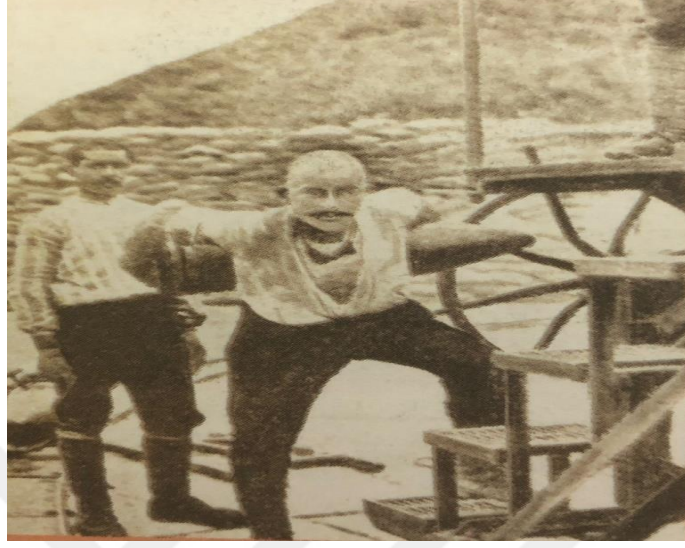
Tartışma var konusundaki küreselleşmenin yansıma örnekleri “İşte, televizyon da hayatımıza renk katan ve onu kolaylaştıran en önemli teknolojik buluştur”, “Ülkemdeki ve dünyadaki tüm gelişmeleri televizyon sayesinde takip ediyorum” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknolojik yansımasına örnek gösterilirken, “ Bir misafirliğe gitsek orada televizyon açıktır ve insanlar hep onu seyreder. Öyleyse ne anlamı kalıyor misafirliğin? Televizyon, komşularımız ya da akrabalarımızla iki kelime sohbet etmemizi dahi engelliyor. İnsanlar arasındaki iletişimimize zarar veriyor. Ya o savaş filmlerine ne demeli? Bunlar çocuklarımızın gelişimine çok büyük zarar veriyor.” Şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Çevre kirliliği salgın hastalıklara neden olur konusunda “Fabrika atıklarının kontrolsüzce dışarıya atılması çevre kirliliğine, o da salgın hastalıklara neden olur”, “Hava, su ve toprak kirliliği genel çevre kirliliğidir. Havayı, fabrikalarda ve evlerimizde bulunan bacalardan çıkan duman, sigara, kullandığımız parfüm ve diğer kokular kirletir”, “Endüstriyel, tıbbi ve evsel (pil, naylon, pet şişe ve diğer çöpler) atıklar, çevreye yayılırsa toprağı kirletir”, “Su, insanın hayat kaynağıdır. Bu hayat kaynağımızı, fabrika ve kanalizasyon atıkları, deniz taşıtları, plansız yapılaşma kirletir” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek teşkil etmektedir.

Şehrimizle ilgili olayları araştırıyoruz konusunda “ Öncelikle araştırma konumla ilgili olarak hangi kaynaklardan yararlanabileceğimi öğretmenimize sordum. Öğretmenimiz bana birçok kitap ismi ve internet adresi verdi. Bu kitaplar ve internet adresleri ile Çanakkale Savaşları hakkında yeterli bilgiye ulaşabileceğimi belirtti” şeklindeki ifade küreselleşmenin eğitim yansımasına örnek gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler sayesinde konusunda “Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu; tüm kişi ve kuruluşların yasa önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle biliriz” , “İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ile bunların ünümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamımızı demokratik kurallara göre düzenleriz.” Şeklindeki ifade küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilirken; “Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirebiliriz.”, “Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetiriz”, “ İnsanlığın bir parçası olduğumuz bilincini taşıyarak ülkemizi ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösteririz.” Şeklindeki ifadeler küreselleşmenin eğitim yansımasına örnek gösterilebilir.

Osmanlı İmparatorluğu ünitesindeki 45 görsel içerisinden 12 tanesinde küreselleşme yansıması bulunmaktadır. Bu ünite küreselleşmenin görsellere yansımalarına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 24. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 24. Seyit Onbaşı'ya ait görsel Dünya Tarihinde önemli etkiler bırakan Çanakkale Savaşına ait olması küreselleşmenin sosyokültürel görsel olarak ders kitaplarına yansımalarına örnektir.

Şekil 25. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 25. ise yük konteynerlerinin limanlardan indirilmesine ait görsel küreselleşmenin ekonomik boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 2 adet siyasi boyuttaki yansımaya 2 adet ise sosyokültürel boyuttaki yansımaya ait toplam 4 adet bulguya ulaşılmıştır.

4.3.2. Yeryüzünde Yaşam Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 16. Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f		
II. Ünite Yeryüzünde Yaşam	Haritaları Anlamak	—	—	—	—	—	—	0
	Koordinatlar Dünyası	—	—	—	—	1	—	1
	Kutuplardan Çöllere Değişen İklim	1	—	—	2	2	3	8
	Türkiye’de İklim Bölgeleri	—	—	—	—	—	—	—
	Tarihte Yolculuk	—	—	1	1	—	—	2
	Uygarlıkların Beşiği Anadolu	—	1	—	8	2	3	14
	Ormanlarımız Değil Geleceğimiz Yok Oluyor	—	—	—	7	—	1	8
	Genel Toplam	1	1	1	18	5	7	33

Bu ünite Haritaları Anlamak, Koordinatlar Dünyası, Kutuplardan Çöllere Değişen İklim, Türkiye’de İklim Bölgeleri, Tarihte Yolculuk, Uygarlıkların Beşiği Anadolu, Ormanlarımız Değil Geleceğimiz Yok Oluyor konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutta toplam 33 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 16). Bu örneklerden bazılarını bakacak olursak:

Kutuplardan Çöllere Değişen İklim konusu içerisindeki “Ülkedeki iç ticaret ve taşımacılığın %60’ı nehirlerden sağlanır. Bu yüzden nehir kenarları birer otobüs terminali gibi giden gelen yolcularla doludur”, “Haftada birkaç kez bölgelerine gelen yük uçaklarından çeşitli mallar alarak sofralarında sebze ve meyve yemeye başlamışlardır” cümleleri küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilirken; “Bangladeş’teki nehirler özellikle bahar ve yaz aylarındaki karların erimesi ve yağışların

artması nedeniyle sık sık taşar. Zaman zaman çok şiddetli yağışlar nedeniyle nehirler, etraftaki yerleşim yerlerini sular altında bırakarak onlarca insanın ölmesine ve binlerce insanın evsiz kalmasına neden olur.” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Tarihe Yolculuk konusunda ise “ *Avrupa’da 19. Yüzyılda başlayan Sanayi Devrimi, dünyanın ve şehirlerin hızla değişmesine neden oldu. Sanayi devrimiyle şehirlerde, büyük miktarda üretimin yapıldığı fabrikalar kuruldu*”, “ *Kırsal alanda insan gücüne duyulan ihtiyacın azalmasıyla şehirlere büyük göçler yaşanmaya başlandı*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknolojik yansımalarına ve sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Uygarılıkların Beşığı Anadolu konusunda ise “*Günümüz Suriye topraklarını almak için Mısır ile yaptıkları savaş sonrasında Kadeş Antlaşması’nı imzalamışlardı. Kadeş Antlaşması tarihin ilk yazılı antlaşmasıdır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımalarına örnek gösterilebilir. “ *Lidyalıların tarihteki en büyük başarısı parayı ilk bulan uygarlık olmaları*”, “ *Tekerleği icat eden Sümerler, bu sayede hem ulaşımı kolaylaştırmış hem tarlaları öküzlerin çektiği sabanlarla sürmüşlerdir*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilirken; “ *Anadolu’da ticaret kolonileri kurmuşlardı. Böylece Mezopotamya ve Anadolu uygarlıkları arasında kültürel etkileşimi sağlamışlardır*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir.

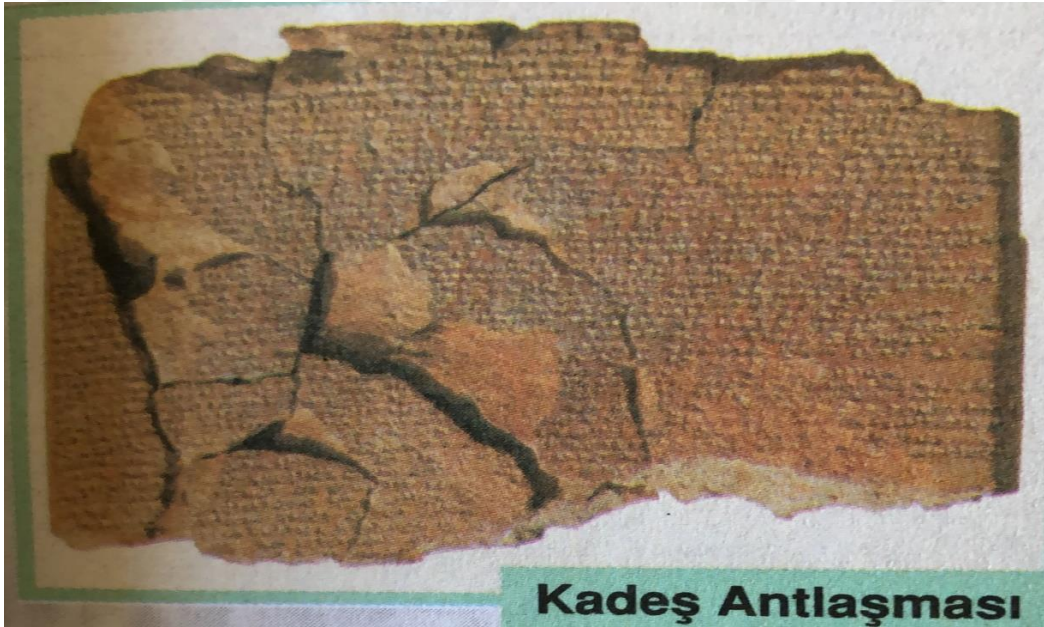
Ormanlarımız Değil Geleceğimiz Yok Oluyor konusunda “*Brezilya’daki, dünyanın en büyük yeşil alanı olan Amazon Ormanları hızla yok oluyor. İstatistikler dünyanın akciğeri sayılan bölgenin 2003 yılında rekor düzeyde ormanlık alan yitirdiğini söylüyor*”, “ *Bilim adamları Amazon Ormanları’nın yitirilmesinin küresel iklime doğrudan etkisi olacağını vurguluyorlar. Küresel yağış rejiminin bozulmasının yanı sıra, bölgeye özgü bitki ve hayvanların da yok olması Güney Amerika’daki ekolojik dengeleri alt üst edebilecek düzeyde*”, “ *Son yıllarda, özellikle Afrika’daki ormanların yakılarak yok edilmesi ya da ağaçların kesilmesi yüzünden çok sayıda canlı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. Çevre örgütü Greenpeace son otuz yılda Afrika kıtasının ormanlık alanının üçte ikisini yitirdiğine dikkat çekiyor*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Dünyamız, yurdumuz ve komşularımız ünitesinde toplam 60 görsel kullanılmıştır. Bu görsellerden 7 tanesinde küreselleşme yansıması görülmektedir. Bu ünite de küreselleşmenin görsellere yansımasına yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 26. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 26 Orman yangınları ile dünyada var olan orman miktarının azalmasına dolayısıyla küresel iklime etkisinden dolayı yukarıda yer alan görsel küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir

Şekil 27. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 27 Hititlerle Mısırlılar arasında Suriye bölgesine hâkimiyet mücadelesi sonrası imzalanan tarihin ilk yazılı antlaşması olan Kadeş Antlaşması siyasi boyutta görsel olarak ders kitabına yansımıştır.

Yeryüzünde Yaşam ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme boyunda toplam 1 adet küreselleşmenin sosyokültürel boyundaki yansımaya ulaşılmıştır

4.3.3. İpek Yolu’nda Türkler Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 17. İpek Yolu’nda Türkler Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültür f	Ekonomi f		
III. Ünite İpek Yolu’nda Türkler	Destan Yazarlar	—	2	—	4	—	5	11
	Asker Millet	—	—	—	2	—	—	2
	İpek Yolu	—	—	—	1	2	6	9
	Çöle İnen Nur	—	3	—	8	—	4	15
	Türk Büyükleri Kendilerini Anlatıyor	1	4	—	3	—	3	11
	Yıllardır Süren Tatlı Gelenek	—	—	—	3	—	1	4
	Çizgilerin Dili	—	—	—	—	—	1	1
	Moğolistan’daki Türk Anıtları Projesi	—	1	—	—	—	1	2
	Genel Toplam	1	10	0	21	2	21	56

Bu üniteye Destan Yazarlar, Asker Millet, İpek Yolu, Çöle İnen Nur, Türk Büyükleri Kendilerini Anlatıyor, Yıllardır Süren Tatlı Gelenek, Çizgilerin Dili, Moğolistan’daki Türk Anıtları Projesi konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna dair toplam 54 tane küreselleşmeye dair örnek bulunmuştur (Tablo 17). Bu boyutlara yönelik örneklerin birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

Destan Yazarlar konusu içerisindeki “Dört tarafı hep düşman imiş. Ordu sevk ederek dört taraftaki milleti hep almış, hep tabi kılmış. Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş. Doğuda Kadirgan ormanına kadar, batıda demir Kapı ’ya kadar kondurmuş” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımaya örnek gösterilirken, “375 yılında Hunlar, Germen kavimlerinin yaşadıkları bölgeye girdi. Türklerin bölgeye girmesiyle bu topraklarda daha fazla yaşamayan bu kavimler, batıya doğru göç ederek Roma topraklarına girdiler. Böylece Kavimler Göçü olarak adlandırılan ve yıllarca sürececek bir

insan göçü başladı” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

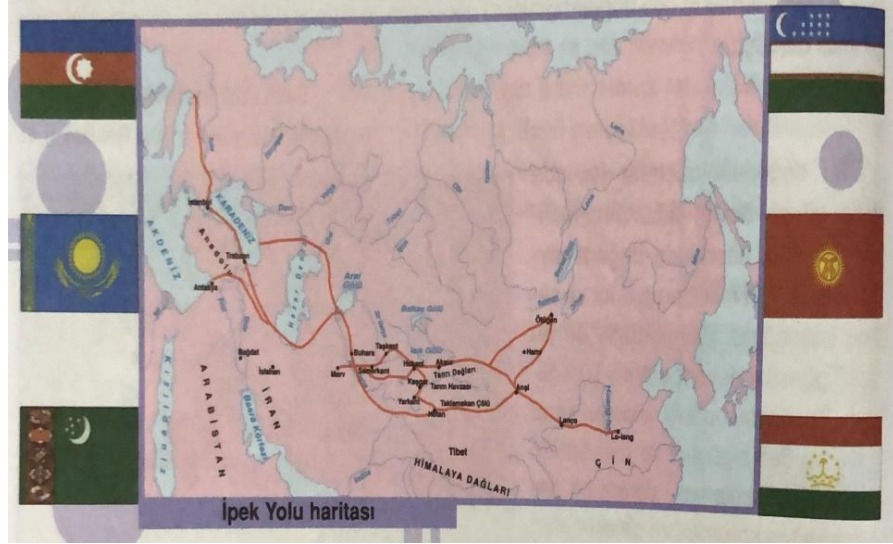
İpek Yolu konusunda “İpek Yolu, tarihi bir ticaret yolu olup Doğu ile Batı’nın sosyal ve ekonomik alanlarda birbirlerini etkilemesini sağlamıştır. Doğu’daki ipek ve buna benzer ürünler Batı’da İstanbul, Bursa gibi pazarlarda satılırken aynı zamanda Doğu’nun kültürü, sanatı ve edebiyatı da buralara kervanlar aracılığıyla ulaşılmıştır”, “İpek Yolu, Asya’yı Avrupa’ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde, 2000 yıldan beri bu bölgelerde yaşayan kültürlerin, dinlerin, ırkların da izlerini taşımaktadır” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomik yansımasına örnek gösterilebilir.

Çöle İnen Nur konusunda “İslamiyet bir din olarak Arap Yarımadası’nda ortaya çıktı” , “Kendi yaptıkları putlara tapan Araplar, putların en büyüklerini Kâbe’nin içerisine koyarlardı”, “Abbasiler 751 yılında Çinliler ile yaptıkları Talas Savaşı’nda Türkler Çinlilere karşı Müslümanların tarafına geçmişler ve savaşın kazanmalarında etkili olmuşlardır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Türk Büyüklerini Kendilerini Anlatıyor “Gazneli Devleti, benim ömrümün son yılı olan 1030’da Kuzey Hindistan, Horosan, İran, Maveräünnehr ve Harezm topraklarına kadar yayılmıştı” , “Anadolu’yu Türk vatani yapabilmek için ağabeyim Çağrı Bey’le Anadolu’ya akınlar düzenledik” , “ İç karışıklıkları önledikten sonra Türkistan’a sefer yapıp Gaznelileri ve Karahanlıları, Selçuklu Devletine bağladım” ve Harezm topraklarına kadar yayılmıştı” , “Anadolu’yu Türk vatani yapabilmek için ağabeyim Çağrı Bey’le Anadolu’ya akınlar düzenledik” , “ İç karışıklıkları önledikten sonra Türkistan’a sefer yapıp Gaznelileri ve Karahanlıları, Selçuklu Devletine bağladım” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir

Yıllardır Süren Tatlı Gelenek konusunda “bu macundan yiyeenin bütün yıl boyunca hastalıklardan korunacağına inanılmıştır. Zamanla bu gelenek değişime uğramış ve nevrüziye, nevrüz günlerinde yenilen özel bir tatlının adı olmuştur” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

İpek Yolunda Türkler ünitesinde 59 görsel içerisinden 21 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Bu üniteye küreselleşmenin görsellere etkisine yönelik bulunan örneklerden bazıları şunlardır:

Şekil 28. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 28 İpek yolu tarih boyunca uluslararası ticarete önemli bir yere sahip olması küreselleşmenin ekonomik boyutuna bir örnektir.

Şekil 29. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 29 İslamiyet'in doğuşu ve sonrasında yayılma alanını görsel küreselleşmenin siyasi yansımasına örnektir.

İpek Yolu'nda Türkler ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarla ait toplam 12 adet yansıma ulaşılmıştır. En fazla 9 adet küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yansımasına en az ise 1 adet siyasi boyuttaki yansımasına ulaşılmıştır.

4.3.4. Ülkemizin Kaynakları Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımaya Yönelik Bulgular

Tablo 18. Ülkemizin Kaynakları Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

IV. Ünite Ülkemizin Kaynakları	Konular	İçerik						Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	
	Ülkemizde Ekonomik Faaliyetler	1	—	2	—	8	7	18
	Yatırım ve Pazarlama	—	—	—	—	6	5	11
	Vergi Vererek Kazanıyoruz	—	—	—	—	—	—	0
	Doğal Kaynaklarımız Tükenmesin	—	—	—	1	—	4	5
	Hangi Meslek?	1	—	—	—	—	—	1
	Nitelikli İnsan Gücü ve Girişimcilik	—	—	2	—	3	—	5
	Genel Toplam	2	0	4	1	17	16	40

Bu ünite de Ülkemizde Ekonomik Faaliyetler, Yatırım ve Pazarlama, Vergi Vererek Kazanıyoruz, Doğal Kaynaklarımız Tükenmesin, Hangi Meslek, Nitelikli İnsan Gücü ve Girişimcilik konu başlıkları altında Eğitim; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 40 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 18). Bu boyutlarla ilgili bulunan örneklerden birkaçı şu şekildedir:

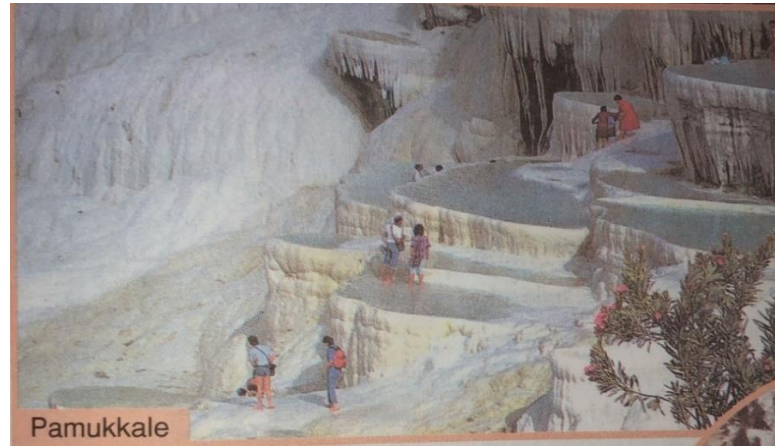
Ülkemizde Ekonomik Faaliyetler konusunda “Öğretmenimiz, hafta sonu araştırmamız için her gruba bir ödev vermişti. Ayşe ile iki kişilik grup oluşurduk. Bize ülkemizdeki ekonomik faaliyetleri tanıtmaya görevi düşmüştü. Başlangıçta öğretmenimizden, ödevi nasıl hazırlamamız gerektiğine ilişkin yardım istedik. Öğretmenimiz bize, öncelikle ekonominin anlamını ve ekonomik faaliyetleri kısaca tanıtmamızı, daha sonra ekonomik faaliyetlerin nelerden etkilendiğini belirtmemizi ve bunların birbiriyle ilişkilendirmemizi söyledi” şeklinde belirtilen ifadeler küreselleşmenin eğitim yansımalarına örnek teşkil etmektedir. “Uzay teknolojileri ve otomotiv sanayisinde kullanılan bor madenlerinin dünyadaki en yüksek rezervli ülkesiyiz”, “Deniz turizminin yanında kış sporları, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle

ülkemiz her mevsim birçok turist çekmektedir” , “Antalya, Muğla, Aydın ve İzmir illeri, yazları deniz turizminin merkezleridir. Kışları ise; Uludağ, Palandöken, Erciyes ve Ilgaz yerli ve yabancı pek çok turistin önemli uğrak yeridir” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomi yansımasına örnek gösterilebilir.

Yatırım ve Pazarlama konusunda “ *Ülkemizin coğrafik yapısı, her bölgede birbirinden farklı ticari faaliyetlerin gelişmesine neden olmuştur*” , “*Ankara’da demir yolu ve hava alanının bulunması, ürünlerimi gerek yurt içinde gerekse yurt dışına kolayca ulaştırabilmemi sağlıyor*” , “*Biz ürettiğimiz ürünlerin %60’ını yurt dışına pazarlıyoruz. Mersin limanına kadar demir yolu ile ulaştırdığımız ürünlerimizi, deniz yolu ile Orta Doğu ve Uzak Doğu ülkelerine pazarlıyoruz*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomi yansımasına örnek gösterilebilir.

Doğal Kaynaklarımız Tükenmesin konusunda “*Örnek olarak fabrika atıklarını düşünelim. Bilinçsizce akarsu, göl ve denizlere bırakılan bu atıklar, akarsuda yaşayan canlılara zarar verebilir. Bu su ile sulanan topraklarda yetişen bitkilere zarar verebilir. Kirli suların döküldüğü göl ve denizler bu sulardan etkilenebilir. İçme suyuna karışan zararlı maddeler ise insan sağlığını olumsuz etkileyebilir*” , “*Orman yangınları sadece ağaçlara zarar vermemekte, aynı zamanda ormandaki binlerce hayvan ve bitki türünü de yok etmektedir*” , “*Batan gemi ham petrol yüklü olduğu için denize karışan petrol, denizdeki yaşamı olumsuz etkilemektedir*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Ülkemizin Kaynakları ünitesinde kullanılan 54 görselin 16 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etkisi olan 12 görsel örneğinden birkaçına aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 30.Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 30'da yer alan Pamukkale travertenleri ülkemizde birçok yerli ve yabancı turiste ev sahipliği yapması küreselleşmenin ekonomi boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilir.

Şekil 31. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 31 Uluslararası ticaret esnasında karaya oturan petrol yüklü geminin denize taşıdığı petrolü kaza sonucu dökmesi ile ortaya çıkan çevre kirliliği küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilir.

Ülkemizin Kaynakları ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 7 adet bulguya ulaşılmıştır. Bu ünite de ki küreselleşme yansımalarının tamamı ekonomik boyuttaki yansımalara aittir.

4.3.5. Ülkemiz Ve Dünya Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 19. Ülkemiz ve Dünya Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik						Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültür f	Ekonomi f			
V. Ünite Ülkemiz ve Dünya	Dünyada Nüfus Dağılışı ve Ekonomik Faaliyetler	—	1	—	—	3	2	6	6
	İhracattan İthalata Ekonomimiz	—	—	2	1	12	6	21	21
	Milli Dış Politikamız ve Uluslararası İlişkilerimiz	—	1	—	2	6	4	13	13
	Zorluklar Birlikte Aşılır	1	1	—	—	—	4	6	6
	ÜNİVERSİAD 2005	1	—	—	—	1	3	5	5
	Genel Toplam	2	3	2	3	22	19	51	51

Bu ünite de Dünya’da Nüfus Dağılışı ve Ekonomik Faaliyetler, İhracattan İthalata Ekonomimiz, Milli Dış Politikamız ve Uluslararası İlişkilerimiz, Zorluklar Birlikte Aşılır, ÜNİVERSİAD 2005 konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 51 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 19). Bu boyutlara yönelik verilebilecek örneklerden bazıları şöyledir:

Dünya’da nüfus dağılışı ve ekonomik faaliyetler konusundaki *“Güzel yurdumuz Türkiye, Asya ile Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir geçiş noktasındadır. Akdeniz ve Karadeniz arasında geçişi sağlayan boğazlara sahiptir. Aynı zamanda Karadeniz’e kıyısı olan ülkeler, diğer denizlere açılabilmek için İstanbul ve Çanakkale boğazlarını kullanmak zorundadırlar”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına ; *“Zengin tarihi geçmişimiz, yaşadığımız coğrafya olan Anadolu’nun bir Türk vatani olduğunu da göstermektedir”* şeklindeki ifade ise küreselleşmenin siyasi yansımalarına bir örnektir.

İhracattan İthalata Ekonomimiz konusundaki *“Fındık üretiminde olduğu gibi, ihracatında da ülkemiz dünyada ilk sıradadır”, “ Ülkemiz, son yıllarda otomotiv sanayisinde önemli atılımlar yapmıştır. Bunun bir göstergesi de ihracatımızın yaklaşık %15’ini nakil araçları oluşturmaktadır”, “ Ülkemiz başta ilaç ürünleri olmak üzere, kimya endüstrisine ait ürünleri de ithal etmektedir”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnek gösterilebilir.

Milli dış politikamız ve uluslararası ilişkilerimiz konusunda *“Tüm milletlerin örf ve adetlerini hoşgörüyle karşılamalıyız. Atatürk, diğer milletlerin örf, adet ve geleneklerine daima hoşgörüyle yaklaşmıştır”, “Tüm Türk dünyasında baharın müjdecisi olarak kutlanan bayramdır nevrüz”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

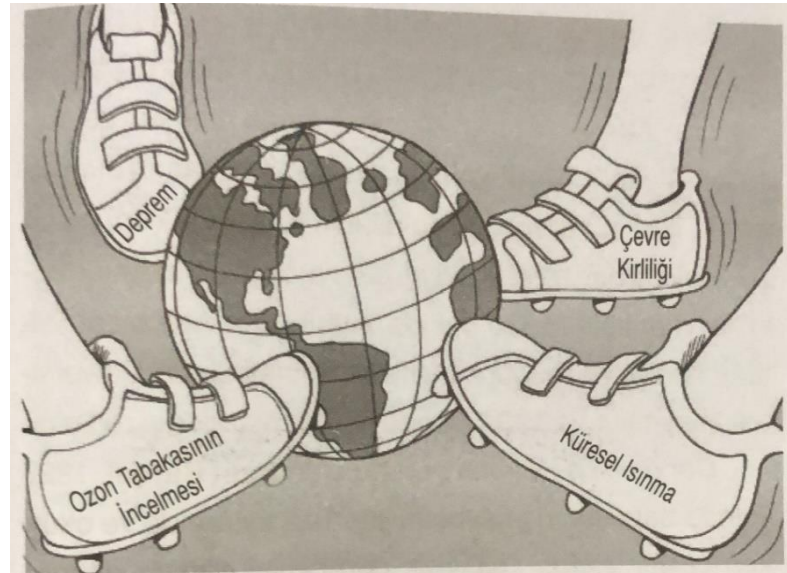
ÜNİVERSİAD 2005 konusunda *“23. Dünya Üniversite Yaz Oyunları (Üniversiade), dün akşam İzmir’de muhteşem bir törenle başladı. Atatürk Stadı, 142 ülkeden 6 bin sporcuyla “ Güneşin Doğduğu Yer: Anadolu’da buluşturdu”* şeklindeki ifade küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Ülkemiz ve Dünya ünitesinde 26 görsel yer almakta ve bu görsellerden 19 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

Şekil 32. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 32 Ülkemiz ve Türk Cumhuriyetlerinin siyasi hâkimiyet alanlarına ait fotoğraf küreselleşmenin siyasi boyutunun ders kitaplarına görsel olarak yansımaya bir örnek teşkil etmektedir.

Şekil 33. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 33'de Dünyamızı etkileyen küresel sorunlara ait görsel küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun ders kitaplarına yansımaya ait örnek teşkil etmektedir.

Ülkemiz ve Dünya ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 14 adet bulguya ulaşılmıştır. 7 adet ekonomik boyutta, 6 adet sosyokültürel boyutta ve 1 adet ise eğitim boyutunda küreselleşme yansımalarına ulaşılmıştır.

4.3.6. Demokrasi Serüveni Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 20. Demokrasi Serüveni Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik						Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	
VI. Ünite Demokrasi Serüveni	<i>Demokrasi Yolunda Az Gittik Uz Gittik</i>	—	5	—	2	—	3	10
	<i>Demokratik Toplum Oluşuyor</i>	—	2	—	1	—	1	4
	<i>Başlangıcından Günümüze Demokrasi Yolculuğumuz</i>	—	4	—	8	—	—	12
	<i>Mumu Söndür Kitabı Aç; Çünkü Kitap Altına da Işık Verir</i>	1	—	—	—	—	—	1
	<i>Temel İnsan Haklarımızı Tanıyalım</i>	—	—	—	4	—	2	6
	<i>Geçmişten Bugüne Belgelerle İnsan Hakları</i>	—	—	—	6	—	—	6
	<i>Her Zaman Türk Kadınıyla Birlikteyiz</i>	—	1	—	—	—	1	2
	<i>Değerlerimize Sahip Çıkıyoruz</i>	—	—	—	—	—	—	0
	Genel Toplam	1	12	0	21	0	7	41

Bu ünite de Demokrasi Yolunda Az Gittik Uz Gittik, Demokratik Toplum Oluşuyor, Başlangıcından Günümüze Demokrasi Yolculuğumuz, Mumu Söndür Kitabı Aç; Çünkü Kitap Altına da Işık Verir, Temel İnsan Haklarımızı Tanıyalım, Geçmişten Bugüne Belgelerle İnsan Hakları, Her Zaman Türk Kadınıyla Birlikteyiz, Değerlerimize Sahip Çıkıyoruz, konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Sosyokültürel ve Görsel boyutuna toplam 41 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 20). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Demokrasi yolunda az gittik uz gittik konusunda “ *Egemenliğin Tanrı’ya ait olduğu kabul edilir. Tanrı’nın üstün gücünün simgesi olan ilahi kurallar insanlara uygulanır*” ifadesi küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına ; “*Halkın oylarıyla seçilen kişiler devleti yönetir*”, “*Devlet yönetimi bir zümrenin veya bir grubun elinde bulunur ve ülke onlar tarafından yönetilir*”, “*Yasama, yürütme ve yargı yetkisi tek kişide toplanır. Bu kişi kral, şeyh, emir, imparator olabilir*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Başlangıcından günümüze demokrasi yolculuğumuz konusunda “*MS 1215 İngiltere kralı Küçük John’un imzaladığı Magna Cartha ile ilk kez kralın yetkileri sınırlanmış, halka bazı hak ve özgürlükler tanınmıştır*”, “*1791 yılında Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi imzalanmıştır*”, “*1948 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi kabul edildi*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Temel insan haklarını tanıyalım konusunda “ *ülkenin birlik ve bütünlük içerisinde yaşayabilmesi için vatandaşların farklı düşüncelere ve dini inanca sahip olmalarında herhangi bir engel yoktur*”, “ *Düşünce ve inanç farklılıklara saygımız sonsuzdur. Fakat farklı düşünce ve inançların açıklanması ülkenin birlik ve bütünlüğünü tehlikeye düşürür*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Geçmişten bugüne belgelerle insan hakları konusunda “*Bir Arap’ın, Arap olmayan yabancıya, bir yabancının bir Arap’a üstünlüğü yoktur*”, “ *Kral John: Hiç kimse, hatta kral bile, yasanın üstünde değildir*”, “ *İnsanlar, haklar yönünden özgür ve eşit doğarlar ve yaşarlar*”, “ *Osmanlı Devleti kişi hürriyetlerine sahip insanların haklarını korumakla sorumludur*”, “ *Bütün insanlar özgürdür ve hepimize eşit davranılmalıdır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Her zaman Türk kadını ile birlikteyiz konusunda “*1930 yılında kadınlara belediye seçimlerine katılma hakkı verildi*” , “*1933 yılında kadınlara muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerine katılma hakkı tanındı*” , “ *Türk kadınları için tanınan siyasi hakların en son aşaması ise onların milletvekili seçme ve seçilme hakkının verilmesiydi (1934)*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Demokrasi Serüveni ünitesinde 41 görsel yer almakta ve bu görsellerden 7 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görseller aşağıda yer almaktadır.

Şekil 34. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu

Şekil 34’de görülen kız çocuklarının eğitimlerine devam edebilmeleri için başlatılan kampanya küreselleşmenin eğitim yansımasına ait görsel bir örnektir.

Şekil 35. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 35’de görülen farklı ırk ve ten rengine sahip dünya çocuklarına ait görsel farklılıklara saygı yönünden küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına ait bir görsel olarak örnek gösterilebilir.

Şekil 36. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 36. 1876 Osmanlı Mebuslar Meclisine ait bir görseli yansıtmaktadır. Bu yönüyle küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Demokrasi Serüveni ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 14 adet bulguya ulaşılmıştır. 8 adet siyasi boyuttaki yansımaya, 6 adette sosyokültürel boyuttaki yansımaya ulaşılmıştır.

4.3.7. Elektronik Yüzyıl Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 21. Demokrasi Serüveni Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	<i>Konular</i>	<i>İçerik</i>					
		<i>Eğitim f</i>	<i>Siyasi f</i>	<i>Bilim ve Teknoloji f</i>	<i>Sosyokültürel f</i>	<i>Ekonomi f</i>	<i>Görsel f</i>
<i>VII. Ünite Elektronik Yüzyıl</i>	<i>Hasankeyf</i>	—	—	—	—	1	4
	<i>Hayatımızda Neler Değişecek?</i>	—	—	5	—	—	4
	<i>Doktorumuzu Dinleyelim</i>	—	—	—	—	—	1
	<i>Korsanla Mücadele</i>	—	—	—	1	—	—
	<i>Atatürk ve Bilim</i>	2	—	—	—	—	1
	<i>Genel Toplam</i>	2	0	5	1	1	10

Elektronik Yüzyıl Ünitesinde; Hasankeyf, Hayatımızda Neler Değişecek, Doktorumuzu Dinleyelim, Korsanla Mücadele, Atatürk ve Bilim konu başlıkları altında Eğitim; Sosyokültürel; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomik ve Görsel boyutuna toplam 19 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 21). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

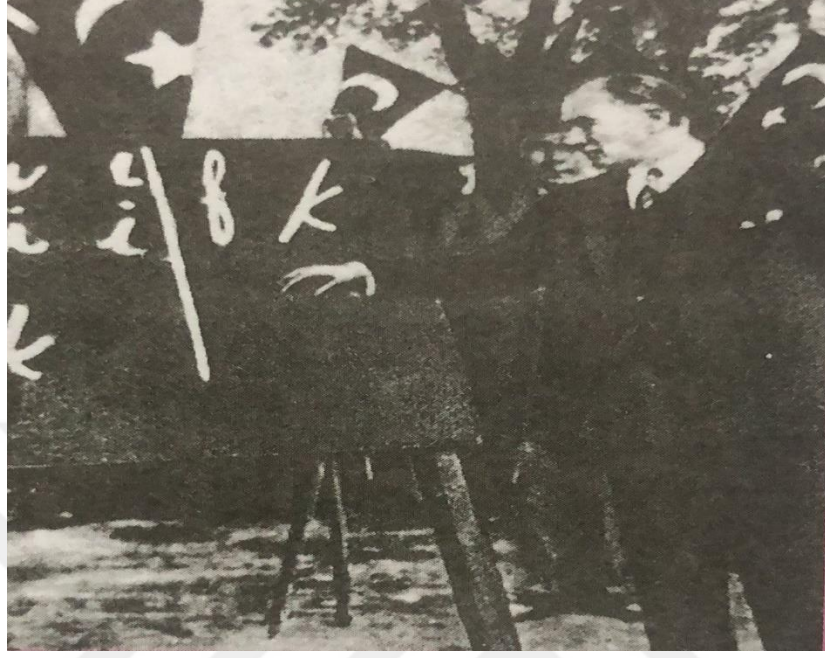
Hasankeyf konusunda “*Batman’ dan ve yöreden birçok yatırımcının Hasankeyf’e turizm yatırımı yapacağını düşünüyorum. Turizm yatırımları, vatandaşlarımızı rahatlatacak ve gelir seviyelerini artıracaktır*” ifadesi küreselleşmenin ekonomik yansımaya örnek gösterilebilir.

Hayatımda neler değişecek konusunda “ *Nanoteknoloji, biyoteknoloji ve bilgi teknolojilerinin işbirliği ile tarım ve gıda sektöründe alınan ürün miktarı artıyor. Ayrıca, akıllı ve maliyeti düşük algılayıcılarla tarım ve hayvancılık alanında verimliliğin artarak ortaya çıkan zararın en aza indirilmesi hedefleniyor*” , “ *Gerçek zamanlı bilgi sistemleri ve yapay malzemeler kullanılarak en iyi verimi almak için nanoölçekte üretilen araçlarla ulaşım sektöründe güvenlik ve hız artırılmaya çalışılıyor*” , “*Dünya’ da yeni bir teknoloji çağı başlıyor. Bu teknoloji sayesinde; cep telefonlarının, bilgisayarların, tarayıcıların, dijital kameraların ve çeşitli ev aletlerinin birbirleriyle ilişkileri kablosuz bir ortamda sağlanabiliyor*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun yansımaya örnek gösterilebilir.

Korsanla mücadele konusunda “ *Patent, bir buluşun veya o buluşu uygulama alanında kullanma hakkının bir kimseye ait olduğunu gösteren belgeye denir*” küreselleşmenin sosyokültürel yansımaya örnek gösterilebilir.

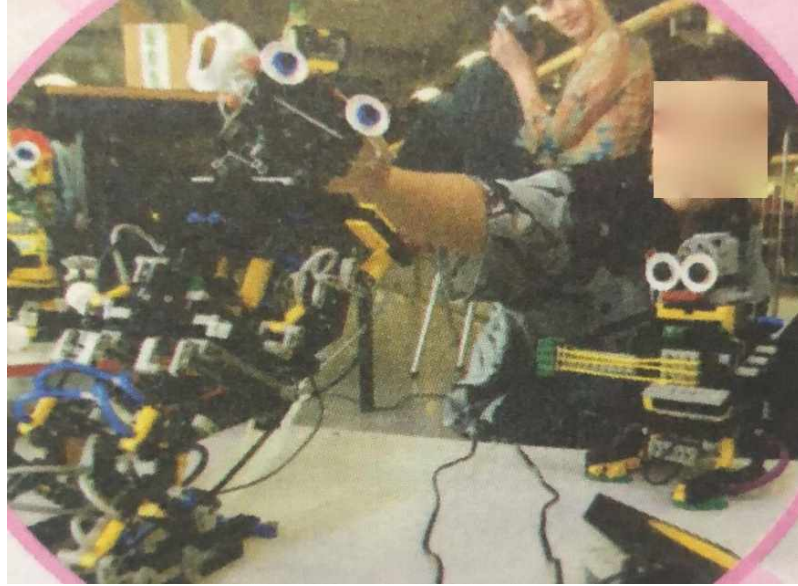
Atatürk ve bilim konusunda “ *Bu millet ve memleket, ilme ve irfana çok muhtaç; eğitim ve öğretim görmek için, ilim ve fen almak için Avrupa’ ya, Amerika’ ya ve her tarafa çocuklarımızı göndermeye mecburuz. İlim, fen ve ihtisas nerede varsa, sanat nerede varsa gidip öğrenmeye mecburuz. Çok çalışmaya mecburuz. Çalışmak demek ise boşuna yorulmak, terlemek değildir. Zamanın gereklerine göre bilim, teknik ve her türlü medeni buluşlardan azami derecede yararlanmak zorunludur*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin eğitim yansımaya örnek gösterilebilir.

Elektronik Yüzyıl ünitesinde 28 görsel yer almakta ve bu görsellerden 10 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görseller aşağıda yer almaktadır.

Şekil 37. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu

Şekil 37 yeni Türk alfabesinin topluma ilk kez Mustafa Kemal tarafından öğretilmeye başlanması küreselleşmenin eğitim boyundaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 38. Küreselleşmenin Eğitim Boyutu

Şekil 38'daki robotlara ait görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Elektronik Yüzyıl ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 4 adet bulguya ulaşılmıştır. 2 adet bilim ve teknoloji boyundaki yansıma 2 adet ise sosyokültürel boyuttaki yansıma ulaşılmıştır.

2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde 1976 ve 2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabından farklı olarak 7 ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (56 adet) İpek Yolunda Türkler (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (19 adet) ise Elektronik Yüzyıl (VII. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 270 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulguya ulaşılmıştır. 2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların genelini küreselleşmenin sosyokültürel (73 adet) ve ekonomi (48 adet) yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (13 adet) alanıdır.

2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplamda 313 adet görsel kullanılmış ve bu görseller içerisinde 92 tanesinde küreselleşmenin yansımalarına yönelik bulgu elde edilmiştir. Görsel bulgular içerisinde küreselleşmenin simgelerine yönelik yansımalar en fazla (21 adet) İpek Yolu'nda Türkler (III. Ünite) ünitesinde yer almıştır. Yeryüzünde Yaşam (II. Ünite) ünitesinde ve Demokrasi Serüveni (VI. Ünite) ünitesinde ise küreselleşmenin simgelerine yönelik sadece 7 görsel yansıma ulaşılmıştır.

2006 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 55 adet küreselleşme yansımasına ulaşılmıştır. Küreselleşmenin en fazla 25 adet yansıma ile sosyokültürel alanda olduğu, ikinci sırada 16 adet ekonomi alanında olduğu en az ise 1 adet ile eğitim boyutundaki yansımasının olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

4.4. KÜRESELLEŞMENİN 2023 YILI 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINA YANSIMASINA YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde “Biz ve Değerlerimiz”, “Tarihe Yolculuk”, “Yeryüzünde Yaşam”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda”, “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim”, “Yönetime Katılıyorum” ve “ Uluslararası İlişkilerimiz” şeklinde yedi üniteden oluşan 2023 yılı 6.

sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabına ait içerik ve görsel tasarım öğelerine yönelik küreselleşme bulguları üniteler şeklinde verilmiştir.

4.4.1. Küreselleşmenin Biz ve Değerlerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 22. Biz ve Değerlerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	<i>Konular</i>	<i>İçerik</i>						<i>Toplam f</i>
		<i>Eğitim f</i>	<i>Siyasi f</i>	<i>Bilim ve Teknoloji f</i>	<i>Sosyokültürel f</i>	<i>Ekonomi f</i>	<i>Görsel f</i>	
<i>I. Ünite Biz ve Değerlerimiz</i>	<i>Toplumdaki Rollerim</i>	1	—	—	—	—	—	1
	<i>Bizi “Biz” Yapanlar</i>	—	—	—	10	—	5	15
	<i>Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk</i>	—	—	—	4	—	4	8
	<i>Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var</i>	1	1	—	1	—	4	7
	<i>Hak, Özgürlük, Sorumluluk</i>	1	—	4	1	—	1	7
	Genel Toplam	3	1	4	16	0	14	38

Bu ünite de Toplumdaki Rollerim, Bizi “Biz” Yapanlar, Kır Çiçekleri Gibiyiz Rengârenk, Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var, Hak, Özgürlük, Sorumluluk konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel ve Görsel boyutuna toplam 38 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 22). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Bizi “Biz” yapanlar konusunda “*Kültürümüz, milli birlik ve beraberliğimizin sağlanmasında ve millet olma şuuruna ermede önemli paya sahiptir*”, “*Toplumumuzun sahip olduğu ortak kültür mirasına baktığımızda İslam dininin etkisini görürüz*”, “*Bir milletin dili bozulursa kültürü de zarar görür. Düşünce dünyasında, sanat ve edebiyatında sıkıntılar çıkar*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnektir.

Kır çiçekleri gibi rengârenk konusunda “*Milletimiz tarih boyunca kurduğu devletlerin bünyesinde farklı dinleri, mezhepleri ve etnik kökenleri barındırmıştır. Günümüzde bu farklılıklara duyulan saygıya dair en güzel örneklerden biri Hatay*

ilimizdir”, “Sonuç olarak farklılıklarımız birbirimizi tamamlayan zenginliklerimizdir. Bu zenginlikleri korumanın yolu, ön yargı, kalıp yargı ve ayrımcılığa karşı çıkıp farklılıklara saygı göstermektir” şeklindeki ifadelerde küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnektir.

Hak, özgürlük, sorumluluk konusunda “Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER); bilişim ve iletişim teknolojileri kullanılarak hayata geçirilen bir halkla ilişkiler uygulamasıdır.”, “ CİMER uygulaması sayesinde devlet ile vatandaş arasındaki iletişim kanallarının tümü (elektronik mektup, faks, telefon ve şahsen) açık tutulmaktadır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Biz ve değerlerimiz ünitesinde 40 görsel yer almakta ve bu görsellerden 14 tanesinde küreselleşme etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 39. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 39 küreselleşmenin etkisiyle dilimize giren yabancı kelimelerin, dilimizde meydana bozulmalara ait görsel, küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 40. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 40’da Mimar Sinan’ın ustalık eseri olan Selimiye Camisi, Balkanlardan ülkemize gelen kişileri karşılayan en önemli dini mimari yapısından birisidir bu yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun ders kitaplarındaki yansımalarıdır.

Biz ve Değerlerimiz ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 7 adet bulguya ulaşılmıştır. 6 adet sosyokültürel boyuttaki yansımaya 1 adet ise siyasi boyuttaki yansımaya ulaşılmıştır.

4.4.2. Tarihe Yolculuk Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 23. Tarihe Yolculuk Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f
II. Ünite Tarihe Yolculuk	<i>Türklerin Anayurdu Orta Asya</i>	—	4	—	7	2	3
	<i>İslamiyet’in Doğuşu</i>	—	5	—	7	—	1
	<i>Türkler İslamiyet İle Tanışıyor</i>	—	1	—	5	1	0
	<i>Yeni Yurt Anadolu</i>	—	3	—	9	3	5
	<i>Tarihi Yollar</i>	—	1	—	—	3	3
	Genel Toplam	0	14	0	28	9	12
		63					

Bu ünite de Türklerin Anayurdu Orta Asya, İslamiyet'in Doğuşu, Türkler İslamiyet İle Tanışıyor, Yeni Yurt Anadolu, Tarihi Yollar konu başlıkları altında Siyasi; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 63 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 23). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Türklerin Anayurdu Orta Asya konusu içerisinde yer alan *“Çinlilerle İpek yolu için mücadele etmiştir. Babam Teoman'ın sürekli akınlar düzenlemesi üzerine Çinliler, bu akınları durdurmak için Çin Seddini inşa etmişlerdir”, “Avrupa'ya uzanan Türk göçleri sayesinde Kavimler Göçü (375) başlamış ve bugün ki Avrupa milletlerinin temelleri atılmıştır”* şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel, *“Ayrıca Çin topraklarının büyük bir kısmını ele geçirdim ve Çin'i vergiye bağladım”* şeklindeki ifadeler siyasi, *“İpek yolunun denetimini sağlayarak Hun ekonomisini güçlendirdim”* şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomik yansımalarına örnektir.

İslamiyet'in Doğuşu konusunda *“İslamiyet'i kabul ettikleri için Mekkeli müşriklerin baskılarına maruz kalan az sayıda Müslüman Habeşistan'a (Etiyopya) gitmek zorunda kaldı”, “Baskılar dayanılmaz bir hale gelince Hz. Muhammed (s.a.v) ve Müslümanlar Medine'ye hicret etti”, “İslamiyet ilk kez Arabistan yarım adası dışında yayıldı”* şeklindeki ifadeler sosyokültürel, *“Atlas okyanusundan Türkistan'a kadar geniş bir alan fethedildi”, “Hz. Muhammed'in (s.a.v) vefatından sonra devletin ileri gelenleri Müslümanların yönetimi için devlet başkanı (Halife) seçilmesi konusunda görüş birliğine vardı”* cümleleri ise küreselleşmenin siyasi yansımalarına örnek teşkil etmektedir.

Türkler İslamiyet'le tanışıyor konusunda *“Orta Asya'da Kök Türk devleti yıkılmış, siyasi otorite boşluğu ortaya çıkmıştır. Bu siyasi boşluktan faydalanmak isteyen Araplar ve Çinliler Batı Türkistan için mücadeleye başlamışlardır. Abbasiler ve Çinliler arasındaki bu mücadele Talas Savaşı'na (751) neden olmuştur. Abbasiler bu savaşta Çin'e karşı Türklerle İttifak kurmuş ve Türklerin desteğiyle büyük bir zafer kazanılmıştır”, “Müslümanlığı kabul ederek Abdülkerim Han adını aldım, devletin resmi dinini İslamiyet olarak kabul ettim. Bu durum topraklarımda yaşayan Türk boylarının İslamlaşmasını ve İslamiyet'in kısa sürede yayılmasını kolaylaştırdı”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel, *“ Hindistan'a on yedi askeri sefer düzenledim ve bölgede*

İslamiyet'in yayılmasına öncülük ettim” şeklindeki ifade ise küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Yeni yurt Anadolu konusunda *“Anadolu’yu tanıma, bölgeye İslam dinini yayma ve Anadolu’yu yurt edinme amaçlı akınlar yapan Çağrı Bey’dir”, “Melikşah dönemi, devletin sınırlarının doğuda Orta Asya’dan batıda Marmara ve Ege Denizi’ne, kuzeyde Aral Gölü’nden güneyde Umman Denizi’ne kadar genişlediği en parlak ve en güçlü dönem oldu”, “ Türkler, yaptıkları birçok akınla Anadolu’yu kısa süre içerisinde İstanbul Boğazı’na kadar fethetmişti. Bizans İmparatoru I. Aleksios Komnenos (Aleksi Komnen), ele geçirdikleri yerlerden Türkleri çıkarmak için harekete geçti. Bir taraftan Anadolu’ya sefer düzenlemesi için Avrupalıları kışkırtırken bir taraftan da Papa’dan yardım istedi”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir. Yine *“ Bu seferlerden sonra biz batılılar, Doğu ticaret yollarının önemini fark ettik ve dış dünya ile ticaret yapan tüccar sınıfımız oluşmaya başladı. Bu durum Avrupa’da taşımacılık, gemicilik, bankacılık, sigortacılık vb. iş alanlarının gelişmesini sağladı”* şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomi yansımasına örnek gösterilebilir.

Tarihi yollar konusunda *“ İpek ve Bahara Yolu da insanlık tarihinin en eski ve önemli ticaret yollarındandır. Kıtaları birbirine bağlayan ve medeniyetlerin gelişmesini sağlayan ticaret, bu ticaret yolları üzerinde yüzyıllarca devam etmiştir”, “ Tarih boyunca insanlar ürettiklerini ticaret yolları aracılığıyla taşıdılar ve sattılar”, “Bu yol sadece ticari anlamda değil, kültürel etkileşim anlamında da yol üzerinde bulunan devletlerin birbirinden etkilenmesine neden olmuştur”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomi yansımasına örnek gösterilebilir.

Tarihe Yolculuk ünitesinde 69 görsel yer almakta ve bu görsellerden 12 tanesinde küreselleşmenin görsel etkisi görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 41. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu

Şekil 41 Demir İpek Yolu olarak adlandırılan Bakü-Tiflis-Kars Demir Yolu Projesi ile Türkiye ile Orta Asya ve Çin arasında bir ticari koridor oluşturması küreselleşmenin ekonomi alanındaki görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

2.48: Anadolu'da Kurulan İlk Türk Beylikleri Haritası

Şekil 42. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 42'da Malazgirt Savaşı sonrası Anadolu'da hâkimiyet altına alınan ve kurulan beyliklere ait harita küreselleşmenin siyasi yansımasının bir örneğidir.

2.32: Dandanakan Savaşı Temsili Tablo-İstanbul, Harbiye Askeri Müze, Efkân SİNAN

Şekil 43. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 43 1040 Dandanakan Savaşı'na ait görsel Gazneli devletinin yıkılış sürecine girmesine, Büyük Selçuklu devletinin kurulmasını sağlayan tarihteki önemli savaşlardan birisidir. Bu yönüyle küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına bir örnektir.

Tarihe Yolculuk ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına yönelik toplam 26 adet bulguya ulaşılmıştır. 17 adet küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansımaya, 5 adet ekonomi boyutundaki yansımaya, 4 adet ise siyasi boyutundaki yansımaya ulaşılmıştır.

4.4.3. Küreselleşmenin Yeryüzündeki Yaşam Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 24. Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültüre l f	Ekonomi f		
III. Ünite Yeryüzünde Yaşam	Dünya'nın Neresindeyiz?	—	—	1	—	6	1	8
	Ülkemizin Coğrafi Özellikleri	—	—	—	—	2	—	2
	Ülkemizin Beşeri Coğrafyası	—	1	1	1	9	4	16
	Farklı İklimler Farklı Yaşamlar	—	—	—	1	—	—	1
	Genel Toplam	0	1	2	2	17	5	27

Bu ünite de Dünya'nın Neresindeyiz, Ülkemizin Coğrafi Özellikleri, Ülkemizin Beşeri Coğrafyası, Farklı İklimler Farklı Yaşamlar konu başlıkları altında Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 27 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 24). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Dünyanın neresindeyiz konusunda “*Örnek olarak günlük hayatımızda kullandığımız yolbul (navigasyon) uygulaması konum bilgisini paraleller ve meridyenlere göre yapmaktadır*” şeklinde yer alan ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımalarına, “*Ülkemiz Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en çok yaklaştığı yeredir. İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı ile kıtaları birbirine bağlayan önemli geçiş yollarını oluşturur*”, “*Yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin olan ülkemiz aynı zamanda petrol zengini ülkelere yakın bir yerde yer alır. Bu nedenle petrol ve doğal gaz boru hatlarının geçiş noktasını oluşturur*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomi yansımalarına örnek gösterilebilir.

Ülkemizin coğrafi özellikleri konusunda “*Güneşli gün sayısının fazla olduğu yerlerde kıyı turizmi gelişmiştir*”, “*Üç tarafı denizlerle çevrili olan yurdumuzun doğal ve tarihi güzellikleri turizm potansiyelini daha da artırmaktadır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomi alanındaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Ülkemizin beşeri coğrafyası konusunda “*Taş kömürünün çıkarıldığı Zonguldak ve petrolün çıkarıldığı Batman'da nüfusun fazla olması yer altı kaynaklarının nüfusun dağılışına etkisine örnektir*”, “*Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. Madenin çıkarıldığı yerlerde ekonomik faaliyet gelişir ve buna bağlı olarak nüfus artar. Örnek olarak Zonguldak'ta taşkömürü, Batman'da petrol, Soma'da linyit, Murgul'da bakır, Seydişehir'de alüminyum çıkarılması bu şehirlerin hem ekonomisini canlandırmış hem de nüfusun artmasını sağlamıştır*”, “*Ülkemiz gerek yer altı gerekse yer üstü kaynakları bakımından zengin bir ülkedir. Bu durum sanayimizin hızla gelişmesini sağlamaktadır. Ayrıca sahip olduğumuz bu özellikler ülkemizin dünyada önemli bir yere gelmesinde etkili olmuştur*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına; “*Sanayileşmeyi gerçekleştirirken doğayı korumayı ihmal etmemeliyiz. Fabrika bacalarına filtre takılması, atılan kirli suların toprağa ve sulara boşaltılmaması, mümkün olduğunca geri dönüşümü olan ham maddelerin kullanılması doğayı korumak için yapılabilecek önemli çalışmalarıdır*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Farklı yaşam şekilleri ve iklim konusunda “Yaz mevsiminde etkili olan aşırı yağışlar bölgemizde sellere neden olmaktadır. Tarım alanları ve evler sel suları altında kalmaktadır. Bu durum hayatımızı oldukça zorlaştırmaktadır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Yeryüzünde Yaşam ünitesinde toplam 38 görsel kullanılmıştır. Bu görsellerden 5 tanesinde ise küreselleşme etkisi bulunmaktadır. Küreselleşmenin görsel yansımalarına ait örnekler aşağıdaki gibidir.

Şekil 44. Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu

Şekil 44. Ulaşım faaliyetlerinin gelişmesi toplumlararası etkileşimin hızlanmasında etki eden en önemli faktörlerden birisidir. Bu yönüyle küreselleşmenin ekonomi yansımalarına ait görsele örnek verilebilir.

Şekil 45. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 45’de yer alan Türkiye’deki sanayi kuruluşlarına ve fabrikalara ait harita küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki görsel yansımalarına bir örnektir.

Yeryüzünde Yaşam ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 17 adet bulguya ulaşılmıştır. En fazla 12 adet küreselleşmenin ekonomik yansımalarına, 4 adet bilim ve teknoloji yansımalarına 1 adette sosyokültürel boyuttaki yansımalarına ulaşılmıştır.

4.4.4. Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 25. Bilim ve Teknoloji Hayatımızda Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik					Görsel f	Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f		
IV. Ünite Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	<i>Hayatımızda Sosyal Bilimler</i>	—	—	8	2	2	4	16
	<i>Bilim ve Teknolojide Değişim</i>	—	—	7	—	—	9	16
	<i>Bilimsel Çalışma Yapıyoruz</i>	1	—	1	—	—	—	2
	<i>Emeğe Saygı Duyuyorum</i>	—	—	—	3	0	3	6
	Genel Toplam	1	0	16	5	2	16	40

Bu ünite Hayatımızda Sosyal Bilimler, Bilim ve Teknolojide Değişim, Bilimsel Çalışma Yapıyoruz, Emeğe Saygı Duyuyorum konu başlıkları altında Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 40 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 25). Bulunan örneklerden bazılarının aşağıda yer verilmiştir.

Hayatımızda sosyal bilimler konusunda “*Bilişim Vadisi yaklaşık 3 milyon m2 bir alanda faaliyet gösteren bir projedir. Ülkemiz ve dünyada önde gelen bilim ve teknoloji firmalarını burada bir araya getirerek, Türkiye’yi bilişim sektöründe Ar-Ge ve inovasyon üssü haline getirmeyi hedeflemektedir*”, “*Inovasyon (yenilik), işletme içi uygulamalarda, iş yeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün, mal veya hizmette yeni bir pazarlama yönteminin uygulanmasıdır*”, “*TÜBİTAK bünyesinde, tam elektrikli, menzili uzatılmış elektrikli gibi farklı hareket sistemleri ile*

alışan 4 prototip (model) araç geliştirilmiştir”, “ Ülkemizin uydu teknolojisinde çalışmaları hızla ilerlemektedir. Türkiye’nin daha önceki haberleşme uydularından farklı olarak milli imkânlarla geliştirilen TÜRKSAT 6A’nın yapımı ile Türkiye kendi haberleşme uydusunu yapabilen az sayıdaki ülke arasına katılacaktır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına, “Milli, yerli otomobil projesini yürütecek firmalar açıklandı. Aracın ticari satışına yakın zamanda başlanacağı belirtildi. Yerli otomobil üretecek firmalar, “Milli göreve hazırız” açıklamasını yaptı” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomi boyundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Bilim ve teknolojiye değişim konusunda “ *Bilim ve teknoloji, hayatımızın her alanına girmiş durumdadır. Bilgisayarlar, akıllı telefonlar, üç boyutlu yazıcılar, tıbbi cihazlar, yazılımlar, elektrikli otomobiller artık sadece gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin değil, hemen hemen herkesin kullanımına sunulmaktadır*” ifadesi küreselleşmenin ekonomi ve bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına, “*Yıllar içinde teknoloji hızla gelişme gösterdi. Bu gelişmelerle yapay zekâ hayatımızın birçok alanına girdi*”, “*Fabrika ve sanayide kullanılan robotlar, gelişmiş teknolojik ürünler daha çabuk ve verimli üretim yapmaktadır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımaya, “*Günümüzde motorlu taşıtlar sayesinde bir yerden başka bir yere çok kısa sürelerde gidilebilmektedir*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yansımaya örnek gösterilebilir.

Bilimsel alışma yapıyoruz konusunda “ *Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenimiz bilimsel araştırma basamaklarını anlattı. Sonra da belirlediğimiz konularla ilgili bilimsel araştırma basamaklarına uygun araştırma yapmamızı istedi*” şeklindeki ifade küreselleşmenin eğitim boyundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Emeğe saygı duyuyorum konusunda “ *Ülkemizde, sanat ve müzik eserlerini korumak için 5846 sayılı “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu” çıkarılmıştır*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde 40 görsel yer almakta ve bu görsellerden 16 tanesinde küreselleşmenin görsel yansıması görölmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 46. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 46 Son yıllarda yapay zekâ kavramının yaygınlaşması ve robot üretimlerinin artması küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki görsel yansımalarına örnektir.

Şekil 47. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 47’de Kocaeli’nde kurulması planlanan Bilişim Vadisi dünyadaki birçok bilimsel çalışma yapan firmayı bir araya getirerek teknolojik üretimi artırmayı hedeflemeleri küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun görsel yansımasına ait bir başka örnektir.

Şekil 48. Küreselleşmenin Ekonomi Boyutu

Şekil 48. Ülkemizde üretilmeye başlayan TOGG milli aracımızın üretime başlaması uluslararası piyasada Türkiye'nin etkisini artırmaktadır. Bu yönüyle küreselleşmenin ekonomi boyutunun görsel yansımalarına bir başka örnektir.

Bilim ve Teknoloji Hayatımızda ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 12 adet bulguya ulaşılmıştır. En fazla 7 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansımaya, 5 adet ise sosyokültürel boyuttaki yansımaya ulaşılmıştır.

4.4.5. Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

Tablo 26. Üretiyorum, Tüketiyorum ve Bilinçliyim Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	Konular	İçerik						Toplam f
		Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	
V. Ünite Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri	—	—	4	—	8	7	19
	Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum	—	—	—	7	6	4	17
	Yatırım ve Pazarlama	—	—	—	—	1	1	2
	Vergilerimiz Kazançlarımızdır	—	—	—	1	2	2	5
	Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi	1	—	1	—	—	1	3
	Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum	—	—	—	—	—	—	0
	Genel Toplam	1	0	5	8	17	15	46

Bu ünite de Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetleri, Kaynaklarımızı Doğru Kullanıyorum, Yatırım ve Pazarlama, Vergilerimiz Kazançlarımızdır, Nitelikli İnsan Gücü ve Gelişen Ekonomi ve Mesleğimi Bilinçli Şekilde Seçiyorum konu başlıkları altında Eğitim; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 46 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 26). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Ülkemizin kaynakları ve ekonomik faaliyetler konusunda “ *Türkiye, taze ve kuru incir üretiminde dünyada ilk sırada yer alır*”, “ *Türkiye, kuru üzüm, kayısı, fındık, incir ve kiraz üretiminde dünyada ilk sırada yer alır*”, “ *Gerek işlenmiş endüstri bitkilerinden elde edilen ürünler, gerekse yaş sebzelerin ve meyvelerin bir bölümü yurt içinde tüketilirken bir bölümü de yurt dışına satılarak ülke ekonomisine önemli ölçüde gelir sağlamaktadır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik boyutuna, “ *Ayçiçeği, mısır, zeytin ve fındık bitkisel yağ fabrikalarında ham madde olarak kullanılan tarım ürünleridir*”, “ *Pamuk; tekstil ve yağ fabrikalarında, şeker pancarı; şeker fabrikalarında işlenen ham maddedir*”, “ *Ayrıca ipek böceğinden elde edilen koza ile ipek kumaşı elde edilmektedir. İpekli dokuma sanayisi ise Bursa (Gemlik) ve İstanbul’da gelişmiştir*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyundaki yansımalarına örnek gösterilebilir.

Kaynaklarımı doğru kullanıyorum konusunda “ *Ülkemizdeki taş kömürünün tamamı Zonguldak çevresinde çıkarılmaktadır*”, “ *Otomobillerde ve termik santrallerde enerji üretiminde kullanılan petrol ülkemizde en fazla Güneydoğu Anadolu’da (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Mardin) çıkarılmaktadır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomik yansımalarına, “ *Fosil enerji kaynakları içinde atmosferi en fazla kirleten enerji kaynağıdır*”, “ *Fosil enerji kaynağı olarak bilinen taş kömürü, linyit, petrol ve doğal gaz yandıklarında karbondioksit açığa çıkarır ve hava kirliliğine neden olur*”, “ *Ayrıca petrol, kömür ve doğal gazın yanması sonucunda ortaya çıkan karbondioksit gazı atmosferi kirleterek küresel ısınmasının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum gelecek nesillerin yaşamını zorlaştıracaktır*” şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Yatırım ve pazarlama konusunda “ *Ülkemizde bitkisel yağ fabrikası kurmak isteyen bir yatırımcı zeytinin bol olduğu Ege kıyılarında ya da ayçiçeğinin bol olduğu*

Trakya 'da yatırım yapabilir”, “KOP Eylem Planı 'nın temel amacı bölgede kapsamlı bir dönüşümü gerçekleştirmektir. Bu çerçevede tarımsal yapıda değişimi ve sürdürülebilirliği sağlayarak sanayi, ticaret, ulaşım, enerji gibi sektörleri güçlendirmek; eğitim, sağlık, kültür ve diğer sosyal hizmetlere erişilebilirliği artırmaktır” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin ekonomi boyundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Nitelikli insan gücü ve gelişen ekonomi konusunda *“Ülkeler sahip oldukları insan gücünü eğitim aracılığıyla nitelikli insan gücüne dönüştürdükleri ölçüde güçlü olurlar”, “yenilikleri takip eder, yeniliklere açıktır”* şeklindeki ifadeler küreselleşmenin eğitim boyutundaki yansımasına, *“Beş personelle 24 saat örme penye kumaşı ürettiklerini kaydederek, “Beş makinamız var, aylık 60 ton kumaş üretiyoruz. Hedefim makine sayısını çoğaltarak üretimi artırmak” dedi.”* Şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde 56 görsel yer almakta ve bu görsellerden 15 tanesinde küreselleşmenin görsel yansıması görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

5.11: İpekli Kumaş Üretim Aşamaları

Şekil 49. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 49. İpek böceğinden ipekli kumaş üretim fabrikasına geçiş aşamalarını gösteren görsel küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Şekil 50. Küreselleşmenin Sosyokültürel Boyutu

Şekil 50. İnsanların akarsuları, dereleri kirletmesi sonucu ortaya çıkan su kirliliği sadece insanları değil, canlıları ve çevreyi de olumsuz etkilemektedir. Yukarıdaki kirlenmiş dere görseli küreselleşmenin sosyokültürel boyutunun görsel yansımasına örnek gösterilebilir.

Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 10 adet bulguya ulaşılmıştır. En fazla 6 adet küreselleşmenin ekonomi boyutundaki yansıma, 2 adet sosyokültürel ve 2 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansıma ait bulgulara ulaşılmıştır.

4.4.6. Yönetime Katılıyorum Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımasına Yönelik Bulgular

Tablo 27. Yönetime Katılıyorum Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

VI. Ünite Yönetime Katılıyorum	Konular			İçerik						
				Eğitim f	Siyasi f	Bilim ve Teknoloji f	Sosyokültürel f	Ekonomi f	Görsel f	Toplam f
	Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri	—	11	—	4	—	7	22		
	Demokratik Devlet ve Organları	—	9	—	1	—	3	13		
	Karar Alma Sürecinde Bende Varım	—	3	8	2	—	2	15		
	Demokrasi Her Yerde	—	8	—	2	—	5	15		
	Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede	1	1	—	3	—	1	6		
	Dünden Bugüne Türk Kadını	—	3	—	2	1	2	8		
	Genel Toplam			1	35	8	14	1	20	79

Bu ünite de Geçmişten Günümüze Yönetim Biçimleri, Demokratik Devlet ve Organları, Karar Alma Sürecinde Bende Varım, Demokrasi Her Yerde, Haklarımız ve Sorumluluklarımız Güvencede, Dünden Bugüne Türk Kadını konu başlıkları altında Eğitim; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 79 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 27). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir

Geçmişten günümüze yönetim biçimleri konusunda “*Demokrasi halkın seçme ve seçilme hakkını kullandığı ve kendisinin mecliste aracılar ile temsil edildiği bir yönetim anlayışıdır*”, “*Demokrasilerde halk, yöneticilerini kendisi seçer. Kişi hak ve özgürlükleri kanunlarla güvence altına alınmıştır. Egemenliği kaynağı halktır*”, “*Günümüzde en yaygın olan yönetim şekli cumhuriyettir. Türkiye, ABD ve Fransa cumhuriyetle yönetilen ülkelerden bazılarıdır*”, “*Günümüzde ise Vatikan’da teokratik yönetim uygulanmaktadır*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Demokratik devlet ve organları konusunda “*Devletimizin ilk meclisi 23 Nisan 1920’de açılmış, “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” ifadesi hayata geçmiştir*”, “*Ülkemizde 24 Haziran 2018’de yapılan seçimlerle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçilmiştir. Yeni sistemde başbakan ve bakanlar kurulu kaldırılmış, cumhurbaşkanı yardımcıları ve cumhurbaşkanlığı kabinesi (hükümeti) getirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı kabinesi cumhurbaşkanı tarafından TBMM üyeleri arasından ya da dışarıdan bakanlar seçilir.*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi boyutundaki yansımaya örnek iken; “*Ayrıca vatandaşlar, bütün, iç hukuk yollarını kullandıktan sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurabilir.*” şeklindeki ifade ise küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Karar alma sürecinde bende varım konusunda “*Ülke yönetimine ve toplumun karar alma sürecine katılmak anayasa ve yasaların bireylere verdiği bir haktır.*”, “*Bir soruna çözüm bulmak, farkındalık oluşturmak veya çalışanların haklarını korumak için kurulan sivil toplum kuruluşları bu amaçlarını kamuoyu oluşturarak gerçekleştirmeye çalışır.*” Şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına, “*Medya, toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânı sağlayan televizyon, Genel ağ, radyo, gazete, dergi vb. kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organlarına denir.*” Şeklindeki ifadeler ise küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Demokrasi her yerde konusunda “Ancak bazı dönemlerde milletin kullandığı bu yetkiden rahatsız olan illegal gruplar, milletin iradesi ile oluşmuş yapıları güç kullanarak ele geçirmeye çalışmıştır. Milletin iradesine karşı girişilen bu tür hareketlere darbe adı verilir. Darbeler aslında yönetime karşı değil, doğrudan millete karşı yapılır.” Şeklindeki ifadeler küreselleşmenin siyasi yansımasına örnek gösterilebilir.

Dünden bugüne Türk kadını konusunda “Mustafa Kemal’le birlikte Türk kadını eğitim, hukuk, çalışma, toplumsal yaşam ve aile yaşamında eşit haklara sahip olarak yerini almıştır.”, “Medeni Kanun’un kabul edilmesiyle toplumsal ve ekonomik hayatta kadın erkek eşitliği sağlanmıştı” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel yansımasına örnek gösterilebilir.

Yönetime Katılıyorum ünitesinde toplam 57 görsel yer almaktadır. Bu görsellerden 20 tanesinde küreselleşmenin görsel boyuttaki yansıması görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsellerden bazı örnekler aşağıda yer almaktadır.

Şekil 51. Küreselleşmenin Siyasi Boyutu

Şekil 51. Seçimlerde halkın oy kullanarak devleti yönetecek kişileri seçmesi demokrasinin olduğunun göstergesidir. Bu yönüyle yukarı yer alan görsel küreselleşmenin siyasi yansımasına ait görsel örnektir.

Şekil 52. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 52. İş yerine giren personellerin yüz tanıma sistemi kullanması küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun görsel yansımalarına örnektir.

Yönetime Katılıyorum ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 17 adet bulguya ulaşılmıştır. 11 adet yansıma ile en fazla siyasi boyutundaki yansımaya, 5 adet ile sosyokültürel boyuttaki yansımaya ve en az 1 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansımaya ulaşılmıştır.

4.4.7. Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesindeki İçerik ve Görsellere Yansımalarına Yönelik Bulgular

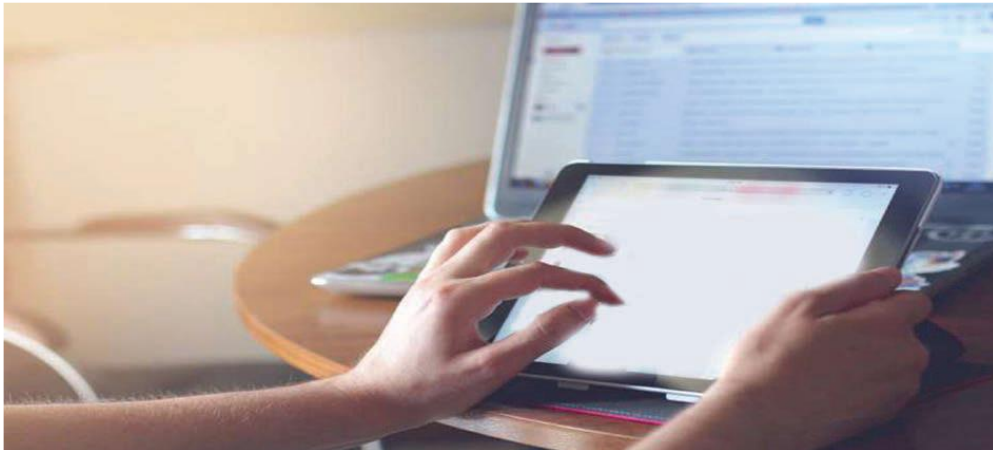
Tablo 28. Uluslararası İlişkilerimiz Ünitesinde Küreselleşmenin İçerik ve Görsel Yansımalarının Konulara Göre Dağılımı

	<i>Konular</i>	<i>İçerik</i>					<i>Görsel f</i>	<i>Toplam f</i>
		<i>Eğitim f</i>	<i>Siyasi f</i>	<i>Bilim ve Teknoloji f</i>	<i>Sosyokültürel f</i>	<i>Ekonomi f</i>		
<i>VII. Ünite Uluslararası İlişkilerimiz</i>	<i>Milli Dış Politikamız</i>	1	6	—	1	6	5	19
	<i>Dış Alım, Dış Satım</i>	1	—	—	—	10	3	14
	<i>Türkiye Beklenilendir</i>	1	11	—	1	3	8	24
	<i>Popüler Kültür ve Biz</i>	—	—	5	6	—	1	12
	<i>Genel Toplam</i>	3	17	5	8	19	17	69

Bu ünite de Milli Dış Politikamız, Dış Alım, Dış Satım, Türkiye Beklenilendir, Popüler Kültür ve Biz konu başlıkları altında Eğitim; Siyasi; Bilim ve Teknoloji; Sosyokültürel; Ekonomi ve Görsel boyutuna toplam 69 tane küreselleşmenin yansımalarına yönelik örnek bulunmuştur (Tablo 28). Bulunan örneklerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Popüler kültür ve biz konusunda “*Popüler kültürün toplumu etkilemesinde en etkili araç medyadır. Popüler kültür, televizyon, Genel Ağ, gazete vb. medya araçları yoluyla toplum yaşamı içerisine yerleştirilmeye çalışılmaktadır.*” şeklindeki ifadeler küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutundaki yansımasına örnek gösterilirken, “*Örnek olarak televizyonda yayınlanan dizi veya sinema filmlerinde seçilmiş bir yaşam tarzı, tutum ve davranışlar, giyim kuşam şekli vb. özendirilmekte, sanki ideal yaşantı buymuş izlenimi verilmektedir.*”, “*Ayrıca markaların tanıtımı popüler kişilerin aracılığıyla yapılarak tüketicilerde marka tutkusu oluşturulmaktadır. Bu durum her zamanki gibi çocuklar daha yoğun yaşamaktadır. Örnek olarak çocuklar bir takım çizgi film veya sinema filmlerindeki karakterlere özendirilmektedir.*”, “*Oyuncakçılarının raflarında milli tarihimize ve kültürümüze ait Battal Gazi, Malkoçoğlu, Keloğlan, Nasreddin Hoca vb. kahramanlarımızın yerini popüler kültürün oyuncakları almaktadır.*” Şeklindeki ifadeler küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yansımasına örnek gösterilebilir.

Popüler Kültür Ve Biz ünitesinde toplam 7 görsel yer almaktadır. Bu görsellerden 1 tanesinde küreselleşmenin görsel boyuttaki yansıması görülmektedir. Küreselleşmenin etki ettiği görsele ait örnek aşağıda yer almaktadır.

Şekil 53. Küreselleşmenin Bilim ve Teknoloji Boyutu

Şekil 53. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte tablet kullanımının yaygınlaşması, doğru ve bilinçli kullanımda çok büyük avantajlar sağlarken gençler arasında bilinçsiz

kullanımı bireysel, toplumsal ve kültürel bir takım olumsuzluklara yol açabilmektedir. Yukarıda yer alan görsel bu yönüyle küreselleşmenin bilim ve teknoloji boyutunun görsel yansımalarına örnek gösterilebilir.

Uluslararası İlişkilerimiz ünitesinde küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait 25 adet bulguya ulaşılmıştır. En fazla 11 adet ekonomik boyutundaki yansımaya, 10 adet siyasi boyutundaki yansımaya, 2 adet sosyokültürel ve 2 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansımaya ait bulgulara ulaşılmıştır.

2023 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde yedi ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (79 adet) Yönetime Katılıyorum (VI. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (27 adet) ise Yeryüzünde Yaşam (III. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 362 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulgu elde edilmiştir. 2023 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların çoğunu küreselleşmenin sosyokültürel (81 adet) yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü alan ise eğitim (8 adet) boyutudur.

2023 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplamda 307 adet görsel kullanılmış ve bu görseller içerisinde 99 tanesinde küreselleşmenin yansımalarına yönelik bulgu elde edilmiştir. Görsel bulgular içerisinde küreselleşmenin simgelerine yönelik yansımalar en fazla (20 adet) Yönetime Katılıyorum (VI. Ünite) ünitesinde yer almıştır. Görsel bulgular içerisinde küreselleşmenin simgelerine ait en az bulgu (5 adet) Yeryüzünde Yaşam (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır.

2023 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına ait toplam 114 adet bulguya ulaşılmıştır. Küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımalarına en fazla 38 adet ile sosyokültürel boyutta olduğu, ikinci sırada 34 adet ekonomik boyuttaki yansıma olduğu, üçüncü sırada 26 adet siyasi boyuttaki yansıma olduğu, 16 adet bilim ve teknoloji boyutundaki yansıma olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. 2023 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmında eğitim boyutundaki yansımaya ulaşamamıştır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde; 1976, 2000, 2006, 2023 yıllarında MEB tarafından devlet okullarında okutulan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına küreselleşme olgusunun yansımalarının nasıl ele alındığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın alt problemleri arasında yer alan ders kitaplarında bulunan görsellerde küreselleşme olgusunun nasıl ele alındığına dair bulgulara bakıldığı zaman 1976 sosyal bilgiler ders kitabında toplamda 272 görsel kullanılmış bu görsellerden 47 tanesinde küreselleşmeye yönelik bulguya rastlanmıştır. Gökpunar'ın (2009) araştırması karşılaştırıldığında 1978 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 249 adet görsel içerisinden 37 tanesinde küreselleşme yönelik bulguya ulaşılmıştır. Araştırılan dönemin yakın olması sınıf kademeleri farklı olsa da sonuçların birbirine yakın olmasının sonucu olabilir.

2000 yılında okutulan sosyal bilgiler ders kitabında toplam 161 görsel kullanılmış ve bu görsellerden 38 tanesinde küreselleşmeye yönelik bulguya rastlanmıştır. 1976 yılında kullanılan ders kitabı ile 2000 yılında kullanılan ders kitabı arasında kullanılan görsel sayısında azalma olduğu tespit edilmiştir. Burada ise değişen müfredatın etkili olduğu görülmektedir. 2006 yılında devlet okullarında okutulan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı incelendiğinde toplam 313 görsel kullanılmış bu görsellerden 92 tanesinde küreselleşmenin yansımalarına ait bulguya ulaşılmıştır. 1976 ve 2000 yılları arasındaki sonuçlara bakıldığı zaman küreselleşmenin etkisini arttırdığı söylenebilir. Burada iletişim ve ulaşım alanında meydana gelen gelişmelerin artması, kitle iletişim araçları, televizyon, cep telefonu kullanımının, internet erişiminin artmasının sonucu küreselleşmenin etkisini artırmasındaki faktörler arasında gösterilebilir.

2023 yılında devlet okullarında okutulan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı incelendiğinde toplam 307 görsel kullanılmış bu görsellerden 99 tanesinde küreselleşmenin yansımalarına ait bulguya ulaşılmıştır. Toprak'ın (2022)'de yaptığı 6. sınıf Anadol Yayıncılığa ait 2019 yılında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin yansımalarına yönelik araştırmasında 391 görsel kullanılmış bu görsellerden 153'ünde küreselleşmenin yansımalarına ulaşılmıştır. Bu iki çalışma arasındaki farklılığın sebebi, farklı yazar ve yayın evlerinde basılmış olması ve daha fazla görsele yer verilmiş olmasıyla açıklanabilir. Yapılan araştırmada görsellerden elde edilen

sonuçlara bakıldığı zaman 1976 dan 2023 e kadar küreselleşmenin ders kitaplarındaki görseller üzerinde etkisinin arttığını göstermektedir. Toprak'ın (2022)'de yaptığı çalışmada küreselleşmenin görsel boyutundaki yansımalarında en fazla yansımanın sosyokültürel ve ekonomik boyutta olduğu sonucuna ulaşması çalışmamız sonucuyla benzerdir. 1976 yılında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin görsel boyuttaki yansıması en fazla Türkiye'nin Neresindeyiz (II. Ünite) ünitesinde iken en az ise Dünyamıza Toplu Bakış (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. 2006 yılında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin görsel boyuttaki yansıması en fazla İpek Yolu'nda Türkler (III. Ünite) ünitesinde en az ise Yeryüzünde Yaşam (II. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. 2023 yılında okutulan Sosyal Bilgiler ders kitabında küreselleşmenin görsel boyuttaki yansıması en fazla Yönetime Katılıyorum (VI. Ünite) ünitesinde en az ise Yeryüzünde Yaşam (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Toprak (2022) ise araştırmasında küreselleşmenin görsel boyuttaki yansımasına en fazla Üretiyorum, Tüketiyorum ve Bilinçliyim ünitesinde ulaşırken, en az ise Yeryüzünde Yaşam ünitesinde ulaşılmıştır.

6.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları; araştırmanın bir diğer alt problemi olan küreselleşmenin içeriğe yansıması açısından ulaşılan sonuçlar şu şekildedir: 1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde beş ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en azına (17 adet) Dünyamıza Toplu Bakış (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en fazla (85 adet) bulguya ise Hangi Toplulukların Üyesiyiz? Bu Topluluklar İçinde Yaşayış, Haklarımız ve Görevlerimiz (I. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Toplamda ise 264 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulgu elde edilmiştir. 1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların çoğunluğunu ekonomik (76 adet) ve sosyokültürel (66 adet) küreselleşme yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (7 adet) alanında kendini göstermektedir.

2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde 6 ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (53 adet) Demokratik Hayat (I. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (15 adet) ise Moğollar ve Diğer Türk Devletleri (IV. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 181 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulguya ulaşılmıştır. 2000 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen

küreselleşme simgelerine yönelik bulguların genelini küreselleşmenin sosyokültürel (57 adet) ve ekonomi (49 adet) yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (6 adet) alanıdır.

2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde 1976 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabından farklı olarak 7 ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (56 adet) İpek Yolunda Türkler (III. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (19 adet) ise Elektronik Yüzyıl (VII. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 270 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulguya ulaşılmıştır. 2006 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların genelini küreselleşmenin sosyokültürel (73 adet) ve ekonomi (48 adet) yansımaları oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü boyut ise eğitim (13 adet) alanıdır.

2023 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içerisinde yedi ünite yer almaktadır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik bulgulardan en fazlasına (79 adet) Yönetime Katılıyorum (VI. Ünite) ünitesinde ulaşılmıştır. Küreselleşme simgelerinin yansımalarına yönelik en az bulgu (27 adet) ise Yeryüzünde Yaşam (III. Ünite) ünitesinde elde edilmiştir. Toplamda 362 adet küreselleşme simgelerine yönelik bulgu elde edilmiştir. 2023 yılı 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında elde edilen küreselleşme simgelerine yönelik bulguların çoğunu küreselleşmenin sosyokültürel (81 adet) yansıması oluşturmaktadır. Küreselleşme yansımalarının en az görüldüğü alan ise eğitim (8 adet) boyutudur. Araştırma sonucuna göre 1976, 2006 ve 2023 yıllarında okutulan 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında küreselleşmenin en fazla yansıması sosyokültürel ve ekonomi alanında olduğu en az ise eğitim boyutunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökpunar'ın (2019)'da yapmış olduğu çalışmada 1978, 1990, 2001 ve 2017 yıllarında 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına küreselleşmenin içeriğe yansımasında en fazla yansımanın sosyokültürel alanda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda Toprak (2022)'de araştırmasında küreselleşmenin ders kitapları içeriğine en fazla sosyokültürel ve ekonomi alanında yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen araştırma sonuçları Gökpunar (2019) ve Toprak (2022)'in çalışmalarıyla benzerdir. Bu duruma sosyokültürel durumların hayatın hemen hemen her alanıyla ilgili çok kapsamlı bir yapıya sahip olmasının neden olduğu söylenebilir.

Ders kitapları içeriğine bakıldığı zaman ünitelerin ilgili olduğu alanlar küreselleşmenin farklı boyutta yansımalarını etkilemektedir. “Biz ve Değerlerimiz” ünitesi daha çok sosyokültürel yansımanın fazla olmasını sağlarken, “Tarihe Yolculuk” , “Yönetime Katılıyorum” gibi üniteler ise daha çok küreselleşmenin siyasi boyuttaki yansımasına olanak sağlar. En fazla yansımanın sosyokültürel boyutta olmasının nedeni ise sosyokültürel alanın; savaş, göç, çevre sorunları, insan hakları, gelenekler, çok kültürlülük, keşifler, din gibi birçok alanı kapsamamasından kaynaklı açıklanabilir.

1976, 2000 ve 2006 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları içerisinde küreselleşme yansımalarına yönelik en az bulgulardan biri de bilim ve teknoloji boyutundaki yansımanın olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak 2023 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabına bakılacak olursa küreselleşmenin teknoloji boyutundaki yansımalarının çok fazla arttığı sonucuna varılmıştır. Bu duruma, son yıllarda tüm dünyada hızla gelişen iletişim ve teknoloji alanındaki yeniliklerin artması ve ülkemizin bu yenilikleri yakından takip etmesinin neden olduğu söylenebilir.

1976 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı ansiklopedi tarzında yoğun bir bilgi içerirken; özellikle 2023 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında bilgi yükünün azaldığı daha ziyade kitaptaki görselliğin arttığı ve albüm tarzına dönüştüğü sonucuna varılmıştır. Yine hazır bilgiden ziyade görsellerin ağırlıklı olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında yapılandırmacı eğitim felsefesinin etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma sonucunda geçmişten günümüze doğru küreselleşmenin dünya üzerinde etkisini arttırdığını, bu durumun eğitim alanına ve ders kitaplarına yansıdığını göstermektedir. 1976’dan günümüze kadar 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında görsel ve içerik olarak küreselleşmenin yansımalarının arttığı, araştırma sonuçlarının daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda 1976, 2000, 2006 ve 2023 sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitaplarında, küreselleşmenin ölçme ve değerlendirme kısmındaki yansımaları: 1976 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 41, 2000 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 35, 2006 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 55, 2023 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında 114 adet küreselleşme yansıması yer almaktadır. Küreselleşmenin ders kitaplarındaki ölçme ve değerlendirme kısmında 2006’dan itibaren etkisini artırdığını ve günümüzde ise önceki yıllarda kullanılan ders kitaplarına göre çok ciddi derecede etkisini artırdığı

sonucuna ulaşılmıştır. 1976 yılındaki ders kitabında ölçme ve değerlendirme kısmında küreleşmenin ekonomi boyutundaki yansıması (17) en fazla, sosyokültürel boyuttaki yansıma (14) 2. sırada iken; 2000 yılındaki sosyal bilgiler ders kitabında ölçme ve değerlendirme kısmında küreselleşmenin sosyokültürel boyutundaki yansıması (23 adet) en fazla iken (10 adet) yansıma ile siyasi boyuttaki yansıma 2. sıradadır. 2006 yılında en fazla sosyokültürel boyuttaki yansıma 25 adet, ekonomi boyutundaki yansıma 16 adet ile 2. sıradadır. 2023 yılı 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında ise yine en fazla küreselleşme yansıması 38 adet ile sosyokültürel alanda iken, ekonomi boyutundaki yansıma 34 adet ile 2. sıradadır. İncelenen tüm kitaplarda küreselleşmenin sosyokültürel boyuttaki yansıması en fazladır. 1976, 2006 ve 2023 yıllarında kullanılan kitaplarda ekonomik boyuttaki yansıma 2. sıradayken sadece 2000 yılında kullanılan ders kitabında siyasi boyuttaki yansıma 2. sıradadır. İncelenen 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme kısmında küreselleşmenin en az etki ettiği boyutu ise eğitim boyutudur. Geçmişten günümüze doğru ölçme değerlendirme kısımları ünite hazırlık soruları ve ünite sonundaki değerlendirme soruları ile yapılırken, özellikle yapılandırmacı eğitim felsefesine geçilmesiyle birlikte, ders kitaplarında ölçme değerlendirme soruları kapsamı ve çeşitliliği değişmeye başlamış, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, boşluk doldurma ve araştırma soruları yer almaya başlamıştır. Ölçme ve değerlendirme bölümünün kapsamının artması küreselleşme ile ilgili kavramların artma olasılığını artırmıştır.

5.1. Öneriler

Araştırmacılara öneri:

Yeni hazırlanan ve önümüzdeki yıl yürürlüğe girecek öğretim programında küreselleşmenin etkisi hakkında araştırma yapılabilir.

Sosyal Bilgiler dersi dışında farklı derslerde küreselleşmenin etkileri hakkında araştırma yapılabilir.

Küreselleşmenin 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yansımaları üzerine farklı yıllara ait ders kitaplarının incelenmesi üzerine araştırma yapılabilir.

Farklı yıllara ait Sosyal Bilgiler öğretim programları ile o yıllara ait ders kitaplarındaki küreselleşmenin etkisi araştırılabilir.

Küreselleşmenin etkisiyle ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme alanında meydana gelen değişiklikler hakkında araştırma yapılabilir.

Milli Eğitim Bakanlığına öneri: Küreselleşmenin meydana getirdiği değişimlerin olumlu ve olumsuz yönler iyi analiz edilerek ders kitaplarında küreselleşme olgusuna daha fazla yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, S. (2016). Küreselleşme Olgusunun Sosyal Bilgiler Eğitimine Etkileri. *Harran Maarif Dergisi*, 1(1), 11-23. <https://doi.org/10.22596/2016.0101.1123>
- Akça, Y., Şahan, G., & Tural, A. (2017). Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Eğitim Politikalarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası Kültürel Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 394-403.
- Alaca, E (2017). Sosyal Bilgiler Ders Kitapları Üzerine Bir Değerlendirme. *21Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi*, 6(18), 759-785.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baygül, S. (2020). Küreselleşme Ve Teknoloji Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Beşeri Bilimler Ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 395-411.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri. Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni (4. Baskı)*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 2013)
- Çakar, M. (2008). *Küreselleşmenin ilköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan konu ve kavramlar üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Geçiş Sürecinde Türkiye'de Tarih Öğretiminin Tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(03), 1-28.
- Çelik, M. (2015). Boyutları Ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(32).
- Çınar, İ. (2009). Küreselleşme, Eğitim ve Gelecek. Afyon Kocatepe Üniversitesi *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, cilt 2 (Sayı 1), 14-30.
- Dağlı, A. (2007). Küreselleşme Karşısında Türk Eğitim Sistemi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (Sayı 9), 1-13.

- Depeci, C. (2023). *Orta öğretim coğrafya ders kitaplarında küreselleşmenin yer alma durumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Dere, İ. ve Uçar, A. (2020). Küresel bağlantılar öğrenme alanının sosyal bilgiler ders kitaplarında yansımalarının incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 212-240.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1995). Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler Alt Komisyon Raporu, 03.01.2019, <http://www.sbb.gov.tr/ozel-ihhtisas-komisyonu-raporlari/#1543397043695-87bc7f54-2bdf>.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Bilişim Teknolojileri ve Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 16.04.2024, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Kuresellesme-OIK-Raporu.pdf>.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı, 18.07.2019, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(2), 77-96.
- Dönmez, C. (2015). Dünyada ve ülkemizde sosyal bilgiler. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 5-7). Pegem Akademi.
- Elçin, A. (2012). *Küreselleşmenin tarihçesi*. <http://www.meritymm.com/wp-content/uploads/2013/05/kuresellesme.pdf>, Erişim Tarihi, 10.02.2024
- Eser, E. (2014). Küreselleşme Süreci ve Eğitime Etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 211-224.
- Fırıncı, T. (2006). *Küreselleşmenin öğretim programları üzerindeki etkisi (ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Gökpunar, Ö. (2019). *Küreselleşmenin 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyonkocatepe Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Göngen, M (2013). Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu Küreselleşmeyi Yöneten Üç Ana Kurum: IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013(29), 117-134.
- Gürbüz, Z. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küreselleşmeye yönelik görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Harvey, D. (1997). *Postmodernliğin Durumu* (1. Baskı). (S. Savran, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları. (1990)
- İşeri, A. (2020). Küresel Beceriler ve Ders Kitaplarına Yansıması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 296-325. <https://doi.org/10.37217/tebd.686477>
- Kan, Ç. (2010). A.B.D Ve Türkiye de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2).
- Kan, K., & Kanmaz, M. (2022). Küreselleşmenin Kültürel Boyutu ve Göçün Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(47), 59-73. <https://doi.org/10.52642/susbed.1011321>
- Karaboğa, M. T. (2018). Küreselleşme Sürecinin Eğitim Kurumları Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Tartışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*(66), 134-144.
- Karakuş, S., & Akpınar, M. (2021). Türkiye'deki 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 374-404. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.867034>
- Karaman, K., (2010). "Küreselleşme ve Eğitim". *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks [ZfWT]* , vol.2, no.3, 131-144.
- Keskin, Y. (2019). Sosyal Bilgiler Programı Tarihi ve Güncel Gelişmeler. Çelikkaya,Ç.,
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kıvılcım, F. (2013). Küreselleşme Kavramı Ve Küreselleşme Sürecinin Gelişmekte Olan Ülke Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 219-230.

- Korkmaz, F. (2017). Küreselleşmenin Eğitim Programlarına Etkileri. Demirel, Ö. ve Dinçer, S. (Ed.), *Küreselleşen Dünyada Eğitim* (1. Baskı) içinde (168-169). Ankara: Pegem Akademi.
- Körükçü, M., & Şahingöz, M. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(24), 66-85. <https://doi.org/10.33692/Avrasyad.831611>
- Mahiroğulları, A. (2010). Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi. *Journal of Social Policy Conferences*(50), 1275-1288.
- Meder, M. (2001). Bilgi Toplumu Ve Toplumsal Değişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(9), 72-81.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis : An Expanded Sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi* (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2023). *Sosyal Bilgiler Dersi* (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: MEB.
- Öztürk Demirbaş, Ç., Yıldırım, T. ve Yakar, H. (Ed). *Yeni program ve ders içeriklerine göre Sosyal Bilgiler öğretimi I*, (1-41).Ankara: Pegem Akademi.
- Uygun, K., & Ulu, C. T. (2018). 6. Ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitabında Küreselleşme Olgusunun İncelenmesi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Robertson, R. (1999). *Küreselleşme: toplum kuramı ve küresel kültür* (1. Baskı). (Ü. H. Yolsal, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (1992)
- Kılıçoğlu, G. (2021). Sosyal Bilgiler Tanımı, Dünyada ve Ülkemizde Gelişimi ve Önemi. Mustafa Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 3-16). Ankara: Pegem.
- Sağlam, M., Vural, L., & Akdeniz, C. (2011). Küreselleşmenin Türkiye'deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Ve Ders Kitaplarında Görülen Yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 1-15.

- Sarıtaş, T. (2017). *Türkiye’de ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme süreci ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin analizi*. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- Şimşek, A. (2012). Sosyal bilgiler öğretimi. *Ankara: Pegem A Yayıncılık*.
- Şimşek, U. ve Ilgaz, S. (2007). Küreselleşme ve Ulusal Kimlik. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt 9 (Sayı 1)*, 189-199.
- Talas, M. ve Kaya, Y. (2007). Küreselleşmenin kültürel sonuçları. *Türklük Bilimi Araştırmaları, (22)*, 1-14.
- Tay, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretiminin Dünü, Bugünü ve Yarını. Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri içinde* (s. 2-16). Ankara: Pegem.
- Temel, O. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimi ile tarih disiplini arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Toprak, T. (2022). *2018 Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında küreselleşme olgusunun incelenmesi* (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). Balıkesir.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Disiplinlerarası Yapısının İncelenmesi. *Journal of Innovative Research in Social Studies, 2(2)*, 166-190.
- Yolaçan, M. (2024). *Sosyal bilgiler derslerinde yerel tarihi mekân göbeklitepe’nin kültürel miras eğitiminde kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sinop Üniversitesi, Sinop.
- Yurdabakan, İ. (2002). “Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim.” *Eğitim Araştırmaları, Sayı: 6*, s. 61-66.